THE OFFICER
Your Personal Mentor

We have been Recognised By...

Stanford | Seed
Stanford Institute for Innovation in Developing Economies

SPPU Research Park Foundation

चालू घडामोडी ऑक्टोबर 2024

- आसियान-भारत शिखर परिषद 2024
- ब्रिक्स परिषद - 2024
- न्यायदेवतेच्या हातात तलवारी ऐवजी संविधान
- जागतिक भूक निर्देशांक - 2024
- नोबेल पुरस्कार 2024

The Officer : Office No.16, Kamla Regency, Dnyanshwar Paduka Chowk, Opp. Bhart Petroleum, FC Road, Pune - 16

9665666195 / 9665288834

THE OFFICER
Your Personal Mentor

अनुक्रमणिका

1. भारत व जग	4
2. राजकीय व घटनात्मक	11
3. आर्थिक	16
4. नियुक्ती	19
5. दिनविशेष	23
6. विज्ञान व तंत्रज्ञान	36
7. निधन	39
8. कृषी व पर्यावरण	48
9. सामाजिक व शैक्षणिक	51
10. विविधा	53
11. क्रीडा	56
12. पुरस्कार	63
13. संरक्षण व सुरक्षा	75

THE OFFICER
Your Personal Mentor
UPSC / MPSC
We have been Recognised By...
Stanford Seed
BATCH START
6 NOV 2024
वैकल्पिक विषय
समाजशास्त्र
(विषयाचे महाराष्ट्राचे एकमेव तज्ञ मार्गदर्शक)
FREE DEMO LECTURE
6 नोव्हेंबर 2024 रोजी
(सायं. 7:00)
अमोल घोडके सर
13+ YEARS
UPSC/MPSC क्षेत्रातील अध्यापनाचा अनुभव
कोर्सची वैशिष्ट्ये
FLIP मॉडेलवर आधारित अध्यापन व अध्ययन
Main Course - By Covering all Micro Topics Of Syllabus
Assignments - 650+ प्रश्नांचा उत्तर लेखन सराव
1:1 Personal Mentoring
अमर्याद Watch Time
Target Oriented Monthly & Weekly Schedule
अद्यावत आणि परिपुर्ण नोट्स
अधिकारी वर्गाशी संवाद
Regular Evaluation & Critical Feedback By Amol Sir
ACHIEVE SOCIOLOGY EXCELLENCE IN LESS THAN
90 Days!
THE OFFICER
Your Personal Mentor
DOWNLOAD OUR FREE APP
9665666195 / 9665288834
The Officer : Office No.16, Kamla Regency, Dnyanshwar Paduka Chowk, Opp. Bhart Petroleum, FC Road, Pune - 16

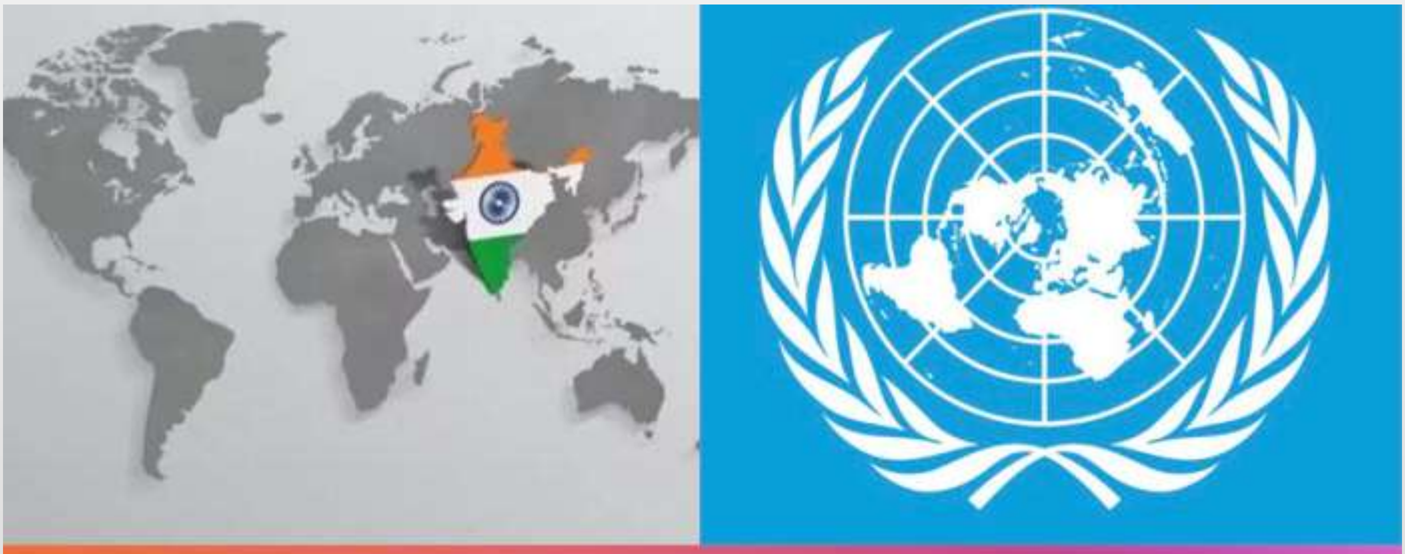

1. भारत व जग

21वी आसियान-भारत शिखर परिषद 2024

- लाओसची राजधानी व्हिएन्टिन येथे 10 ऑक्टोबर 2024 रोजी 21वी आसियान-भारत शिखर परिषद पार पडली.
- भारताच्या 'ॲक्ट ईस्ट' धोरणाचे दशक पूर्ण होत असताना, आसियान-भारत व्यापक धोरणात्मक भागीदारीच्या प्रगतीचा आढावा घेण्यासाठी आणि भविष्यातील सहकार्याची दिशा ठरवण्यासाठी, पंतप्रधान नरेंद्र मोदी, 'आसियान' नेत्यांच्या या परिषदेत सहभागी झाले.
- पंतप्रधानांचा या शिखर परिषदेतील हा 11 वा सहभाग होता.
- आपल्या भाषणात पंतप्रधान मोदी यांनी आसियान देशांचे ऐक्य, आसियान केंद्रित धोरण आणि हिंद प्रशांत महासागर क्षेत्राबाबत आसियान देशांच्या दृष्टीकोनाला भारताचा पाठींबा असल्याचा पुनरुच्चार केला.
- 21व्या शतकाला आशियाई शतक म्हणून संबोधित करत, त्यांनी भारत-आसियान संबंध आशिया खंडाच्या भविष्याला दिशा देण्यासाठी महत्वाचे असल्याचे नमूद केले.
- भारताच्या 'ॲक्ट ईस्ट' धोरणाच्या गतिशीलतेवर भर देत पंतप्रधानांनी नमूद केले की, गेल्या दहा वर्षांत भारत-आसियान

व्यापार दुप्पट वाढून तो 130 अब्ज अमेरिकी डॉलर्सवर पोहोचला, आसियान आज भारताच्या सर्वात मोठ्या व्यापार आणि गुंतवणूक भागीदारांपैकी एक आहे, सात आसियान देशांशी थेट विमान सेवेद्वारे संपर्क प्रस्थापित करण्यात आला, आसियान क्षेत्रात फिन-टेक सहकार्याने केलेली सुरुवात आशादायक आहे आणि पाच आसियान देशांचा सामायिक सांस्कृतिक वारसा पुनर्संचयित करण्यात लक्षणीय प्रगती झाली.

- आसियान-भारत येथील मोठ्या आर्थिक क्षमतेचा उपयोग करून तिथल्या समुदायाला त्याचा फायदा मिळवून देण्यासाठी आसियान-भारत परराष्ट्र व्यापार कराराचा आढावा कालबद्ध पद्धतीने पूर्ण करण्याची गरज पंतप्रधानांनी अधोरेखित केली.
- पंतप्रधानांनी नालंदा विद्यापीठात आसियान देशांच्या तरुणांना शिष्यवृत्ती प्रदान करून भारत-आसियान ज्ञान भागीदारीत झालेल्या प्रगतीबद्दलही माहिती दिली.
- आसियान सदस्य राष्ट्रांमध्ये इंडोनेशिया, मलेशिया, फिलीपिन्स, सिंगापूर, थायलंड, भारत, व्हिएतनाम, लाओस, कंबोडिया आणि ब्रुनेई यांचा समावेश आहे. तर, पूर्व आशिया देशांमध्ये 'आसियान'च्या दहा देशांसह ऑस्ट्रेलिया, चीन, भारत, जपान, दक्षिण कोरिया, न्यूझीलंड, रशिया आणि अमेरिका या आठ भागीदार देशांचा समावेश आहे.

भारत आणि कोलंबिया यांच्यात करार

- भारत आणि कोलंबिया यांनी ऑडिओ-व्हिज्युअल अर्थात दृक-श्राव्य सह-निर्मिती करारावर स्वाक्षरी केली आहे ज्यामुळे भारतीय आणि कोलंबियन चित्रपट निर्माते चित्रपट निर्मितीच्या विविध पैलूंवर सहकार्यासाठी मंच वापरास सक्षम होतील.
- या करारामुळे दोन्ही देशांच्या चित्रपट उद्योगातील महत्त्वाच्या क्षेत्रांमधील संबंध अधिक दृढ होऊन सहकार्याचा नवा अध्याय उलगडेल अशी अपेक्षा आहे.
- या करारावर माहिती आणि प्रसारण राज्यमंत्री डॉ. एल. मुरुगन आणि कोलंबियाचे उप परराष्ट्र व्यवहार मंत्री जॉर्ज एनरिक रोजास रॉड्रिग्ज यांनी स्वाक्षरी केली.
- कोलंबिया - भारतासोबत दृक-श्राव्य सह-उत्पादन करारावर स्वाक्षरी करणारा 17 वा देश ठरला
- भारत आणि कोलंबिया यांच्यातील करारामुळे दोन्ही देशांतील निर्मात्यांना त्यांच्या सर्जनशील, कलात्मक, तांत्रिक, आर्थिक आणि विपणन संसाधनांचा सह-उत्पादनासाठी फायदा होईल अशी अपेक्षा आहे.
- यामुळे कला आणि संस्कृतीची देवाणघेवाण होईल आणि दोन्ही देशांतील लोकांमध्ये

सद्भावना निर्माण होईल आणि सांस्कृतिक संबंधांना चालना मिळेल.

- या करारामुळे भारताची 'सॉफ्ट पॉवर' तयार करण्याची आणि त्याचे प्रदर्शन करण्याची आणि पोस्ट-प्रॉडक्शन आणि मार्केटिंगसह चित्रपट निर्मितीमध्ये गुंतलेल्या कलात्मक, तांत्रिक आणि गैर-तांत्रिक मानव संसाधनांमध्ये रोजगार निर्मितीची संधी उपलब्ध होईल.

विविध देशांसोबत दृकश्राव्य सह-उत्पादन करार

- यापूर्वी, भारत सरकारने 2005 मध्ये इटली, युनायटेड किंगडम ऑफ ग्रेट ब्रिटन आणि नॉर्दर्न आयर्लंड सरकार, 2007 मध्ये जर्मनी आणि ब्राझील, 2010 मध्ये फ्रान्स, 2011 मध्ये न्यूझीलंड, 2012 मध्ये पोलंड आणि स्पेन सरकार सोबत अशाचप्रकारचे करार केले होते.
- नजीकच्या काळात म्हणजे 2014 मध्ये कॅनडा आणि चीन, 2015 मध्ये कोरिया, 2016 मध्ये बांगलादेश, 2017 मध्ये पोर्तुगाल, 2018 मध्ये इस्रायल, 2019 मध्ये रशिया आणि 2023 मध्ये ऑस्ट्रेलिया सरकार सोबत करार केले.

शांघाय सहकार्य संघटना 2024

- 2024 शांघाय कोऑपरेशन ऑर्गनायझेशन (SCO) शिखर परिषद , ज्याला सरकारच्या प्रमुखांच्या परिषदेची 23 वी बैठक म्हणूनही ओळखले जाते, इस्लामाबाद , पाकिस्तान येथे 15 ते 16 ऑक्टोबर 2024 या कालावधीत आयोजित केले जात आहे.
- भारतातर्फे या परिषदेत परराष्ट्र मंत्री एस. जयशंकर यांनी प्रतिनिधित्व केले.

परिषदेतील ठळक मुद्दे

- परराष्ट्रमंत्री एस. जयशंकर शांघाय सहकार्य संघटनेच्या (एससीओ) बैठकीत सहभागी झाल्यानंतर त्यांनी पाकिस्तानला त्यांच्याच भूमीतून संदेश दिला आहे.
- 'सीमापार कारवाया दहशतवाद, फुटीरतावाद आणि उग्रवादाशी संबंधित असतील, तर व्यापार, ऊर्जा आणि दळवळण अशा क्षेत्रांत सहकार्य वाढण्याची शक्यता नाही,' अशी ठाम भूमिका त्यांनी मांडली.
- एक पृथ्वी, एक कुटुंब, एक भविष्य, डिजिटल सर्वसमावेशन, मिशन लाइफ आणि संयुक्त राष्ट्रांची शाश्वत विकासाठी उद्दिष्ट साध्य करण्याच्या मुद्द्यांवर या देशांमध्ये सहमती झाली.
- SCO Startup Forum, स्टार्ट अप आणि पारंपारिक औषधांसाठी विशेष कार्यगट स्थापन करण्यावरही या देशांमध्ये सहमती झाली.

SCO

- शांघाय कोऑपरेशन ऑर्गनायझेशन (SCO) ही एक युरेशियन राजकीय ,

आर्थिक , आंतरराष्ट्रीय सुरक्षा आणि संरक्षण संस्था आहे जी 2001 मध्ये चीन आणि रशियाने स्थापन केली आहे. भौगोलिक व्याप्ती आणि लोकसंख्येच्या दृष्टीने ही जगातील सर्वात मोठी प्रादेशिक संस्था आहे , ज्याचा क्षेत्रफळ सुमारे 24% आहे.

- 'एससीओ'मध्ये चीन, भारत, रशिया, पाकिस्तान, इराण, कझाकस्तान, किरगिस्तान, ताजिकिस्तान, उझबेकिस्तान आणि बेलारूस या देशांचा समावेश आहे. 16 देश निरीक्षक म्हणून आहेत.
- 2025 या वर्षातील परिषद रशिया या देशात होणार आहे.

इंडोनेशियाच्या अध्यक्षपदी सुबियांतो

- प्रबोवो सुबियांतो यांनी इंडोनेशियाचे आठवे अध्यक्ष म्हणून शपथ घेतली.
- इंडोनेशियाची राजधानी जकार्ता येथे झालेल्या या शपथविधी सोहळ्याला 40 हून अधिक देशांचे नेते आणि वरिष्ठ अधिकारी उपस्थित होते.

व्हिएतनामचे अध्यक्षपदी लुओंग कुओंग

- व्हिएतनामच्या अध्यक्षपदी लष्करी अधिकारी लुओंग कुओंग यांची निवड करण्यात आली.
- गेल्या 18 महिन्यांत अध्यक्षपदी निवड होणारे ते चौथे लष्करी अधिकारी ठरले आहेत.
- ते हंगामी अध्यक्ष टो लाम यांची जागा घेतील. नॅशनल असेंब्लीने कुओंग यांची निवड केली.
- कुओंग 40 वर्षे लष्करी सेवा करून निवृत्त झाले आहेत.
- सन 2021मध्ये त्यांची व्हिएतनामी कम्युनिस्ट पक्षाच्या पॉलिट ब्यूरोमध्ये नियुक्ती झाली होती.
- व्हिएतनामचे ते 14 वे अध्यक्ष आहेत.
- लुओंग कुओंग यांचा जन्म 15 ऑगस्ट 1957 उत्तर व्हिएतनाम मध्ये झाला.
- राजकीय पक्ष : व्हिएतनाम कम्युनिस्ट पार्टी

16 वी ब्रिक्स परिषद - 2024

- 22 ते 23 ऑक्टोबरला रशियातील कझान शहरात ब्रिक्स शिखर परिषद संपन्न झाली.
- ब्रिक्स राष्ट्रांची ही एकूण 16 वी परिषद होती.
- (ब्रिक्स (BRICS) हे ब्राझील, रशिया, भारत, चीन आणि दक्षिण आफ्रिका या देशांच्या नावांचं संक्षिप्त रुप आहे.)

परिषदेतील ठळक मुद्दे

- पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांनी रशिया-युक्रेन संघर्ष शांततेने सोडवला गेला पाहिजे यावर भर दिला आणि हे साध्य करण्यासाठी भारत शक्य ते सर्व सहकार्य करण्यास तयार आहे.
- पर्यायी जागतिक पेमेंट सिस्टम, डीडॉलरायझेशन आणि वर्धित सहकार्य या विषयांवर मुख्य चर्चांसह , " जागतिक विकास आणि सुरक्षिततेसाठी बहुपक्षीयता मजबूत करणे" या थीमभोवती हा कार्यक्रम केंद्रस्थानी आहे .
- यूएस डॉलरवरील अवलंबित्व कमी करण्यासाठी ब्रिक्स काझान घोषणापत्र स्वीकारणे, संयुक्त राष्ट्रांच्या सुधारणांचे समर्थन करणे आणि सीमापार आर्थिक उपायांची तपासणी करणे या शिखर परिषदेचे साक्षीदार होते.
- BRICS पे : सदस्य राष्ट्रांमधील आर्थिक व्यवहार सुलभ करण्यासाठी एक नवीन पेमेंट प्रणाली सुरू करण्यात आली आहे, जी आंतरराष्ट्रीय सेटलमेंटसाठी SWIFT ला पर्याय प्रदान करते.
- कझान घोषणा : UN मध्ये सुधारणांचा अवलंब, द्वि-राज्य समाधान अंतर्गत पॅलेस्टाईनच्या पूर्ण UN सदस्यत्वासाठी समर्थन आणि व्यापारासाठी राष्ट्रीय चलने वापरण्यावर चर्चा.
- चीन-रशिया : राष्ट्राध्यक्ष शी आणि पुतिन यांनी बेल्ट अँड रोड इनिशिएटिव्ह आणि युरेशियन इकॉनॉमिक युनियन एकत्रीकरणाला पुढे आणत त्यांच्या धोरणात्मक भागीदारीची पुष्टी केली.
- भारत-चीन : पंतप्रधान मोदी आणि राष्ट्राध्यक्ष शी यांनी दोन प्राचीन संस्कृतींमधील संबंध मजबूत करण्याच्या उद्देशाने चार वर्षांच्या लष्करी अडथळ्याचे निराकरण केले.
- भारत-इराण : चाबहार बंदर, अफगाणिस्तान, मध्य आशिया आणि इस्रायल-पॅलेस्टाईन संघर्ष यावर चर्चा झाली.
- रशिया-दक्षिण आफ्रिका : राष्ट्राध्यक्ष रामाफोसा यांनी वर्णद्वेषाच्या काळात रशियाच्या समर्थनाची कबुली दिली आणि त्यांचे संबंध अधिक दृढ केले.
- या वर्षाच्या सुरुवातीला संघटनेत पाच नवीन देशांना सामील करण्यात आले;

ज्यात इजिप्त, इथिओपिया, इराण, सौदी अरेबिया आणि संयुक्त अरब अमिराती (UAE) चा समावेश होता.

- इराण, सौदी अरेबिया आणि संयुक्त अरब अमिराती हे देश या संघटनेचे सदस्य झाल्यामुळे ब्रिक्स देश जागतिक कच्च्या तेलाचे 44 टक्के उत्पादन करतात.
- खुली, पारदर्शक, सर्वसमावेशक, भेदभावरहित आणि नियमांवर आधारित बहुपक्षीय व्यापार प्रणाली स्थापन करणे हे ब्रिक्सचे उद्दिष्ट आहे.

भारताची भूमिका आणि आव्हाने

- भारताला अधिक वैविध्यपूर्ण BRICS मधून फायदा होत असताना, त्याला आव्हानांचा सामना करावा लागतो, ज्यात चीनसोबतचे संबंध व्यवस्थापित करणे, व्यापारातील असंतुलन मार्गी लावणे आणि समूहामध्ये संतुलित दृष्टिकोन सुनिश्चित करणे समाविष्ट आहे.
- भारत यूएन आणि इतर बहुपक्षीय संस्थांमध्ये जागतिक प्रशासन सुधारणांसाठी वकिली करतो आणि चेतावणी देतो की सुधारणांशिवाय या संस्था कालबाह्य होऊ शकतात.

ब्रिक्स म्हणजे काय?

- ब्रिक्स हा ब्राझील, रशिया, भारत, चीन आणि दक्षिण आफ्रिका हे देश एकत्र येऊन ‘ब्रिक’ नावाचे एक संघटन तयार करण्यात आले.
- 2001मध्ये गोल्डमन सॅक्सचे विश्लेषक जिम ओ’नील यांनी ब्राझील, रशिया, भारत आणि चीन या उदयोन्मुख अर्थव्यवस्थांचे वर्णन करण्यासाठी ब्रिक हा शब्द वापरला.
- या शब्दाचा स्वीकार करून पहिली ब्रिक शिखर परिषद 16 जून 2009रोजी रशियातील येकातेरिनबर्ग येथे झाली.
- सर्वात वेगाने वाढणाऱ्या विकसनशील देशांना एकत्र आणण्यासाठी, त्यांच्या समस्यांचे निराकरण करण्यासाठी आणि पाश्चात्य शक्तींचे वर्चस्व असलेल्या आंतरराष्ट्रीय संस्थांचा सामना करण्यासाठी या गटाची स्थापना करण्यात आली होती.
- 2010 मध्ये या संघटनेत दक्षिण आफ्रिका सामील झाल्यानंतर संघटनेला ब्रिक्स असे नाव देण्यात आले.
- 2025 मधील 17 वी ब्रिक्स राष्ट्रांची परिषद ब्राझील या देशात पार पडणार आहे

प्रिडेटर ड्रोन : भारत अमेरिका यांच्यात करार

- भारताची चीनबरोबर सीमा अधिक भक्कम व्हावी, यासाठी भारताने अमेरिकेबरोबर सुमारे चार अब्ज अमेरिकी डॉलरचा (32 हजार कोटी रुपये) 31 प्रीडेटर ड्रोन खरेदीचा करार दिल्लीत केला.
- अमेरिकेतील "जनरल ॲटॉमिक्स' कंपनी भारताला हे ड्रोन पुरविणार आहे.
- अमेरिकेने 'परकी लष्करांसाठी शस्त्रविक्री' अंतर्गत हा करार केला.

- पंतप्रधानांच्या अध्यक्षतेखाली कॅबिनेटच्या सुरक्षा समितीने (सीसीएस) ड्रोन खरेदीला मान्यता दिली.
- जनरल ॲटॉमिक्स'चे मुख्य कार्यकारी - अधिकारी विवेक लॅल यांची या - करारात महत्त्वाची भूमिका राहिली.
- खरेदी करण्यात आलेल्या - ड्रोनपैकी भारतीय नौदलाला 15 - 'सी गार्डियन' ड्रोन, तर हवाई दल आणि लष्कराला प्रत्येकी 8 - 'स्काय गार्डियन' ड्रोन मिळतील.
- 'सी गार्डियन' ड्रोन विविध -प्रकारची भूमिका बजावू शकतात. - यामध्ये सागरी टेहळणी, पाणबुडीविरोधी युद्धात आणि दूर - अंतरावरील लक्ष्यभेद करण्यासाठी - या ड्रोनचा वापर होऊ शकतो.
- सुरक्षा दलांची टेहळणी क्षमता अधिक भक्कम करण्यासाठी भारत प्रामुख्याने ड्रोन ची खरेदी करीत आहे याचा उपयोग चीन सीमेवर ठळकपणे होणार आहे.

वैशिष्ट्ये

- 'एमक्यू-9 बी' हे ड्रोन 'एमक्यू-9 रीपर' या ड्रोनची सुधारित आवृत्ती आहे.
- अमेरिकेने अल कायदा या दहशतवादी संघटनेचा नेता अयमान अल जवाहिरीला मारण्यासाठी 'एमक्यू-9रीपर' याच ड्रोनवरून हेलफायर हे क्षेपणास्त्र डागले होते. जुलै 2022 मध्ये ही कारवाई करण्यात आली होती.
- सलग 35 तास हवेत राहण्याची या ड्रोनची क्षमता असून ते हेलफायर क्षेपणास्त्रासह 450 किलो स्फोटकेही वाहून नेऊ शकते.
- दीर्घ पल्ला आणि उंचावरून उडण्याची क्षमता.
- सागरी पाळत ठेवण्यासह पाणबुडीविरोधी युद्धक्षमता वाढविण्याचा हेतूही या खरेदीमागे आहे. या ड्रोनसाठी भारत अनेक वर्षांपासून प्रयत्नशील होता.

‘डायलिसिस’ च्या मोफत उपचाराचा हरियाणा सरकारचा निर्णय

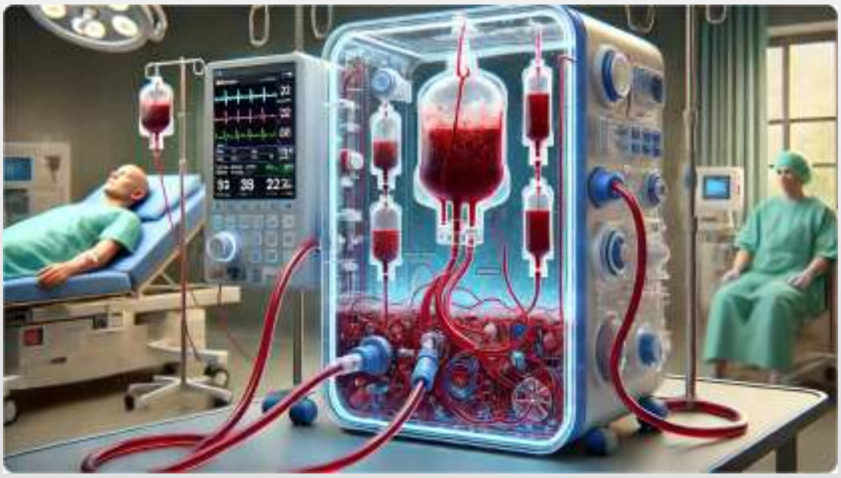

- निवडणुकीतील आश्वासनांची पूर्तता म्हणून, हरियाणातील सर्व सरकारी रुग्णालयांत मूत्रपिंडाच्या विकाराने आजारी असणाऱ्या रुग्णांना मोफत डायलिसिस सेवा देण्यात येणार आहे.
- मुख्यमंत्री नायबसिंह सैनी यांनी ही घोषणा केली.

2. राजकीय व घटनात्मक

‘जन सुराज्य पक्षाची’ स्थापना

- राजकीय रणनीतीकार प्रशांत किशोर यांनी ‘जन सुराज्य पक्षाची स्थापना केली.
- हा पक्ष आगामी बिहार विधानसभा निवडणूक लढण्याची शक्यता आहे.
- परराष्ट्र सेवेतील माजी अधिकारी मनोज भारती यांची पक्षाचे कार्यकारी अध्यक्ष म्हणून नियुक्ती करण्यात आली आहे.
- दोन वर्षांपूर्वी प्रशांत किशोर यांनी चंपारण येथून 3000 किमी पदयात्रा काढली होती.
- बिहारच्या जनतेला दर्जेदार शिक्षण मिळावे तसेच रोजगार संधीसाठी या नव्या पक्षाची स्थापना प्रशांत किशोर यांनी केली.

'घर घर संविधान'

- राज्यभरातील सर्व शाळा, महाविद्यालये आणि शैक्षणिक संस्थांमध्ये 'घर घर संविधान' एक अभियान राबविण्यात येणार असल्याची घोषणा राज्य सरकारतर्फे नुकतीच करण्यात आली आहे.
- उपमुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांच्या सूचनेनुसार ही संकल्पना राबविण्यात येत आहे.

- या उपक्रमाच्या माध्यमातून सामाजिक न्याय व राष्ट्रवादाची भावना वाढवण्याचा सरकारचा मानस हे आहे.
- या महोत्सवाचा एक भाग म्हणून शाळा, महाविद्यालये आणि वसतिगृहांमध्ये संविधानाची उद्दिष्टे लावण्याचे आदेश दिले आहेत.

महाराष्ट्र विधानसभा निवडणुकीची घोषणा

- अवघ्या देशाचे लक्ष लागलेल्या महाराष्ट्राच्या विधानसभा निवडणुकीची अखेर घोषणा झाली.
- केंद्रीय निवडणूक आयोगाने जाहीर केलेल्या कार्यक्रमानुसार, 20 नोव्हेंबरला एकाच टप्प्यात राज्यात मतदान होणार आहे.
- यासोबतच झारखंड विधानसभा निवडणुकीचा कार्यक्रमही जाहीर करण्यात आला असून, तेथे 13 आणि 20 नोव्हेंबर अशा दोन टप्प्यांत मतदान होईल.
- दोन्ही राज्यांच्या निवडणुकांचे निकाल 23 नोव्हेंबरला जाहीर होतील.
- निवडणूक आयुक्त राजीवकुमार यांनी दिल्लीमध्ये पत्रकार परिषदेत घेऊन निवडणूक कार्यक्रम जाहीर केला.

महाराष्ट्रातील एकूण मतदार व मतदान केंद्रे

- एकूण मतदार : 9.63 कोटी
- पुरुष : 4.97 कोटी
- महिला : 4.66 कोटी
- प्रथमच मतदान करणारे : 20.93 लाख
- युवा मतदार (20 ते 29 वयोगट) : 1.85 लाख
- तृतीयपंथी : 5,997
- दिव्यांग : 3 लाख 67 हजार

एकण मतदान केंद्रे : 1 लाख 86 हजार

- शहरी: 42 हजार 585
- ग्रामीण : 57 हजार 601

न्यायदेवतेच्या हातात तलवारी ऐवजी संविधान

- सर्वोच्च न्यायालयात न्यायदेवेतच्या नव्या मूर्तीचे अनावरण झाले.
- नव्या पुतळ्याच्या रचनेत आमूलाग्र बदल करण्यात आला असून न्यायदेवतेच्या डोळ्यांवरील पट्टी काढून तिचे डोळे उघडे ठेवण्यात आले आहेत.
- तसेच, मूर्तीच्या एका हातात तराजू कायम ठेवला असला तरी दुसऱ्या हातातील तलवार काढून त्याऐवजी भारतीय संविधानाची प्रत ठेवण्यात आली आहे.
- सरन्यायाधीश धनंजय चंद्रचूड यांच्या आदेशानुसार हा बदल करण्यात आला आहे.

- मागील काही वर्षांपासून ब्रिटिशकालीन कायदे बदलण्याचे, त्यात सुधारणा करण्यास प्राधान्य देण्यात आले आहे.
- वसाहतवादाची अनेक प्रतीकेही बदलण्यात आली. त्याचाच एक भाग म्हणून भारतीय 'दंड' संहिता जाऊन 'न्याय' संहितेची देशात अंमलबजावणी सुरू झाली आहे.
- या बदलामध्ये आता न्यायदेवतेच्या पुतळ्याचीही भर पडली आहे.
- न्यायाधीशांच्या वाचनालयामध्ये नवी मूर्ती ठेवण्यात आली आहे.
- न्यायदेवतेच्या पूर्वीच्या मूर्तीच्या डोळ्यांवर काळी पट्टी लावलेली होती. तिच्या डाव्या हातात तलवारही होती.
- शिवाय, तिचे कपडे ग्रीक पद्धतीचे होते. नवी मूर्ती तयार करताना तिचे भारतीयीकरण करण्यात आले असून डोळे उघडे ठेवण्यात आले आहेत. तलवार जाऊन हातात 'भारतीय संविधान' आले आहे.
- ग्रीक पद्धतीचे कपडे जाऊन त्याऐवजी न्यायदेवतेने साडी, अंगावर भारतीय पद्धतीचे दागिने आणि डोक्यावर मुकुट दाखविण्यात आला आहे.
- भारतीय कायदा आंधळा नाही आणि तो शिक्षेला प्राधान्य देत नाही, असे न्यायदेवतेच्या मूर्तीमध्ये केलेल्या बदलातून सुचविले आहे.
- तसेच, भारतीय न्याय सर्वांकडे समान नजरेने पाहतो, असे उघड्या डोळ्यांमधून सुचविले आहे; तर हिंसाचाराच्या नाही, तर देशातील कायद्यानुसारच न्यायदान केले जाईल हे संविधानातून सुचविले आहे.
- डोळ्यांवर पट्टी आणि हातात तलवार असलेली न्यायदेवतेची मूर्ती ही ग्रीक कथांमधील 'जस्टीलिया देवी'ची मूर्ती आहे.
- रोमन सम्राट ऑगस्टस याने या मूर्तीचा वापर सुरू केला होता.
- मूर्तीच्या डोळ्यांवरील पट्टीचा अर्थ, न्याय हा गरीब- श्रीमंत भेद न मानता समान असतो, असा सूचित केला जात होता.
- न्याय हा अंतिम आणि वेगवान असतो हे दर्शविण्यासाठी मूर्तीच्या हातात तलवार होती.

ओमर अब्दुल्ला जम्मू काश्मीरचे नवे मुख्यमंत्री

- नॅशनल कॉन्फरन्सचे नेते ओमर अब्दुल्ला यांनी जम्मू आणि काश्मीरच्या मुख्यमंत्रीपदाची शपथ घेतली.
- केंद्रशासित प्रदेशाचे ते पहिले मुख्यमंत्री आहेत.
- 2019मध्ये अनुच्छेद 370 हटविल्यानंतर ही पहिलीच निवडणूक होती.

- नायब राज्यपाल मनोज सिन्हा यांनी ओमर अब्दुल्ला व पाच मंत्र्यांना पद आणि गोपनीयतेची शपथ दिली.
- जम्मूतील सुरिंदर चौधरी हे उपमुख्यमंत्री असतील.
- ओमर यांच्याकडे दुसऱ्यांदा मुख्यमंत्रीपद आले आहे.
- यापूर्वी पूर्ण राज्य असताना 2009 ते 2014 या कालावधीत ते मुख्यमंत्री होते

'कलम - 6 अ' वैध: सर्वोच्च न्यायालय

- नागरिकत्व कायद्यातील 'कलम- 6 अ'च्या घटनात्मक वैधतेवर सर्वोच्च न्यायालयाने बहुमताने शिक्कामोर्तब केले.
- या कलमान्वये 1 जानेवारी 1966 ते 25 मार्च 1971 दरम्यान भारतात आलेल्या स्थलांतरितांच्या भारतीय नागरिकत्वाला मान्यता देण्यात आली आहे.
- सरन्यायाधीश धनंजय चंद्रचूड यांच्या नेतृत्वाखालील पाच न्यायाधीशांच्या घटनापीठाने हे आदेश दिले.
- बेकायदा स्थलांतरितांच्या समस्येवर राजकीय मार्गाने तोडगा काढण्यासाठी याबाबतचा आसाम करार अस्तित्वात आला होता, असे निरीक्षण न्यायालयाने नोंदविले.
- या कायद्यातील 'कलम 6 अ' हे 1985 सालच्या आसाम करारानुसार आणण्यात आले होते.
- या कलमानुसार 1966पूर्वी भारतात आलेल्या बांगलादेशी लोकांचे नागरिकत्व कायम राहणार आहे तर 1966 ते 1971 दरम्यान आलेल्या स्थलांतरितांना नागरिकत्वासाठी अर्ज करावे लागतील.
- सरन्यायाधीश धनंजय चंद्रचूड, न्या. जे. बी. पारडीवाला, न्या. मनोज मिश्रा, न्या. एम. एम. सुंद्रेश आणि न्या. सूर्यकांत यांच्या खंडपीठासमोर डिसेंबर २०२३ मध्ये सदर प्रकरणाची सुनावणी पूर्ण झाली होती.त्यानंतर न्यायालयाने निकाल राखून ठेवला होता.
- न्यायालयाच्या पाच सदस्य खंडपीठाने चार विरुद्ध एक मतांनी ही तरतूद उचलून धरली.
- न्या. एम. एम. सुंदरेश, न्या. मनोज मिश्रा तसेच न्या. सूर्यकांत यांनी सरन्यायाधीशांना सहमती दर्शवली. तर न्या. जे. बी. पारडीवाला यांनी मात्र '6अ' विभाग वैध नसल्याचे मत नोंदविले.

6 अ विभाग

- नागरिकत्व कायद्याच्या विभाग '6 अ' अंतर्गत आसाममध्ये 1 जानेवारी 1966 ते 25 मार्च 1971 पर्यंत आलेल्या बेकायदा स्थलांतरितांना, विशेषतः बांगलादेशमधून आलेल्यांना, नागरिकत्व देण्याची तरतूद आहे.
- राजीव गांधी पंतप्रधान असताना केंद्र सरकार आणि ऑल आसाम स्टुडंट्स

युनियन (आसू) यांच्यामध्ये 'आसाम करार' झाला होता. त्यानंतर 1985 मध्ये ही तरतूद लागू करण्यात आली.

- त्यानंतर 25 मार्च 1971 ही बांगलादेशातून आसाममध्ये आलेल्या स्थलांतरितांना नागरिकत्व देण्याची तारीख निश्चित झाली.

नायबसिंह सैनी हरियाणाचे नवे मुख्यमंत्री

- हरियाणाचे नवे मुख्यमंत्री म्हणून नायबसिंह सैनी यांनी शपथ घेतली.
- पंचकुला येथे झालेल्या या सोहळ्याला पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांच्यासह राष्ट्रीय लोकशाही आघाडीचे प्रमुख नेते उपस्थित होते.
- राज्यपाल बंडारु दत्तात्रय यांनी सैनी यांना पद व गोपनीयतेची शपथ दिली.
- सैनी यांची राजकीय कारकीर्द ही साधारणपणे तीस वर्षांची आहे.
- माजी मुख्यमंत्री मनोहरलाल खट्टर यांच्या नेतृत्वाखालीच त्यांचे राजकीय नेतृत्व घडले.
- ते 2014 मध्ये सर्वप्रथम नारायणगड मतदारसंघाचे आमदार बनले .
- कुरूक्षेत्र मतदारसंघातून खासदार बनल्यानंतर त्यांचा खऱ्या अर्थाने राजकीय उदय झाला.
- काँग्रेसचे उमेदवार निर्मलसिंह यांचा त्यांनी प्रचंड मताधिक्याने पराभव केल्यानंतर त्यांचे नेतृत्व हे राष्ट्रीय पातळीवर पोचले.

अरुणाचल प्रदेशात ड्रोनद्वारे टपाल

- अरुणाचल प्रदेशात ड्रोनद्वारे टपाल वितरणाच्या प्रयोगाची चाचणी टपाल विभागाने सुरू केली आहे.
- अतिदुर्गम, डोंगराळ भागांमध्ये पोस्टमन पाठविण्याऐवजी ड्रोनद्वारे टपाल पोहोचविण्याचा निर्णय घेण्यात आला आहे.
- चौखाम टपाल कार्यालयातून 21 ऑक्टोबर रोजी सकाळी 10.40 वाजता ड्रोन टपाल घेऊन निघाले. ते 11.02 वाजता वाकरो शाखा कार्यालयात पोहोचले. तेथून 11.44 वाजता निघून ड्रोन 12.08 वाजता पुन्हा चौखामला पोहोचले.

3. आर्थिक

जागतिक भूक निर्देशांक - 2024

- जागतिक भूक निर्देशांक GHI - ‘जीएचआय’ म्हणजे ग्लोबल हंगर इंडेक्स या वार्षिक अहवालाच्या माध्यमातून जागतिक, क्षेत्रीय तसेच राष्ट्रीय पातळीवर उपासमारीच्या परिस्थितीवर लक्ष ठेवले जाते व त्यातून दरवर्षी जागतिक भूक निर्देशांक जाहीर केला जातो.
- यावर्षीच्या भूक निर्देशांकाने भारतात चिंताजनक व वाईट परिस्थिती सांगितली.
- चीन, बांगलादेश, नेपाळ व श्रीलंका यांच्यापेक्षाही आपली स्थिती खालावलेली असल्याचे वास्तव निर्देशांकातून उघड झाले आहे.
- 127 देशांच्या यादीत भारताचे स्थान 105 वर आहे.
- भारतातील 13.7 टक्के कुपोषित आहेत.
- एवढेच नव्हे तर बालकांच्या उंचीवर आधारित कमी वजनाचा दर म्हणजे अल्पपोषण दर सर्वाधिक 35.5 टक्के असल्याची गंभीर बाबही नोंदवली गेलेली आहे.
- जागतिक भूक निर्देशांक यादी तयार करण्यासाठी प्रामुख्याने चार महत्त्वाचे निकष आधारभूत मानले जातात.
- यामध्ये कुपोषण, पाच वर्षांच्या खालील मुलांना त्यांच्या उंचीच्या तुलनेत किती कमी आहार मिळतो, पाच वर्षांच्या खालील किती मुलांची त्यांच्या वयाच्या तुलनेत उंची

कमी आहे आणि दरहजारी आकड्यामागे पाच वर्षांखालील किती मुले दगावतात या निकषांच्या आधारे जागतिक भूक निर्देशांकाची मांडणी केली जाते.

- या अहवालात जी गणना करण्यात आलेली आहे त्यामध्ये चार निर्देशांक पद्धती वापरण्यात आलेल्या आहेत. त्यापैकी तीन या मुलांच्या आरोग्याशी संबंधित आहेत.
- जागतिक भूक निर्देशांकाचा हा 2024 चा 19 वा अहवाल आयरिश मानवतावादी संस्था कंसर्न वर्ल्डवाईड आणि जर्मन मदत एजन्सी वेल्थंगरहिल्फ यांनी प्रकाशित केला आहे .

पार्श्वभूमी

- 2006 मध्ये तयार केलेले, GHI सुरुवातीला यूएस-आधारित इंटरनॅशनल फूड पॉलिसी रिसर्च इन्स्टिट्यूट (IFPRI) आणि जर्मनी-आधारित Welthungerhilfe द्वारे प्रकाशित केले गेले .
- 2007 मध्ये, आयरिश एनजीओ कन्सर्न वर्ल्डवाइड देखील सह-प्रकाशक बनले.
- 2018 मध्ये, IFPRI ने प्रकल्पातून माघार घेतली आणि GHI हा Welthungerhilfe आणि Concern Worldwide चा संयुक्त प्रकल्प बनला.

धर्मा प्रॉडक्शन मध्ये पूनावालांची भागीदारी

- प्रसिद्ध दिग्दर्शक आणि चित्रपट निर्माता करण जोहरच्या 'धर्मा प्रॉडक्शन्स' आणि 'धर्माटिक एंटरटेन्मेंट' या दोन्ही कंपन्यांमधील 50 टक्के हिस्सेदारी 'सीरम इन्स्टिट्यूट'चे सीईओ आदर पूनावाला यांची 'सेरेन प्रॉडक्शन' ही कंपनी खरेदी करणार आहे.
- एक हजार कोटी रुपयांत हा करार होणार आहे.
- या करारानंतर 'धर्मा प्रॉडक्शन्स'मध्ये करण जोहर यांचा जवळपास 50 टक्के हिस्सा राहील.
- 'धर्मा प्रॉडक्शन्स'मध्ये करण यांची 90.07 टक्के आणि आई हिरू जोहर यांची 9.24 टक्के हिस्सेदारी आहे.
- करारानंतर करण जोहर कंपनीचे कार्यकारी अध्यक्ष राहतील आणि अपूर्व मेहता मुख्य कार्यकारी अधिकारी पदावर कायम राहतील.
- 'प्रेक्षकांना खिळवून ठेवणारी हृदयस्पर्शी कथानके ही धर्मा प्रॉडक्शन्सची ओळख आहे.
- 'धर्मा प्रॉडक्शन्स'ची स्थापना करण जोहर यांचे वडील यश जोहर यांनी 1976 - मध्ये केली.

- 'कुछ कुछ होता है', 'कभी अलविदा ना कहना', 'स्टुडंट ऑफ द इयर', 'गुड न्यूज' आणि 'ब्रह्मास्त्र' (भाग 1) आदी लोकप्रिय चित्रपटांची निर्मिती संस्थेने केली आहे.

'सी - 295 ' भारतात तयार होणारे पहिले विमान

- पंतप्रधान नरेंद्र मोदी आणि स्पेनचे पंतप्रधान पेड्रो सांचेझ यांच्या हस्ते 28 ऑक्टोबर रोजी बडोदा येथील 'टाटा- एअरबस' कारखान्याचे उद्घाटन झाले.
- या प्रकल्पात 'सी-295' या मालवाहू विमानांची निर्मिती करण्यात येणार आहे.
- एखाद्या खासगी कंपनीत तयार होणारे 'सी-295' हे देशातील पहिले विमान असेल.
- 'हा कारखाना म्हणजे नव्या भारताचे प्रतिबिंब असल्याचे प्रतिपादन मोदी यांनी या वेळी केले.
- या प्रकल्पाचे भूमिपूजन ऑक्टोबर 2022 मध्ये झाले होते.

प्रकल्प काय आहे?

- गुजरातमधील बडोदा येथे टाटा एअरक्राफ्ट कॉम्प्लेक्स आहे.
- तेथे आता स्पॅनिश बनावटीच्या 'सी 295' विमानांचे उत्पादन केले जाणार आहे. ते स्पेनच्या एअरबस कंपनीच्या संयुक्त भागीदारीत होणार आहे.
- हा भारतातील पहिला खासगी विमान प्रकल्प ठरणार आहे.

प्रकल्पाचा फायदा काय?

- येथून उत्पादित होणारी सी 295 विमाने रशियन बनावटीची अँटोनोव्ह एएन 32 आणि हिंदुस्थान एरोनॉटिक्सने उत्पादित केलेली मात्र आता कालबाह्य होऊ लागलेली ॲव्हरो 748 या विमानांची जागा घेतील.
- संरक्षणाला बळकटी मिळेल.
- सी 295 ही तंत्रज्ञानाच्या दृष्टीने ॲव्हरो 748 पेक्षा प्रगत आहेत.
- प्रकल्पामुळे 'मेक इन इंडिया' मोहिमेला बळ मिळेल.

'सी-295'ची वैशिष्ट्ये

- मध्यम आकाराचे सामरिक मालवाहू विमान
- वैद्यकीय आणीबाणी, संकटकाळात आणि सागरी टेहळणीसाठीदेखील वापर
- स्पेनमधील 'सीएएसए' कंपनीकडून सुरुवातीला रचना आणि निर्मिती
- भारताने खरेदी केलेल्या 56 विमानांपैकी 16 थेट 'एअरबस'कडून खरेदी, तर 40 विमानांची बडोद्यात निर्मिती
- कमाल भार मर्यादा : एकावेळी 9 टन
- कमाल वेग मर्यादा : ताशी 482 किलोमीटर

----

4. नियुक्ती

'टाटा ट्रस्ट'च्या अध्यक्षपदी नोएल टाटा यांची निवड

- ‘टाटा ट्रस्ट'च्या अध्यक्षपदी दिवंगत उद्योगपती रतन टाटा यांचे सावत्र भाऊ नोएल टाटा यांची नियुक्ती करण्यात आली आहे.
- विश्वस्त मंडळाकडूनच नोएल यांच्या नावाची शिफारस करण्यात आली होती.
- नोएल यांनी रतन टाटा यांच्या मार्गदर्शनाखालीच काम केले होते.
- नोएल यांच्याकडे 'टाटा ट्रस्ट'ची पूर्ण जबाबदारी असेल त्यात सर रतन टाटा ट्रस्ट आणि त्याच्याशी संबंधित अन्य ट्रस्ट आणि सर दोराबजी टाटा ट्रस्ट आणि त्याच्याशी संलग्न अन्य ट्रस्टचा समावेश असेल.
- या ट्रस्टकडेच 'टाटा सन्स'मधील 66 टक्क्यांपेक्षा अधिक समभाग आहेत.

नोएल टाटा यांच्याविषयी

- नवल टाटा आणि सिमोन टाटा यांचे सुपुत्र असलेले नोएल नवल टाटा यांचा जन्म 1957 साली झाला.
- टाटा उद्योगसमूहातील ट्रेन्ट लिमिटेड, टाटा इन्व्हेस्टमेंट कॉर्पोरेशन यांचे ते अध्यक्ष आहेत.
- तसेच टाटा इंटरनॅशनलचे ते व्यवस्थापकीय संचालक आहेत.
- टायटन कंपनी आणि टाटा स्टील यांचे ते उपाध्यक्ष आहेत.
- टाटा समूहामध्ये ते चार दशकांपासून आहेत.

- नोएल टाटा हे रतन टाटा आणि त्यांचे बंधू जिमी टाटा यांचे सावत्र बंधू आहेत.
- ससेक्स विद्यापीठातून त्यांनी पदवी संपादन केली आहे.
- फ्रान्समधील इनसीड बिझनेस स्कूलमधून त्यांनी इंटरनॅशनल एक्झिक्युटिव्ह प्रोग्राम अभ्यासक्रम पूर्ण केला आहे.
- आपल्या कारकीर्दीची सुरुवात नोएल यांनी टाटा इंटरनॅशनलपासून केली.
- जून 1999 मध्ये ट्रेन्ट लिमिटेडचे व्यवस्थापकीय संचालक.
- ट्रेन्ट या कंपनीचा स्थापना त्यांची आई सिमोने टाटा यांनी केली आहे.
- नोएल टाटा यांच्या कारककिर्दीत लिट्लवूड्स इंटरनॅशनल हे डिपार्टमेन्टल स्टोअर अधिग्रहित केले आणि त्याचे नाव वेस्टसाइड असे बदलले.
- आज वेस्टसाइड हा नामांकित ब्रँड आहे.
- सन 2003 मध्ये टायटन इंडस्ट्रीज आणि व्होल्टास या कंपन्यांचे संचालक.
- सन 2010-11 मध्ये नोएल टाटा यांची नियुक्ती टाटा इंटरनॅशनलचे व्यवस्थापकीय संचालक म्हणून केली गेली.
- सन 2018मध्ये टायटन कंपनीचे ते उपाध्यक्ष झाले.
- सन 2019मध्ये नोएल टाटा हे सर रतन टाटा ट्रस्टच्या संचालक मंडळाचे सदस्य बनले.
- 29 मार्च 2022 रोजी टाटा स्टीलचे उपाध्यक्ष झाले.
- 11 ऑक्टोबर 2024 रोजी टाटा ट्रस्टचे अध्यक्ष.

विश्वकोश निर्मिती मंडळाच्या अध्यक्षपदी डॉ. रवींद्र शोभणे

- महाराष्ट्र राज्य विश्वकोश निर्मिती मंडळाच्या अध्यक्षपदी ज्येष्ठ साहित्यिक आणि 97 व्या अखिल भारतीय मराठी साहित्य संमेलनाचे अध्यक्ष डॉ. रवींद्र शोभणे यांची नियुक्ती करण्यात आली आहे, तर महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळाच्या अध्यक्षपदी संत साहित्याचे ज्येष्ठ अभ्यासक व साहित्यिक डॉ. सदानंद मोरे हे कायम राहिले आहेत.
- या दोन्ही मंडळांची पुनर्रचना करण्याचा निर्णय राज्य सरकारने घेतला.
- विश्वकोश निर्मिती मंडळाच्या उपाध्यक्षपदी केशव उपाध्ये यांची; तर साहित्य व संस्कृती मंडळाच्या उपाध्यक्षपदी प्रदीप ढवळ यांची नियुक्ती करण्यात आली आहे.
- मागील कार्यकाळात विश्वकोश निर्मिती मंडळाचे अध्यक्षपद ज्येष्ठ लेखक संशोधक डॉक्टर राजा दीक्षित यांनी भूषवले होते.

भारतीय तटरक्षक दलाचे 26 वे महासंचालक म्हणून परमेश शिवमणी यांची निवड

- परमेश शिवमणी यांनी भारतीय तटरक्षक दलाचे (ICG) 26 वे महासंचालक म्हणून पदभार स्वीकारला.
- फ्लॅग ऑफिसर शिवमणी यांनीं आपल्या साडेतीन दशकांहून अधिक काळातील गौरवशाली कारकिर्दीत विविध पदांवर काम केले आहे.
- डीजी परमेश शिवमणी हे दिशादर्शन आणि संचालन यातील तज्ज्ञ असून त्यांच्या सागरी जबाबदारीत भारतीय तटरक्षक दलाच्या सर्व प्रमुख नौकांवर त्यांनी काम केले आहे.
- यात प्रगत ऑफशोर गस्ती जहाज 'समर' आणि 'विश्वस्त' यांचा समावेश आहे.
- फ्लॅग ऑफिसर शिवमणी यांनी तटरक्षक क्षेत्र (पूर्व), तटरक्षक क्षेत्र (पश्चिम), तटरक्षक दल कमांडर इस्टर्न सी बोर्ड इथले प्रमुखपद भूषवले आहे.
- ते नॅशनल डिफेन्स कॉलेज, नवी दिल्ली आणि डिफेन्स सर्व्हिसेस स्टाफ कॉलेज, वेलिंग्टनचे माजी विद्यार्थी आहेत.
- परमेश शिवमणी यांना सप्टेंबर 2022 मध्ये अतिरिक्त महासंचालक पदावर बढती देण्यात आली आणि त्यानंतर त्यांना तटरक्षक दल मुख्यालय, नवी दिल्ली येथे नियुक्त करण्यात आले.
- त्यांच्याकडे ऑगस्ट 2024 मध्ये तटरक्षक दलाच्या महासंचालकपदाचा अतिरिक्त कार्यभार सोपवण्यात आला होता.या कालावधीत अनेक मोहिमा आणि सराव पूर्ण करण्यात आले.
- यात मादक द्रव्य/अमली पदार्थ आणि कोट्यवधी रुपयांचे सोने जप्त करण्यात आले. चक्रीवादळ/नैसर्गिक आपत्ती आणि किनारी सुरक्षा सरावादरम्यान मानवतावादी साहाय्य, तीव्र चक्रीवादळात खलाशांची सुटका, परदेशी तटरक्षक दलांसोबत संयुक्त सराव, प्राण्यांच्या तस्करीविरोधात कारवाई, यांचादेखील यात समावेश आहे.
- फ्लॅग ऑफिसर शिवमणी यांना त्यांच्या उल्लेखनीय सेवेबद्दल 2014 मध्ये तटरक्षक पदक आणि 2019 मध्ये राष्ट्रपती तटरक्षक पदक प्रदान करण्यात आले.
- त्यांना 2012 मध्ये डीजी तटरक्षक दल प्रशंसा आणि 2009 मध्ये फ्लॅग ऑफिसर कमांडिंग-इन-चीफ (पूर्व) प्रशंसा पदकांनी सन्मानित करण्यात आले आहेत.

भारतीय तटरक्षक दल

- (स्थापनेची घोषणा 1 फेब्रुवारी 1977)
- स्थापना : 18 ऑगस्ट 1978
- मोटो: वयंम रक्षाम:
- मुख्यालय : नवी दिल्ली
- 1 फेब्रुवारी : **तटरक्षक दल दिन**

राष्ट्रीय महिला आयोगाच्या अध्यक्षपदी विजया रहाटकर

- राष्ट्रीय महिला आयोगाच्या अध्यक्षपदी विजया किशोर राहटकर यांची निवड करण्यात आली.
- ही निवड 3 वर्षांसाठी असेल.
- रेखा शर्मा यांच्याकडून त्या पदभार स्वीकारतील.
- राष्ट्रीय महिला आयोगाचे अध्यक्षपद भूषविणाऱ्या त्या पहिल्या मराठी व्यक्ती ठरल्या असून त्यांना केंद्रीय राज्यमंत्रीपदाचा दर्जा असेल
- रहाटकर या आयोगाच्या 9 व्या अध्यक्ष आहेत.
- याशिवाय अर्चना मुजुमदार यांची आयोगावर सदस्य म्हणून तीन वर्षांसाठी निवड करण्यात आली.
- महिला आयोग ही वैधानिक संस्था असून महिलांच्या हक्कासाठी कार्यरत आहे.
- महिलांच्या उन्नतीसाठी घटनात्मक आणि कायदेशीर मुद्द्यांचा फेर आढावा घेणे, संसदीय वैधानिक शिफारशी करणे ,महिलांविषयक धोरणात्मक बाबींसाठी केंद्र व राज्य सरकारांना सल्ला देणे, महिलांविषयक प्रश्नांचे संशोधन करणे ,त्यांच्या अडचणींची दखल घेऊन कारवाई करणे इत्यादींचा त्यात समावेश आहे.
- 1992 मध्ये विशेष कायद्यान्वये स्थापन झालेल्या या आयोगाला दिवाणी न्यायालयाचे अधिकार आहेत.
- रहाटकर यांनी महाराष्ट्र राज्य महिला आयोगाच्या अध्यक्ष म्हणून (2016 ते 2021ल या काळात काम केले आहे.
- यादरम्यान रहाटकर यांनी सक्षमा, प्रज्वला, सुहिता यासारखे अनेक महिला केंद्रित उपक्रम राबविले होते .
- छत्रपती संभाजी नगरच्या महापौर म्हणून देखील त्यांनी अनेक महत्त्वाचे उपक्रम राबविले आहेत.

राष्ट्रीय महिला आयोग

- स्थापना : 31 जानेवारी 1992
- मुख्यालय: नवी दिल्ली
- पहिल्या अध्यक्षा : जयंती पटनायक

बँक ऑफ बडोदाच्या ब्रँड बँड ॲम्बेसेडर पदी सचिन तेंडुलकरची निवड

- बँक ऑफ बडोदाने दिग्गज क्रिकेटपटू सचिन तेंडुलकरला आपला जागतिक बँड ॲम्बेसेडर म्हणून नियुक्त केले आहे.

- सचिन तेंडुलकर आणि बँक ऑफ बडोदा यांच्यातील धोरणात्मक भागीदारी उत्कृष्टता आणि विश्वास यासारख्या मूलभूत मूल्यांवर आधारित आहे, असे बँकेने म्हटले आहे.
- बँक ऑफ बडोदा जास्तीत जास्त ग्राहकांना आकर्षित करण्यासाठी सचिन तेंडुलकरसह प्ले द मास्टरस्ट्रोक नावाने पहिली मोहीम सुरू करत आहे.
- बँकेच्या सर्व ब्रँडिंग मोहिमा, ग्राहक शिक्षण आणि आर्थिक साक्षरता, फसवणूक प्रतिबंध जागरूकता कार्यक्रमांमध्ये सचिन तेंडुलकरचा सहभाग असेल.
- आंतरराष्ट्रीय क्षेत्रातही बँक ऑफ बडोदा ब्रँडचा विस्तार होण्यासाठी सचिन तेंडुलकरच्या प्रसिद्धीचा लाभ होईल.
- बँकेने प्रीमियम सेवा इच्छिणाऱ्या ग्राहकांसाठी डिझाइन केलेले 'बॉब मास्टरस्ट्रोक बचत खाते' हे एक खास बचत खाते सुरू करण्याची घोषणा केली.
- बँकेचे व्यवस्थापकीय संचालक आणि मुख्य कार्यकारी अधिकारी: देबदत्त चंद

राज्य कृषी परिषदेवर गणेश शिंदे नियुक्त

- व्याख्याते गणेश शिंदे यांची राज्याच्या कृषी परिषदेवर संचालक म्हणून नियुक्ती झाली आहे.
- ते महात्मा फुले कृषी विद्यापीठाच्या कार्यकारी परिषदेचेही सदस्य आहेत.
- ते मुळचे नगर तालुक्यातील पारगाव भातोडीचे - रहिवासी आहेत.
- राज्याच्या कृषी - परिषदेत असताना त्यांना सर्व कृषी विद्यापीठांच्या ध्येयधोरणासाठी कार्य करण्याची संधी मिळाली.

प्रभाकर राघवन 'गुगल'चे नवे 'सीटीओ'

- 'एआय' मधील वाढत्या स्पर्धेच्या पार्श्वभूमीवर 'गुगल' तर्फे टीमच्या पुनर्रचनेवर भर देण्यात आला आहे.
- त्याचाच एक भाग म्हणून भारतीय वंशाचे प्रभाकर राघवन कंपनीचे नवे मुख्य तंत्रज्ञान अधिकारी (सीटीओ) बनले आहेत.
- 'एआय' मध्ये 'गुगल' समोर 'मायक्रोसॉफ्ट'चे आव्हान उभे ठाकले आहे.
- राघवन यांनी अल्गोरिदम, वेब सर्च आणि डेटाबेसवर त्यांचे 20 वर्षांहून अधिक संशोधन केले आहे.
- त्यांचे 100 हून अधिक शोधनिबंध प्रसिद्ध आहेत. 12 वर्षांपूर्वी ते कंपनीत रुजू झाले.
- गुगल सर्च, असिस्टंट, कॉमर्स आणि पेमेंट प्रॉडक्ट इत्यादी विभागात त्यांनी काम केले आहे.

- राघवन यांनी भोपाळ, चेन्नई आणि मँचेस्टरमध्ये शिक्षण घेतले आहे. त्यांनी भोपाळच्या कॅम्पियन स्कूलमधून शालेय शिक्षण आणि आयआयटी मद्रासमधून इलेक्ट्रिकल इंजिनिअरिंग केले.
- राघवन आणि पिचाई दोघेही सारखेच. दोघेही दक्षिण भारतीय आहेत. दोघांनीही आयआयटी मद्रासमधून शिक्षण घेतले आहे.
- राघवन यांनी यूसी बर्कले येथून पीएचडी केली आहे.

याह्या आफ्रिदी पाकिस्तानचे नवे सरन्यायाधीश

- न्यायमूर्ती याह्या आफ्रिदी यांनी पाकिस्तानचे 30 वे सरन्यायाधीश म्हणून शपथ घेतली.
- त्यांनी काझी फैज इसा यांची जागा घेतली, जे वयाच्या 65 व्या वर्षी सेवानिवृत्त झाले.
- अध्यक्ष आसिफ अली झरदारी यांनी नवीन सरन्यायाधीशांना पाकिस्तानच्या घटनेनुसार आवश्यकतेनुसार शपथ दिली.
- अलीकडेच स्वीकारलेल्या 26 व्या घटनादुरुस्तीनंतर स्थापन करण्यात आलेल्या विशेष संसदीय समितीने (SPC) न्यायमूर्ती आफ्रिदी यांची मुख्य न्यायाधीश म्हणून नियुक्ती केली होती, ज्याने न्यायव्यवस्थेत अनेक बदल केले होते.एसपीसीने पूर्वीच्या नियमाविरुद्ध नियुक्तीचा निर्णय घेतला ज्याद्वारे ज्येष्ठतेच्या तत्त्वानुसार वरिष्ठ-सर्वाधिक न्यायाधीश सर्वोच्च न्यायाधीश बनले.
- आफ्रिदीची जून 2018 मध्ये सर्वोच्च न्यायालयात नियुक्ती करण्यात आली.
- त्याने डिसेंबर 2016 मध्ये पेशावर उच्च न्यायालयाचे (PHC) सर्वात तरुण मुख्य न्यायाधीश म्हणून शपथ घेतली.
- 23 जानेवारी 1965 रोजी जन्मलेले आणि कोहाट सरहद्द प्रदेशाचे रहिवासी असलेले, त्यांना पूर्वीच्या फेडरली प्रशासित आदिवासी भागातील उच्च न्यायालयाचे पहिले मुख्य न्यायाधीश बनण्याचा मान मिळाला आहे.
- 15 मार्च 2010 रोजी त्यांची उच्च न्यायालयात अतिरिक्त न्यायाधीश म्हणून नियुक्ती करण्यात आली आणि त्यानंतर 15 मार्च 2012 रोजी उच्च न्यायालयाचे स्थायी न्यायाधीश म्हणून त्यांची नियुक्ती करण्यात आली.
- 1991 मध्ये उच्च न्यायालय आणि 2004 मध्ये सर्वोच्च न्यायालयाचे वकील म्हणून त्यांची नोंदणी झाली.
- न्यायमूर्ती आफ्रिदी यांनी 1988 मध्ये पंजाब विद्यापीठाच्या लॉ कॉलेजमधून एलएलबी केले आणि 1990 मध्ये यूकेच्या केंब्रिज विद्यापीठातील जीसस कॉलेजमधून एलएलएम केले.

----

5. दिनविशेष

8 ऑक्टोबर : जागतिक डिस्लेक्सिया दिन

- जागतिक डिस्लेक्सिया दिन दरवर्षी 8 ऑक्टोबर रोजी पाळला जातो.
- डिस्लेक्सिया हा एक शिकण्यात अडचण असलेला सामान्य विकार आहे, हा विकार एखाद्या व्यक्तीच्या योग्यरितीने वाचण्याच्या आणि लिहिण्याच्या क्षमतेवर परिणाम करतो.
- ज्यांना डिस्लेक्सिया आहे त्यांच्यासाठी अस्खलितपणे वाचन करणे आणि लिहिणे यासारखी कौशल्ये ही आव्हाने आहेत.
- डिस्लेक्सिया असलेल्या व्यक्ती अनेकदा अचूकपणे पटकन वाचू अथवा लिहू शकत नाहीत. डिस्लेक्सिया असलेल्या व्यक्तींना वाचन, लेखन, शब्दसंग्रह आणि हात आणि डोळ्यांमध्ये समन्वय साधण्यासाठी आवश्यक कार्यांमध्ये संघर्ष करावा लागतो.
- या समस्यांबद्दल आणि अशा विकाराचे व्यवस्थापन करण्यासाठी काय केले जाऊ शकते, याबद्दल जागतिक डिस्लेक्सिया दिनी जागरूकता वाढविण्याचा प्रयत्न केला जातो.
- सर्वसमावेशकतेला चालना , शिक्षणाच्या संधी आणि डिस्लेक्सिया असलेल्या व्यक्तींना त्यांच्या शिकण्याच्या प्रयत्नांमध्ये मदत करण्यासाठी प्रभावी धोरणांची अंमलबजावणी करणे ही या दिनाची उद्दिष्टे आहेत.
- भारत सरकारच्या सामाजिक न्याय आणि सक्षमीकरण मंत्रालयाच्या अंतर्गत दिव्यांग व्यक्तींचे सक्षमीकरण विभाग हा देशातील दिव्यांग व्यक्तींच्या सर्व विकास कार्यक्रमांवर लक्ष ठेवणारा नोडल विभाग आहे.

- या विभागाच्यावतीने 8 ऑक्टोबर 2023 रोजी जागतिक डिस्लेक्सिया दिनाचे औचित्य साधून लोकांमध्ये डिस्लेक्सियाबद्दल जागरुकता निर्माण करण्याच्या दृष्टीकोनातून, त्याच्याशी संबंधित संस्थांमार्फत देशभरात विविध कार्यक्रम करण्यात आले.

8 ऑक्टोबर : जागतिक ऑक्टोपस दिन

- ऑक्टोपस म्हणजेच आठ पाय म्हणून 8 ऑक्टोबर त्याचा दिवस.
- याच्या 289 प्रजाती असून पायाच्या खालच्या बाजूच्या चूषक कपाच्या साहाय्याने त्याला खडबडीत, गुळगुळीत पृष्ठभागाचे ज्ञान होते.
- याचे मोठे फुगीर डोके बिळबिळीत असते. त्यामुळे कोणत्याही सांदी-कोपऱ्यातून तो आपले अंग आत-बाहेर काढू शकतो.
- निळ्या रक्ताच्या ऑक्टोपसमध्ये 'हिमोसायनीन' हे श्वसन-रंगद्रव्य असते.
- ऑक्टोपसची दृष्टी अत्यंत उत्तम असून गढूळ पाण्यातही चांगले दिसते.
- ऑक्टोपस अत्यंत बुद्धिमान अपृष्ठवंशीय प्राणी समजला जातो.
- शोभेच्या टाकीतून पलायन करणे, बाटल्यांची झाकणे उघडणे, नारळाच्या करवंटीचा हत्यारासारखा उपयोग करणे, अशा करामती ऑक्टोपस करतात.
- शत्रू समीप आल्यावर जोराने शाईचा फवारा मारणे आणि शत्रू बावचळला असता पळ काढणे हे ऑक्टोपसचे वैशिष्ट्य आहे.
- रंग बदलता येत असल्याने आजूबाजूच्या परिसरात छद्मावरण संकल्पनेने मिसळून जाणे यांना चांगले जमते.
- ते अतिवेगाने पोहू शकतात. तसेच छोट्या भक्ष्यांची शिकार करतात.
- सर्वात मोठा ऑक्टोपस 5 मीटर लांब व 5 किलोग्रॅम वजनाचा असून तो प्रशांत महासागरात आढळतो.
- तर सर्वात छोटी प्रजाती (वुल्फी) जेमतेम २.५ सेंमी लांबीची असते.

8 ऑक्टोबर : वायू सेना दिन

- भारताच्या संरक्षणासाठी आपले जीवन समर्पित करणाऱ्या वैमानिकांचा सन्मान करण्यासाठी दरवर्षी 8 ऑक्टोबर रोजी भारतीय वायुसेना दिन साजरा केला जातो.
- 2024 मध्ये 92 वा वायुसेना दिन साजरा केला जात आहे.
- भारतीय हवाई दल हे जगातील चौथ्या क्रमांकाचे सर्वात मोठे हवाई दल आहे,

ज्याचे मुख्य उद्दिष्ट भारताच्या अखंडतेसाठी आणि अस्मितेसाठी भारतीय सीमेवरील आकाश सुरक्षित करणे आहे. भारतीय हवाई दलाला केवळ युद्धादरम्यानच नव्हे तर कोणत्याही संभाव्य हल्ल्यापासून भारतीय राष्ट्राचे रक्षण करावे लागते.

- 8 ऑक्टोबर 1932 रोजी भारतीय वायुसेनेच्या अधिकृत स्थापनेसाठी भारतीय वायुसेना दिन साजरा केला जातो.
- या दिवसाचा अधिकृत उत्सव त्याच दिवशी सुरू झाला. भारतीय हवाई दल (IAF) कडे भारतीय हवाई क्षेत्र सुरक्षित ठेवण्याची तसेच इतर अनेक ऑपरेशन्स करण्याची प्राथमिक जबाबदारी आहे.
- भारतीय वायुसेना ही भारतीय सशस्त्र दलांची वायुसेना आहे जी सुरक्षा राखण्यात आणि देशाने लढलेल्या युद्धांमध्ये महत्त्वाची भूमिका बजावते.
- भारतीय हवाई क्षेत्र सुरक्षित करणे आणि हवाई संचालन करणे हे त्याचे प्राथमिक ध्येय आहे.

9 ऑक्टोबर : जागतिक टपाल दिन

- जागतिक टपाल दिन 2024 ची थीम : **“संप्रेषण सक्षम करण्यासाठी आणि देशभरातील लोकांना सक्षम बनविण्याची 150 वर्षे ”.**

इतिहास

- दरवर्षी 9 ऑक्टोबरला 'जागतिक टपाल दिन' उत्साहात साजरा केला जातो. यामागचा उद्देश हा आहे की, टपाल सेवा आणि त्यातील विभागांविषयी लोकांना माहिती देणे, आणि विविध सेवांविषयी लोकांना जागरूक करणे होयं. या सर्व माहितीविषयी आणि सेवांविषयी लोकांमध्ये जागरूकता निर्माण व्हावी, हा देखील या दिनामागचा हेतू आहे.
- 1874 मध्ये स्वित्झरलॅंडची राजधानी असलेल्या ‘बर्न’ शहरामध्ये जगभरातील 22 देशांनी युनिव्हर्सल पोस्टल युनियन (युपीयू) ची उभारणी करण्यासाठी महत्वाच्या करारावर स्वाक्षरी केली होती.
- त्यानंतर, 1969मध्ये आयोजित करण्यात आलेल्या एका खास संमेलनात जागतिक टपाल दिनाची घोषणा करण्यात आली होती.
- सर्वात प्रथम हा ‘जागतिक टपाल दिन’ जपानच्या टोकियोमध्ये 9 ऑक्टोबर 1969 मध्ये साजरा करण्यात आला होता.
- त्यानंतर, 9 ऑक्टोबर हा दिवस जागतिक टपाल दिन म्हणून जगभरात साजरा केला जातो.
- विशेष म्हणजे 1 जुलै 1876मध्ये आपला भारत देश सुद्धा ‘युनिव्हर्सल पोस्टल युनियन’ चा सदस्य झाला होता.
- हे सदस्यत्व मिळवणारा भारत हा पहिलाच आशियाई देश ठरला होता.

- त्यानंतर 1 ऑक्टोबर 1854 मध्ये भारत सरकारने टपालसेवेसाठी एका विभागाची स्थापना केली होती.

15 ऑक्टोबर : वाचन प्रेरणा दिन

- माजी राष्ट्रपती डॉ. ए. पी. जे. अब्दुल कलाम यांचा जन्मदिवस असलेला 15 ऑक्टोबर हा दिवस 'वाचन प्रेरणा दिन' म्हणून साजरा केला जातो.
- वाचन संस्कृती वाढवण्यासाठी हा दिवस साजरा केला जातो.
- या दिवशी शासकीय आणि निमशासकीय कार्यालये, शासकीय संस्था, मंडळे, सार्वजनिक उपक्रम इत्यादींमध्ये विविध उपक्रम आयोजित केले जातात.
- डॉ. अब्दुल कलाम यांचा जन्म 15 ऑक्टोबर 1931 या वर्षी भारतातील तामिळनाडू राज्यातील रामेश्वर येथे झाला.

14 ऑक्टोबर : जागतिक मानक दिन

- दरवर्षी 14 ऑक्टोबर रोजी साजरा केला जाणारा, जागतिक मानक दिन हजारो तज्ञांच्या अमूल्य योगदानाची दखल घेतो जे उत्पादने आणि सेवा अपेक्षांची पूर्तता करतात, दैनंदिन जीवन अधिक सुरक्षित आणि अधिक आनंददायक बनवतात याची खात्री करण्यासाठी स्वयंसेवी मानके तयार करतात.

इतिहास

- जागतिक मानक दिनाची सुरुवात 1946 पासून झाली, जेव्हा 25 देशांतील प्रतिनिधी लंडनमध्ये भेटले आणि त्यांनी मानकीकरणाला चालना देण्यासाठी समर्पित आंतरराष्ट्रीय संस्था स्थापन करण्याचा निर्णय घेतला.
- इंटरनॅशनल ऑर्गनायझेशन फॉर स्टँडर्डायझेशन (ISO) ची स्थापना पुढील वर्षी झाली, परंतु 1970 पर्यंत पहिला जागतिक मानक दिन अधिकृतपणे साजरा केला गेला नाही.
- आज, जगभरातील राष्ट्रीय मानक संस्था आणि आंतरशासकीय संस्था विविध कार्यक्रमांद्वारे या प्रसंगी चिन्हांकित करतात, ज्यात परिषद, प्रदर्शने, चर्चासत्रे, टीव्ही आणि रेडिओ मुलाखती आणि अगदी आठवडाभर साजरा केला जातो ज्याला "जागतिक मानक सप्ताह" म्हणून ओळखले जाते.
- **जागतिक मानक दिन 2024: थीम :** या वर्षी, जागतिक मानक दिनाची थीम "एक चांगल्या जगासाठी सामायिक दृष्टी:

बदलत्या हवामानासाठी मानके" आहे. ही थीम सामायिक उद्दिष्टे साध्य करण्यासाठी, विशेषतः हवामान बदलाच्या बाबतीत सहकार्याच्या महत्त्वावर लक्ष केंद्रित करते. यासह, हा दिवस जागतिक स्तरावर हवामान बदलामध्ये सुधारणा करण्याच्या विविध पद्धती पाहण्याचे वचन देतो.

15 ऑक्टोबर : स्वच्छ हात धुण्याचा दिवस

- जागतिक हात धुण्याचा दिवस 15 ऑक्टोबर रोजी साजरा केला जातो. हा दिवस रोग टाळण्यासाठी आणि जीव वाचवण्यासाठी साबणाने हात धुण्याचे महत्त्व याबद्दल जागरूकता निर्माण करण्यासाठी साजरा केला जातो.

हा दिवस साजरा करण्यामागचा इतिहास

- पहिला जागतिक हात धुण्याचा दिवस 15 ऑक्टोबर 2008 रोजी साजरा करण्यात आला होता.
- त्या दिवशी 70 देशांमध्ये 120 दशलक्षाहून अधिक मुलांनी साबणाने हात धुतले होते.
- जागतिक हात धुण्याचा दिवस हा जगातील सर्वात मोठ्या जागतिक आरोग्य मोहिमांपैकी एक आहे.

हात धुण्याचे महत्त्व:

- हात धुणे हे आजाराविरुद्ध एक शक्तिशाली संरक्षण आणि सार्वजनिक आरोग्याचा आधारस्तंभ आहे.
- हात धुणे ही आपल्या शारीरिक स्वच्छतेची पहिली पायरी आहे.
- हात धुणे ही एक सवय आहे जी सर्व मुलांनी विकसित केली पाहिजे.
- हात धुणे हे संक्रमण प्रतिबंध आणि नियंत्रणासाठी एक महत्त्वपूर्ण साधन आहे.
- **ग्लोबल हँडवॉशिंग डे 2024 ची थीम आहे** "एकत्रितपणे, आपण संक्रमण टाळण्यासाठी आणि आरोग्य सेवेमध्ये प्रतिजैविक प्रतिरोधनाचा सामना करण्यासाठी प्रयत्नांना गती देऊ या. हाताच्या स्वच्छतेला प्राधान्य देऊन सुरक्षितता आणि गुणवत्तेची संस्कृती जोपासूया."
- ग्लोबल हँडवॉशिंग डे 2024 चे घोषवाक्य: "एकत्रितपणे कृतीला गती द्या. जीव वाचवा: आपले हात स्वच्छ करा.

17 ऑक्टोबर : जागतिक गरिबी निर्मूलन दिन

- आंतरराष्ट्रीय गरीबी निर्मूलन दिन 2024 हा जागतिक गरीबी निर्मूलन दिन म्हणूनही ओळखला जातो .

- दरवर्षी 17 ऑक्टोबर रोजी साजरा केला जातो .
- हा एक जागतिक पाळणा आहे, जो गरिबीविरुद्धच्या लढ्याबद्दल जागरुकता निर्माण करण्यासाठी आणि असुरक्षित समुदायांच्या उत्थानासाठी शाश्वत उपायांची गरज दूर करण्यासाठी साजरा केला जातो.
- गरिबी हे केवळ आव्हानच नाही तर सामाजिक न्याय आणि विकास साधण्यातही अडथळा आहे.
- हा दिवस दारिद्र्यमुक्त जग मिळविण्यासाठी सामूहिक कृतीच्या महत्त्वाची आठवण करून देतो.
- जागतिक गरिबी निर्मूलन दिनानिमित्त गरिबी निर्मूलन कार्यक्रम राबविण्यासाठी आंतरराष्ट्रीय सहकार्याची मागणी केली जाते जेणेकरून प्रत्येकजण त्यांच्या मूलभूत मानवी हक्कांचा आनंद घेऊ शकेल
- 1987 मध्ये घोषणा, 1992 पासून साजरा करण्यात येऊ लागला

21 ऑक्टोबर : पोलीस स्मृती दिन

- 21 आक्टोंबर 1959 ला लडाख मधील हॉट स्प्रिंग्स मध्ये मोठ्या हत्यारांसह लैस चीनी सैनिकांकडून केल्या गेलेल्या हल्ल्यात दहा पोलीस कर्तव्यावर तैनात असताना शहीद झाले होते. तेव्हा पासून प्रत्येक वर्षी कर्तव्य बजावताना शहीद झालेल्या इतर सर्व पोलिसांचा सन्मान करण्यासाठी 21ऑक्टोबर हा दिवस पोलीस स्मृती दिन म्हणून साजरा केला जातो.

24 ऑक्टोबर : जागतिक पोलिओ दिन

- पोलिओ लसीकरणाच्या महत्त्वाविषयी जागरुकता निर्माण करण्यासाठी दरवर्षी 24 ऑक्टोबर रोजी जागतिक पोलिओ दिवस जगभरात पाळला जातो आणि प्रत्येक बालकाला या भयंकर आजारापासून वाचवण्यासाठी पोलिओ लसीकरणाचे महत्त्व आहे.
- या दिवशी, जागतिक आरोग्य संघटना (WHO) आणि रोटरी इंटरनॅशनल, सेंटर्स फॉर डिसीज कंट्रोल अँड प्रिव्हेन्शन (CDC), युनायटेड नेशन्स चिल्ड्रन्स फंड (UNICEF), बिल आणि मेलिंडा गेट्स फाउंडेशनसह विविध स्थानिक, राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय आरोग्य सेवा संस्था आणि गवी, लस युती एकत्र येऊन पोलिओ निर्मूलनासाठी मुलांना लस देण्याच्या महत्त्वाबद्दल जागरूकता निर्माण करण्यासाठी अनेक कार्यक्रम, मोहिमा,

लसीकरण आणि शैक्षणिक कार्यक्रम आयोजित करतात.

जागतिक पोलिओ दिनाचे महत्त्व

- पोलिओ (पोलिओमायलिटिस) हा एक अत्यंत विषाणूजन्य संसर्गजन्य रोग आहे, जो प्रामुख्याने पाच वर्षाखालील मुलांना प्रभावित करतो. हा विषाणू एका व्यक्तीपासून दुसऱ्या व्यक्तीपर्यंत पसरतो, मुख्यतः विष्ठा-तोंडी मार्गाद्वारे किंवा कमी वेळा, एखाद्या सामायिक वस्तूद्वारे (जसे की दूषित अन्न किंवा पाणी). हे आतड्यात गुणाकार करते, तेथून ते मज्जासंस्थेत प्रवेश करू शकते आणि पक्षाघात होऊ शकते.
- तोंडी पोलिओ लस मध्ये विषाणूजन्य क्षीणता कमी झाल्यामुळे पॅरालिटिक पोलिओमायलिटिसची प्रकरणे आहेत, ज्याला लस-संबंधित पॅरालिटिक पोलिओव्हायरस (VAPP) म्हणून ओळखले जाते. लस-संबंधित पॅरालिटिक पोलिओव्हायरस (व्हीएपीपी) अत्यंत दुर्मिळ आहे, तोंडी पोलिओव्हायरस लस वापरणाऱ्या देशांमध्ये दर लाख प्रकरणांमध्ये अंदाजे 3.8 वेळा आढळते.
- गेल्या 35 वर्षांमध्ये, पोलिओ विषाणूच्या प्रकरणांमध्ये 99% पेक्षा जास्त घट झाली आहे, दरवर्षी 3,50,000 प्रकरणांवरून वन्य पोलिओच्या वार्षिक दहापेक्षा कमी प्रकरणे आहेत. पोलिओचे 80% प्रकरणे फक्त चार उपराष्ट्रीय क्षेत्रांमध्ये आहेत.
- पोलिओ हा पोलिओ विषाणूमुळे बाधित होणारा अत्यंत संसर्गजन्य रोग आहे. अत्यंत दुर्मिळ असले तरी, विषाणूमुळे मेंदूच्या काही भागांना नुकसान होऊ शकते, ज्यामुळे मृत्यू होऊ शकतो.
- जागतिक पोलिओ दिवस जगभरातील पोलिओ निर्मूलनासाठी आणि प्रत्येकासाठी पोलिओमुक्त भविष्य सुनिश्चित करण्यासाठी, उच्च लसीकरण कव्हरेज विकसित करण्यासाठी, विषाणूची उपस्थिती शोधण्यासाठी उच्च-गुणवत्तेचे निरीक्षण लागू करण्यासाठी आणि उद्रेक प्रतिसादाची योजना करण्यासाठी स्थापन करण्यात आला.

जागतिक पोलिओ दिनाचा इतिहास

- जागतिक पोलिओ दिवस रोटरी इंटरनॅशनल द्वारे तयार केला गेला आणि जोनास साल्क, वैद्यकीय संशोधक, ज्यांनी पोलिओ लस विकसित करण्यासाठी पहिल्या टीमचे नेतृत्व केले, यांच्या वाढदिवसाच्या स्मरणार्थ साजरा केला.
- 1955 मध्ये त्यांनी निष्क्रिय पोलिओव्हायरस लस तयार केली. 1962 मध्ये अल्बर्ट सबिनने ओरल पोलिओ लस तयार केली.
- 1988 मध्ये, जागतिक आरोग्य सभेने पोलिओव्हायरसचे उच्चाटन करण्यासाठी वचनबद्ध केले, त्यावेळी जगभरात सुमारे 3,50,000 प्रकरणे होती.
- 2002 मध्ये, WHO युरोपियन प्रदेश पोलिओमुक्त घोषित करण्यात आला तेव्हापासून 24 ऑक्टोबर रोजी जागतिक

पोलिओ दिवस जगभरात साजरा केला जातो.

- पोलीओ दिनाची थीम : ' **प्रत्येक मुलापर्यंत पोहोचण्यासाठी एक जागतिक मिशन'**

24 ऑक्टोबर : संयुक्त राष्ट्र दिन

इतिहास

- 1945 मध्ये संयुक्त राष्ट्रांची सनद लागू झाल्याच्या वर्धापन दिनानिमित्त दरवर्षी 24 ऑक्टोबर रोजी संयुक्त राष्ट्र दिन पाळला जातो.
- दुसऱ्या महायुद्धानंतर राष्ट्रांमध्ये शांतता, सुरक्षा आणि सहकार्य वाढवण्यासाठी संयुक्त राष्ट्रांची स्थापना करण्यात आली.
- 25 एप्रिल 1945 रोजी सॅन फ्रान्सिस्को येथे 50 सरकारी प्रतिनिधी एकत्र आले आणि संयुक्त राष्ट्रांच्या चार्टरचा मसुदा तयार केला.
- हा मसुदा 25 जून रोजी स्वीकारण्यात आला आणि 24 ऑक्टोबर रोजी अधिकृतपणे अंमलात आणला गेला, संयुक्त राष्ट्रांचा जन्म झाला.
- सनदेवर 1945 मध्ये स्वाक्षरी झाली असली तरी 1948 पर्यंत 24 ऑक्टोबर हा दिवस संयुक्त राष्ट्र दिन म्हणून घोषित करण्यात आला नव्हता. नंतर, 1971 मध्ये, यूएन जनरल असेंब्लीने सदस्य राष्ट्रांनी ही सार्वजनिक सुट्टी म्हणून पाळण्याची शिफारस केली.
- आंतरराष्ट्रीय मुत्सद्देगिरी, मानवतावादी प्रयत्न आणि जागतिक विकासामध्ये महत्त्वाची भूमिका बजावणारी आंतर-सरकारी संस्था, UN च्या अधिकृत स्थापनेचे स्मरण हा दिवस आहे.
- अमेरिकेचे माजी अध्यक्ष फ्रँकलिन डी. रुझवेल्ट यांनी 'युनायटेड नेशन्स' हा शब्दप्रयोग केला होता, ज्याचा प्रथम उल्लेख 1 जानेवारी 1942 रोजी दुसऱ्या महायुद्धादरम्यान संयुक्त राष्ट्रांच्या जाहीरनाम्यात करण्यात आला होता.
- जेव्हा संस्थेची स्थापना झाली तेव्हा तिचे 51 सदस्य राज्य होते, जे आता 193 पर्यंत वाढले आहे.

संयुक्त राष्ट्र दिन 2024 ची थीम

- युनायटेड नेशन्स डे 2024 ची थीम **"जागतिक एकता, शाश्वत विकास"** आहे .
- ही थीम हवामान बदल, गरिबी आणि संघर्ष निराकरण यासारख्या जागतिक आव्हानांना तोंड देण्यासाठी आंतरराष्ट्रीय सहकार्य आणि एकतेच्या महत्त्वावर जोर देते.
- शाश्वत विकास उद्दिष्टे साध्य करण्यासाठी आणि अधिक शांततापूर्ण आणि न्याय्य जग निर्माण करण्यासाठी राष्ट्रांमध्ये सहकार्य वाढविण्यात संयुक्त राष्ट्रसंघाच्या भूमिकेवर प्रकाश टाकण्यात आला आहे.

29 ऑक्टोबर - आयुर्वेद दिन

- दरवर्षी 29 ऑक्टोबर रोजी आयुर्वेद दिवस साजरा करण्यात येतो.
- 2024 मध्ये जगभरातील 150 पेक्षा जास्त देश आयुर्वेद दिवस साजरा करत आहेत.
- सन 2016 पासून धन्वंतरी जयंती (धनत्रयोदशीच्या) मुहूर्तावर आयुर्वेद दिवस साजरा केला जातो.
- 2024 या वर्षी 9 वा आयुर्वेद साजरा केला जात आहे.
- यानिमित्तानं आयुष मंत्रालय नवी दिल्ली येथील ऑल इंडिया इन्स्टिट्यूट ऑफ आयुर्वेद येथे विविध कार्यक्रमांचं आयोजन करण्यात आलं आहे.

थीम:

- दरवर्षी वेगवेगळ्या थीमवर नॅशनल आयुर्वेद डे साजरा केला जातो. **"जागतिक आरोग्यासाठी आयुर्वेद नवकल्पना"** ही या वर्षाची आयुर्वेद दिनाची थिम आहे.

31 ऑक्टोबर - राष्ट्रीय एकता दिवस

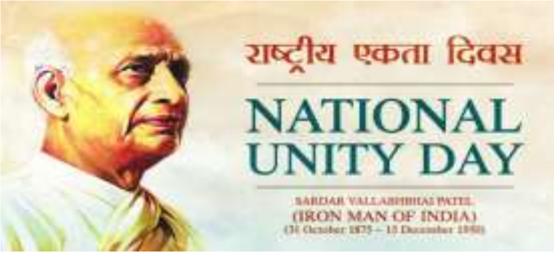

- राष्ट्रीय एकता दिवस हा 31 ऑक्टोबर रोजी साजरा केला जातो. सरदार वल्लभभाई पटेल यांच्या जयंतीनिमित्त हा दिवस साजरा केला जातो.
- भारताच्या स्वातंत्र्याच्या लढ्यात आणि देशाच्या एकीकरणात त्यांची भूमिका महत्त्वाची होती.
- या दिवशी राष्ट्रीय एकता आणि अखंडतेचे महत्त्व अधोरेखित केले जाते.
- या दिवशी देशभरात विविध कार्यक्रम आयोजित केले जातात.

सरदार पटेल यांच्या कारकिर्दीचा आढावा

- सरदार वल्लभभाई पटेल, मुख्यत्वे स्वयं-शिक्षित, त्यांच्या अचूक कायदेशीर कौशल्यांसाठी प्रसिद्ध वकील बनले.
- त्यांच्या पत्नीच्या मृत्यूनंतर, ते 1910 मध्ये कायद्याचे शिक्षण घेण्यासाठी लंडनला गेले. भारतात परतल्यानंतर ते अहमदाबादमध्ये स्थायिक झाले आणि फौजदारी वकील म्हणून त्यांना प्रसिद्धी मिळाली.
- सुरुवातीला भारतीय राजकारणाबद्दल उदासीन, पटेलांवर महात्मा गांधींचा प्रभाव होता आणि 1917 पर्यंत त्यांनी गांधींचे सत्याग्रह (अहिंसा) तत्त्व स्वीकारले.
- ब्रिटीश धोरणांविरुद्ध जनमोहिमे आयोजित करण्यात त्यांनी महत्त्वपूर्ण भूमिका बजावली आणि 1917 ते 1928 पर्यंत अहमदाबादचे महापालिका आयुक्त आणि अध्यक्ष म्हणून काम केले.

भारताच्या स्वातंत्र्य लढ्यात सरदार वल्लभभाई पटेल यांचे योगदान

- सरदार वल्लभभाई पटेल यांनी भारताच्या स्वातंत्र्यलढ्यात अनेक उल्लेखनीय योगदान दिले.

खेडा सत्याग्रह, 1917

- गुजरातच्या खेडा जिल्ह्यातील एक प्रमुख स्थानिक नेते म्हणून पटेल यांनी महात्मा गांधींना ब्रिटीशांनी लादलेल्या अन्यायी जमीन महसूल करांच्या विरोधात सत्याग्रह आयोजित करण्यात पाठिंबा दिला.
- त्यांनी मजबूत नेतृत्व दिले, स्थानिक समुदायाला एकत्र केले आणि शांततापूर्ण निराकरणासाठी सरकारी अधिकाऱ्यांशी वाटाघाटी केल्या.

असहकार चळवळ, 1920-22

- पटेल यांनी असहकार चळवळीवर लक्षणीय परिणाम केला, अंदाजे 300,000 सदस्यांची भरती केली आणि 1.5 दशलक्ष रुपये उभे केले.
- त्यांनी ब्रिटिश वस्तूंच्या बहिष्काराला प्रोत्साहन दिले आणि ब्रिटीश वसाहतवादी राजवटीचा निषेध करण्यासाठी प्रतिकात्मक बोनफायर आयोजित केले, खादीला आर्थिक स्वातंत्र्याचे प्रतीक म्हणून समर्थन दिले.

बारडोली सत्याग्रह, 1928

- बारडोली सत्याग्रहादरम्यान, पटेल यांनी दुष्काळग्रस्त स्थानिक लोकसंख्येला पाठिंबा दिला आणि जमीन कर वाढवला.
- या अहिंसक प्रतिकारादरम्यान त्यांच्या नेतृत्वामुळे त्यांना 'सरदार' म्हणजे 'नेता' ही पदवी मिळाली.

भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेसमध्ये नेतृत्व

- पटेल हे भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेस (INC) चे प्रभावशाली सदस्य होते, त्यांनी विविध नेतृत्वाच्या भूमिका बजावल्या होत्या आणि स्वातंत्र्य चळवळीच्या अनेक उपक्रमांमध्ये भाग घेतला होता.
- त्यांनी INC च्या 46 व्या अधिवेशनाचे अध्यक्षपद भूषवले, ज्याने गांधी-आयर्विन कराराला मान्यता दिली आणि मूलभूत हक्कांवर ठराव मंजूर केला.

सविनय कायदेभंग चळवळ 1930-34

- पटेल यांनी मिठाच्या सत्याग्रहात सक्रिय सहभाग घेतला, जो ब्रिटीश मिठाच्या मक्तेदारीच्या विरोधात अहिंसक निषेध होता.
- ब्रिटीश वस्तूंवर बहिष्कार टाकण्यासाठी आणि गांधींसोबत सविनय कायदेभंगाचे समर्थन केल्याबद्दल त्यांना अटक करण्यात आली आणि नऊ महिने तुरुंगवासाची शिक्षा झाली.

भारत छोडो आंदोलन, 1942

- भारत छोडो आंदोलनादरम्यान, पटेल यांनी ब्रिटीश राजवटीच्या विरोधात निदर्शने आणि संप आयोजित करणे, जनसंघटना, सविनय कायदेभंग आणि चळवळीला पाठिंबा देण्यासाठी निधी उभारणीच्या प्रयत्नांना प्रेरणा देण्यासाठी शक्तिशाली भाषणे दिली.

स्वातंत्र्यानंतर भारताच्या एकीकरणासाठी सरदार पटेल यांचे योगदान मोलाचे होते:

संस्थानांचे एकत्रीकरण

- 1947 मध्ये स्वातंत्र्य मिळाल्यानंतर, 560 हून अधिक संस्थानांवर थेट ब्रिटिशांचे शासन नव्हते.
- पटेल यांनी या राज्यांना मुत्सद्देगिरी, मन वळवणे आणि आवश्यकतेनुसार जबरदस्ती करून भारताच्या प्रादेशिक अखंडतेची खात्री करून भारतीय संघराज्यात यशस्वीपणे समाकलित केले.

प्रशासकीय सुधारणा

- भारतीय प्रशासकीय सेवेच्या (IAS) निर्मितीसह स्वतंत्र भारतासाठी एकत्रित प्रशासकीय संरचना स्थापन करण्यात त्यांनी महत्त्वपूर्ण भूमिका बजावली, ज्याला त्यांनी देशाची 'स्टील फ्रेम' म्हणून संबोधले.

राष्ट्रीय एकात्मतेचा प्रचार

- पटेल यांनी विविधता असूनही एकतेच्या गरजेवर भर देत एकात्म राष्ट्र म्हणून भारताच्या संकल्पनेचा पुरस्कार केला.
- सरदार वल्लभभाई पटेल यांच्या अतुलनीय योगदानामुळे त्यांना "भारताचा लोहपुरुष" म्हणून गौरवण्यात आले.
- त्यांच्या वारशाचा सन्मान करण्यासाठी, "स्टॅच्यू ऑफ युनिटी", गुजरातमधील केवडिया येथे पटेलांचा एक भव्य पुतळा उभारण्यात आला.

कॉक्ससॅकी विषाणू

- मुंबईत कॉक्ससॅकी हा संसर्गजन्य आजार वेगाने पसरत आहे.
- या विषाणूमुळे चिकनपॉक्सप्रमाणे हात, पाय आणि तोंडावर पुरळ उमटत असल्याने रोगप्रतिकारक शक्ती कमी असलेल्या ज्येष्ठ नागरिकांसह लहान मुलांनी अधिक काळजी घेण्याचे आवाहन डॉक्टरांनी केले.
- साधारणपणे लहान मुलांना होणाऱ्या कॉक्ससॅकी व्हायरसमध्ये अनेकवेळा बाधित मुलांना चिकनपॉक्ससारखी लक्षणे दिसून येतात, मात्र प्रत्यक्षात हा विषाणू लहान मुलांना अधिक प्रभावित करतो. आजारादरम्यान ताप,घसा खवखवणे आणि हात, पायासह तोंडावर लहान फोड किंवा पुरळ येतात.
- हे फोड वेदनादायक अल्सरमध्ये बदलत असल्याने मुलांना खाण्यापिण्यातही त्रास होतो, तसेच खोकला, शिंकणे किंवा संक्रमित व्यक्तीच्या संपर्कात आल्याने हा आजार पसरत आहे.
- कॉक्ससॅकी ए विषाणू (सीएव्ही) हा पिकोर्नविरिडे कुटुंबातील सायटोलाइटिक कॉक्ससॅकी विषाणू आहे.

आजाराची प्रमुख लक्षणे

- विषाणूची लक्षणे दिसण्यासाठी सुमारे 36 दिवस लागतात.
- बऱ्याचदा विषाणूमुळे रुग्णाला पुरळ आणि ताप येतो.
- चिकनपॉक्समध्ये रुग्णाच्या छाती, पाठीवर फोड येतात, तसेच अतिसार आणि पोटात अस्वस्थता ही लक्षणे आढळतात, तर कॉक्ससॅकीमुळे बोटे, तळवे, गुडघे, नितंब,
- हात आणि शरीराच्या सांध्यामध्ये फोड येतात.
- पीसीआर चाचणीनंतर आजाराचे निदान होते.
- बर्फ किंवा सिरपने अस्वस्थता कमी करू शकते, तसेच नियमित हात स्वच्छ केल्याने संसर्ग टाळता येतो.

6. विज्ञान व तंत्रज्ञान

वविघटनशील बायोप्लास्टिकची निर्मिती

- प्राज इंडस्ट्रीजच्या वतीने बायोपॉलिमरसाठीची देशातील पहिली व एकमेव अशी प्रात्यक्षिक सुविधा सुरू करण्यात आली आहे.
- या सुविधेमध्ये स्वदेशी आणि एकात्मिक तंत्रज्ञानाने विकसित करण्यात आलेल्या पॉलिलॅक्टिक ॲसिड तंत्रज्ञानाद्वारे जैवविघटनशील अशा बायोप्लॅस्टिकची निर्मिती करण्यात येणार असल्याची माहिती प्राज इंडस्ट्रीजचे अध्यक्ष डॉ. प्रमोद चौधरी यांनी दिली.
- पुण्याजवळील जेजुरीमध्ये उभारण्यात आलेल्या या सुविधेचे उद्घाटन केंद्रीय विज्ञान व तंत्रज्ञान खात्याचे राज्यमंत्री जितेंद्र सिंह यांच्या हस्ते नुकतेच झाले.
- या आत्याधुनिक प्रात्यक्षिक सुविधेमध्ये पॉली लॅक्टिक ॲसिड हा पहिलाच विभाग असून याशिवाय किण्वन रासायनिक संश्लेषण विलगीकरण आणि शुद्धीकरण यासारखे इतर सहाय्यक विभाग उभारण्यात आले आहेत.
- तीन एकर परिसरात ही सुविधा असून यामध्ये वर्षाला 100 टन लॅक्टिक ॲसिड, 60 टन लॅक्टाईड व 55 टन पॉली लॅक्टिक ॲसिडचे उत्पादन घेणे शक्य आहे.
- जैव गतिशीलतेसोबतच जैवइंधन उद्योगात कंपनीने नेतृत्वही प्रस्थापित केले.
- या कौशल्य व अनुभवाच्या जोरावर प्राजने आपल्या बायो-प्रिझम पोर्टफोलिओद्वारे रिन्युएबल केमिकल्स आणि मटेरिअल्समध्ये (आरसीएम) धोरणात्मकदृष्ट्या विविधता आणली, तेव्हापासून आजवर प्राजने आपल्या
- प्राज मॅट्रिक्स संशोधन व विकास केंद्रात बायोप्लॅस्टिकला महत्त्व देत पॉलिलॅक्टिक ॲसिड (पीएलए) तंत्रज्ञान विकसित करण्यावर भर दिला.

भारत आणि जर्मनी यांच्या संयुक्त जाहीरनाम्यावर स्वाक्षऱ्या

- भारत जर्मनी यांच्यात विज्ञान आणि तंत्रज्ञानात सहकार्यासाठी महत्त्वाचे पाऊल ठरेल असा संयुक्त जाहीरनामा करण्यात आला आहे.
- केंद्रीय मंत्री जितेंद्र सिंह आणि जर्मन संघीय मंत्री बेट्टिना स्टार्क-वॉट्झिंगर यांनी अत्याधुनिक सामग्री संशोधन आणि विकासाला चालना देत परस्पर लाभांश मिळवण्यासाठी सहकार्याच्या उद्देशाने या संदर्भात जाहीरनाम्याची देवाणघेवाण केली.
- पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांच्या उपस्थितीत ही देवाणघेवाण झाली.

साहित्य संमेलनाच्या अध्यक्षपदी डॉ. तारा भवाळकर

- लोकसाहित्य आणि लोकसंस्कृतीचे ज्येष्ठ अभ्यासक संशोधक डॉक्टर तारा भवाळकर यांची नवी दिल्ली येथे होणाऱ्या 98 व्या अखिल भारतीय मराठी साहित्य संमेलनाच्या अध्यक्षपदी निवड झाली आहे.
- साहित्य संमेलनाच्या इतिहासात हा बहुमान संपादन करणाऱ्या भवाळकर या सहाव्या महिला ठरल्या आहेत.
- या आधी कुसुमावती देशपांडे, ज्येष्ठ लेखिका दुर्गा भागवत, ज्येष्ठ कवियत्री शांता शेळके, ज्येष्ठ लेखिका प्राध्यापक विजया राज्याध्यक्ष आणि प्रसिद्ध कवियत्री अरुणा ढेरे यांनी यापूर्वी अखिल भारतीय मराठी साहित्य संमेलनाचे अध्यक्षपद भूषविले होते.
- पुण्यातील सरहद्द संस्थेतर्फे 21, 22 आणि 23 फेब्रुवारी 2025 रोजी दिल्लीतील तालकटोरा स्टेडियम येथे अखिल भारतीय साहित्य संमेलन होणार आहे.
- संयुक्त महाराष्ट्राची निर्मिती आणि अखिल भारतीय साहित्य महामंडळाच्या स्थापनेनंतर प्रथमच राजधानी दिल्ली येथे होत असलेल्या अखिल भारतीय मराठी साहित्य संमेलनाच्या अध्यक्षपदासाठी डॉक्टर तारा भवाळकर यांची निवड करण्यात आली.
- यापूर्वी दिल्लीमध्ये 70 वर्षांपूर्वी साहित्य संमेलन झाले होते त्यावेळी तर्कतीर्थ लक्ष्मण शास्त्री जोशी यांनी अध्यक्षपद भूषवले होते.

तारा भवाळकर यांच्याविषयी

- तारा भवाळकर यांचा जन्म 1 एप्रिल 1939 रोजी पुणे या ठिकाणी झाला .
- त्यांनी लोकसंस्कृतीची ज्येष्ठ अभ्यासक डॉक्टर रा. चिं. ढेरे यांच्या समवेत संशोधनाचे काम केले आहे.
- लोसंस्कृती, नाट्यशोधन, संत साहित्य, एकांकिका, ललित लेखन ,लोककला याविषयी तसेच स्त्री जाणिवांवर लक्ष केंद्रित करणारे विपुल लेखन केले आहे .
- पौराणिक नाटके, लोकनाट्य, दशावतार तंजावरचे नाटके, यक्षगान, कथकली आणि नाट्यप्रकारांची जडणघडण शोधून त्यांनी चिकित्सक दृष्टीने सैद्धांतिक अभ्यासाचा वस्तूपाठच घालून देणारे लेखन केले आहे.
- मराठी विश्वकोश मराठी वाङ्मयकोश आणि मराठी ग्रंथकोश या महत्त्वाच्या कार्यातही सहभाग घेतला आहे
- इस्लामपूर जागर साहित्य संमेलन, उचगाव बेळगाव महाराष्ट्र कर्नाटक सीमा प्रदेशीय साहित्य संमेलन, कारदगा महाराष्ट्र कर्नाटक सीमा प्रदेशीय साहित्य संमेलन, अलिबाग अवास कोकण मराठी साहित्य परिषदेचे पहिले महिला साहित्य संमेलन, जळगाव साहित्य संमेलन, इस्लामपूर राजारामबापू ज्ञान प्रबोधनी साहित्य संमेलन, पुणे येथे 5 जानेवारी 2019 रोजी झालेल्या पर्यावरण साहित्य संमेलनाचे अध्यक्षपद त्यांनी भूषवलेले आहे.
- लोकसंचित ग्रंथासाठी राज्याचा उत्कृष्ट ग्रंथ निर्मितीचा पुरस्कार त्यांना मिळाला होता.
- महाराष्ट्र साहित्य परिषदेचा वि.मा. गोखले पुरस्कार इत्यादी पुरस्कार त्यांना मिळाले आहेत.
- **ग्रंथसंपदा:** राणीसाहेब रुसल्या, मधुशाला, यक्षगान आणि मराठी नाट्यपरंपरा, प्रियतमा, लोकनागर रंगभूमी, माहामाया, मिथक आणि नाटक, लोकसंचित लोकसाहित्यातील स्त्री प्रतिमा ,स्त्रीमुक्तीचा आत्मस्वर, माझीये जातीच्या ,मराठी नाट्यपरंपरा: शोध आणि आस्वाद ,आचार्य जावडेकर पत्रे आणि संस्मरणे, लोकसाहित्य वाङ्मय प्रवाह, मराठी नाटक: नव्या दिशा नवी वळणे, मायवाटेचा मागोवा, तिसऱ्या बिंदूच्या शोधात ,लोकपरंपरा आणि स्त्री प्रतिभा, पायवाटेची रंगरूप (आत्मकथनपर लेखन संग्रह) लोकसाहित्याचा अभ्यास दिशा, मनातले जनात ,निरगाठ सरगाठ, मातीची रूपे, मरणात खरोखर जग जगते

THE OFFICER
Your Personal Mentor
UPSC / MPSC
We have been Recognised By...
Stanford Seed
वैकल्पिक विषय
समाजशास्त्र
विषयाचे महाराष्ट्राचे एकमेव तज्ञ मार्गदर्शक
कोर्सची वैशिष्ट्ये
FLIP मॉडेलवर आधारित अध्यापन व अध्ययन
Main Course - By Covering all Micro Topics Of Syllabus
Assignments - 650+ प्रश्नांचा उत्तर लेखन सराव
1:1 Personal Mentoring
अमर्याद Watch Time
Target Oriented Monthly & Weekly Schedule
अद्यावत आणि परिपुर्ण नोट्स
अधिकारी वर्गाशी संवाद
Regular Evalauation & Critical Feedback By Amol Sir
अमोल घोडके सर
13+ YEARS
UPSC/MPSC क्षेत्रातील अध्यापनाचा अनुभव
ACHIEVE SOCIOLOGY EXCELLENCE IN LESS THAN
90 Days!
DOWNLOAD OUR FREE APP
BATCH START 9 SEP 2024
The Officer : Office No.16, Kamla Regency, Dnyanshwar Paduka Chowk, Opp. Bhart Petroleum, FC Road, Pune - 16
9665666195 / 9665288834

7. निधन

प्रसिद्ध उद्योगपती रतन टाटा यांचे निधन

- टाटा या नाममुद्रेच्या माध्यमातून भारतीय उद्योग जगताला आधुनिक युगात नेण्यासाठी झटणारे आणि या क्षेत्राचा ठसा आंतरराष्ट्रीय पटलावर उमटवणारे दृष्ट्ये उद्योगपती,दानवीर, टाटा उद्योग समूहाचे माजी अध्यक्ष रतन नवल टाटा यांचे वयाच्या 86 व्या वर्षी वृद्धपकाळाने निधन झाले.

अल्पपरीचय

- रतन टाटा यशस्वी उद्योगपती असण्याबरोबरच ते त्यांच्या परोपकार अन् दानधर्मासाठीही ओळखले जातात.
- रतन टाटा यांचा जन्म 28 डिसेंबर 1937 ला मुंबईत झाला.
- नवल टाटा आणि त्यांच्या पत्नी नवजबाई सेठ यांचे दत्तकपुत्र म्हणजे रतन टाटा. रतन लहान असतानाच त्यांचे आई- वडील विभक्त झाले. त्यानंतर त्यांचे संगोपन त्यांच्या आजी नवाजबाई टाटा यांनी केले.
- रतन टाटा यांनी त्यांचे सुरुवातीचे शिक्षण मुंबईतून घेतले. यानंतर त्यांनी बिशप कॉटन स्कूल, शिमला आणि रिव्हरडेल कंट्री स्कूल, न्यूयॉर्कमधून 1955 मध्ये डिप्लोमा केला.

'टाटा स्टील'मधून सुरुवात

- रतन टाटा यांनी सन 1961मध्ये टाटा समूहाची प्रसिद्ध कंपनी टाटा स्टीलमधून आपल्या करिअरची सुरुवात केली.
- यानंतर ते 1975 मध्ये हार्वर्ड बिझनेस स्कूलमध्ये बिझनेस मॅनेजमेंट शिकण्यासाठी गेले.
- त्यांनी कॉर्नेल युनिव्हर्सिटी कॉलेज ऑफ आर्किटेक्चरमधून पदवीही मिळवली.

- आर्थिक दृष्टिकोनातून 1991हे वर्ष भारतासाठी खूप महत्त्वाचे होते.
- देशात उदारीकरण आणि खासगीकरणाचे धोरण स्वीकारल्यानंतर रतन टाटा टाटा समूहाचे अध्यक्ष झाले.
- त्यांच्या नेतृत्वाखाली या समूहाने केवळ भारतातच नव्हे तर जगभरात आपली छाप सोडली.
- ते 1990 ते 2012पर्यंत समूहाचे अध्यक्ष होते.
- ऑक्टोबर 2016 ते फेब्रुवारी 2017पर्यंत त्यांनी हंगामी अध्यक्षपद भूषवले.
- रतन यांनी आपला वारसा एका नव्या उंचीवर नेऊन ठेवला. 'एअर इंडिया' ही त्यांनी आपल्या साम्राज्यात समावेश केला.

जागतिक ब्रँडवर 'टाटां'ची मोहोर

- सन 2004 मध्ये त्यांनी 'टाटा कन्सल्टन्सी सर्व्हिसेस' (टीसीएस) सार्वजनिक करण्याचा निर्णय घेतला.
- यासह ऑटोमोबाइल क्षेत्रात टाटाने अँग्लो-डच स्टील निर्माता 'कोरस', ब्रिटिश ऑटोमोबाइल कंपनी 'जग्वार लँड रोव्हर' आणि ब्रिटिश चहा कंपनी 'टेटली' यांसारखे अनेक मोठे जागतिक ब्रँड विकत घेतले होते. यानंतर टाटा समूह जागतिक स्तरावर खूप मोठा ब्रँड बनला.
- सेवाकार्यात नेहमीच अग्रणी केवळ व्यवसायच नव्हे, तर रतन टाटा त्यांच्या परोपकारी कार्यासाठीही ओळखले जातात.
- रतन टाटा यांनी भारतीय विद्यार्थ्यांना मदत करण्यासाठी कॉर्नेल विद्यापीठाला एकूण 28 दशलक्ष डॉलर्सची देणगी दिली.
- यामुळे गरीब आणि मध्यमवर्गीय भारतीय विद्यार्थ्यांना मदत होते.
- याशिवाय त्यांनी 2014 मध्ये 'आयआयटी बॉम्बे'ला संशोधनाला चालना देण्यासाठी 95 कोटी रुपयांची देणगी दिली. याबरोबरच दर वर्षी ते आपल्या कमाईतील मोठा हिस्सा धर्मादाय कार्यात खर्च करीत असत.

पुरस्कार

- पद्मभूषण (2000)
- महाराष्ट्र भूषण(2006)
- पद्मविभूषण(2008)
- आसाम वैभव पुरस्कार(2021 मध्ये कर्करोगाची काळजी घेण्यासाठी त्यांच्या योगदानासाठी त्यांना आसाम वैभव पुरस्काराने सन्मानित करण्यात आले.)
- ऑर्डर ऑफ ऑस्ट्रेलिया(2023)
- या पुरस्कारासह देशातील तसेच आंतरराष्ट्रीय स्तरावर विविध पदक, मानद डॉक्टरेटसह त्यांना सन्मानित करण्यात आले आहे.

माजी न्यायमूर्ती के. एस पुट्टास्वामी यांचे निधन

- कर्नाटक उच्च न्यायालयाचे माजी न्यायमूर्ती के. एस. पुट्टास्वामी यांचे वयाच्या 98 व्या वर्षी निधन झाले.
- 2012 साली तत्कालीन केंद्र सरकारने सुरु केलेल्या आधार योजनेला के. एस पुट्टास्वामी यांनी विरोध केला होता. तसेच याप्रकरणी सर्वोच्च न्यायालयात याचिकाही दाखल केली होती.
- याच सुनावणीदरम्यान सर्वोच्च न्यायालयाच्या 9 न्यायमूर्तींच्या घटनापीठाने 2017 साली खासगीपणाचा अधिकार हा घटनात्मक अधिकार असल्याचा महत्त्वपूर्ण निर्णय दिला होता.
- के. एस पुट्टास्वामी यांचा जन्म 1926 साली बंगळुरूमध्ये झाला होता. कायद्याची पदवी घेतल्यानंतर 1952 साली त्यांनी कर्नाटक उच्च न्यायालयात वकील म्हणून काम करण्यास सुरुवात केली.
- त्यानंतर 1977 मध्ये ते कर्नाटक उच्च न्यायालयाचे न्यायमूर्ती म्हणून रुजू झाले.
- 1986 मध्ये निवृत्त झाल्यानंतर त्यांची केंद्रीय प्रशासकीय न्यायाधिकरणाच्या बंगळुरू खंडपीठाचे पहिले उपाध्यक्ष म्हणून नियुक्ती करण्यात आली.
- त्यांनी आंध्रप्रदेश मागासवर्ग आयोगाचे अध्यक्ष म्हणूनही काम केले.
- 2012 मध्ये तत्कालीन यूपीए सरकारने आधार योजना आणली होती. या योजनेला के. एस पुट्टास्वामी यांनी विरोध केला होता. याद्वारे नागरिकांच्या खासगीपणाचे उल्लंघन होत असल्याचे ते म्हणाले होते.
- तसेच या योजनेविरोधात त्यांनी सर्वोच्च्च न्यायालयात याचिका दाखल केली. मात्र, 2015 मध्ये सर्वोच्च न्यायालयाने आधार योजनेला कायदेशीर मान्यता दिली.
- महत्त्वाचे म्हणजे यावेळी न्यायालयाने खासगीपणाचा अधिकार हा घटनात्मक अधिकार आहे की नाही, हे तपासण्यासाठी 9 न्यायमूर्तींच्या समावेश असलेल्या घटनापीठाची स्थापना केली होती.
- 2017 मध्ये या घटनापीठाने खासगीपणाचा अधिकार हा घटनात्मक अधिकार असल्याचा महत्त्वपूर्ण निर्णय दिला होता.

जेष्ठ लेखिका डॉ. वीणा देव यांचे निधन

- लेखन, संकलन, संपादन असे साहित्य प्रकार लीलया हाताळण्याबरोबरच अभिवाचनाच्या माध्यमातून अभिजात साहित्याच्या प्रचारामध्ये योगदान देणाऱ्या ज्येष्ठ लेखिका आणि मराठीच्या विद्यार्थिप्रिय प्राध्यापिका डॉ. वीणा विजय देव यांचे वयाच्या 75 व्या वर्षी अल्पशा आजाराने निधन झाले.
- त्या ज्येष्ठ लेखक गो. नि. दांडेकर यांच्या कन्या होत.

अल्पपरीचय

- विना देव यांचा जन्म 26 नोव्हेंबर 1948 रोजी झाला.

- विना देव या महाराष्ट्र शासनाच्या मराठी राजभाषा सल्लागार समितीच्या सदस्य होत्या.
- ठाणे जिल्हा आणि विटा येथील ग्रामीण साहित्य संमेलनाचे अध्यक्षपद त्यांनी भूषविले होते.
- मुलाखतकार सूत्रसंचालन या माध्यमातून त्यांचा आकाशवाणी आणि दूरदर्शनवरील कार्यक्रमात सहभाग होता .
- मोरया गोसावी जीवन गौरव पुरस्कार तसेच साईरंग प्रतिष्ठान तर्फे कर्तुत्व गौरव पुरस्काराने त्यांना सन्मानित करण्यात आले होते.

वीणा देव यांची साहित्यसंपदा

- 'कधीकधी' (लेखसंग्रह)
- 'परतोनी पाहे' (लेखसंग्रह)
- 'स्त्रीरंग' (लेखसंग्रह)
- 'विभ्रम' (लेखसंग्रह)
- 'स्वान्सीचे दिवस' (लेखसंग्रह)
- 'स्मरणे गोनिदांची' (स्मरणग्रंथ)
- यशवंत देव (चरित्र संपादन)
- डॉ. ह. वि. सरदेसाई (चरित्र संपादन)

भौतिकशास्त्रज्ञ रोहिणी गोडबोले यांचे निधन

- प्रख्यात भौतिकशास्त्रज्ञ रोहिणी गोडबोले यांचे वयाच्या 71 व्या वर्षी निधन झाले.
- बेंगळुरू येथील भारतीय विज्ञान संस्थेच्या (आयआयएससी) 'सेंटर फॉर हाय एनर्जी फिजिक्स' (सीएचईपी) येथे त्यांनी प्राध्यापक म्हणून काम केले आहे.
- त्यांचा 'पद्मश्री'ने सन्मान करण्यात आला होता.
- त्या मूळच्या पुण्याच्या होत्या. गोडबोले या उत्तम संशोधक होत्या.
- महिलांनी विज्ञानामध्ये काम करावे, यासाठी त्यांचा आग्रह असे.
- त्या 1995 मध्ये 'सीएचईपी' येथे सहयोगी प्राध्यापक म्हणून रुजू झाल्या.
- पुणे या ठिकाणच्या असलेल्या डॉ. रोहिणी गोडबोले हुजूरपागात शाळेच्या विद्यार्थिनी होत्या.
- आठवीत असताना शिष्यवृत्ती परीक्षेचा अभ्यास करताना त्यांना विज्ञानाची गोडी लागली.
- अकरावी- एस.एस.सी च्या गुणवत्ता यादीत त्या झळकल्या होत्या.
- सर परशुराम भाऊ महाविद्यालयातून त्यांनी गणित, भौतिकशास्त्र आणि संख्याशास्त्रात पदवी संपादन केली. त्यानंतर आयआयटी बॉम्बे मध्ये पुढील शिक्षण घेतले.
- अमेरिकेतील स्टोनि ब्रुक्स विद्यापीठातून त्यांनी 1979 यावर्षी पीएचडी पूर्ण केली .
- केंद्रीय मंत्रिमंडळाच्या 2007 ते 2013 या काळात या वैज्ञानिक समितीच्या सल्लागार होत्या.

नरेंद्र बोरगावकर यांचे निधन

- विधानपरिषदेचे माजी आमदार, राज्य सहकारी साखर संघाचे माजी अध्यक्ष नरेंद्र बाबूराव बोरगावकर (वय 87) यांचे निधन झाले.
- विधानपरिषदेचे आमदार म्हणून 1995 ते 2001 पर्यंत त्यांनी काम केले.
- शैक्षणिक, सामाजिक, राजकीय क्षेत्रांत ते मागील 62 वर्षांपासून कार्यरत होते.
- तुळजापूर पंचायत समितीचे ते पहिले सभापती होते.

पं. गाडगीळ यांचे निधन

- संस्कृतचा प्रचार आणि प्रसारासाठी आयुष्यभर जीवनभर कार्यरत असलेले 'शारदा ज्ञानपीठम'चे संस्थापक पं. वसंतराव अनंत गाडगीळ (वय 94) यांचे वृद्धापकाळाने निधन झाले.
- पं. वसंतराव गाडगीळ यांनी धर्म, संस्कृती, आणि इतिहास या क्षेत्रांत उल्लेखनीय योगदान दिले.
- त्यांनी अनेक वर्षे संस्कृत भाषेच्या संसोधनात व्रतस्थपणे कार्य केले होते. धर्मशास्त्र, संस्कृत वाङ्मय आणि भारतीय संस्कृतीवर त्यांनी महत्त्वपूर्ण संशोधन केले होते. त्यांनी काही वर्षे पत्रकारिताही केली.
- 'शारदा' या मासिकाचे ते संस्थापक संपादक होते.त्यांनी काही पुस्तकांचे लेखन आणि प्रकाशन केले होते.
- डॉ. ग. बा. पळसुले यांचे स्वातंत्र्यवीर सावरकरांची जीवनगाथा असलेले महाकाव्य 'वैनायकम' हा त्यापैकी एक महत्त्वाचा ग्रंथ आहे.
- भांडारकर प्राच्यविद्या संशोधन संस्थेच्या नियामक मंडळाचे गाडगीळ माजी अध्यक्ष होते.
- हिंदू धर्मशास्त्राचे अभ्यासक असलेल्या गाडगीळ यांनी अनेक वर्षे ऋषिपंचमीला ऋषितुल्य व्यक्तिमत्त्वांचा सत्कार करण्याचा उपक्रम राबवला.
- संस्कृतमधील अतुलनीय योगदानाबद्दल त्यांना 2021 मध्ये म. श्रृंगेरी शारदापीठ, शंकराचार्यांच्या हस्ते गौरविण्यात आले होते.
- सोरटी सोमनाथच्या सोमेश्वराची प्राणप्रतिष्ठा भारताचे पहिले राष्ट्रपती पो डॉ. राजेंद्रप्रसाद यांच्या हस्ते 1952 मध्ये झाली. त्या वेळी तर्कतीर्थ लक्ष्मणशास्त्री जोशी यांच्या पुढाकाराने तरुण वयातील वसंतराव

गाडगीळ यांना स्वयंसेवकाची भूमिका देण्यात आली होती.

- संस्कृत भाषेच्या प्रचार आणि प्रसारासाठी त्यांनी केलेल्या कार्याची पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांनी विशेष दखल घेतली होती.
- 'आहम मातरम् वंदे' हा 'वंदे मातरम'चा संस्कृत पाठ देशाच्या सर्व राज्यांतील विद्यार्थ्यांपर्यंत पोहोचविण्याची मोहीम हाती घेतली होती.
- पुण्यातील अनेक सामाजिक संस्थांशी ते निगडित होते.

अतुल परचुरे यांचे निधन

- अष्टपैलू अभिनयाच्या जोरावर मराठी हिंदी चित्रपट सृष्टी रंगमंच आणि टीव्ही मालिका गाजवणारे अतुल परचुरे यांचे दीर्घ आजाराने वयाच्या 57 व्या वर्षी निधन झाले.

अल्पपरीचय

- जन्म:30 नोव्हे.1966,वांद्रे मुंबई
- अतुल परचुरे यांनी बालकलाकार म्हणून आपल्या अभिनय कारकिर्दीला सुरुवात केली.
- त्यानंतर त्यांनी मराठी व हिंदी चित्रपटसृष्टी गाजवून सोडली.
- अनेक नाटकांमधील त्यांच्या भूमिका गाजल्या होत्या.
- केवळ रंगभूमीवरच नाही, तर हिंदी व मराठी मालिका आणि चित्रपट अशी त्यांची वाटचाल होती.
- मध्यंतरीच्या काळात त्यांना कर्करोगासारख्या असाध्य आजाराला सामोरे जावे लागले.
- त्यांच्यावर रुग्णालयात उपचार सुरू होते. या गंभीर आजारातून ते सावरले होते. त्यानंतर त्यांनी पुन्हा कामालाही सुरुवात केली होती. मात्र त्यानंतर त्यांची तब्येत पुन्हा बिघडली आणि त्यामुळे काही दिवसांपूर्वी ते रुग्णालयात दाखल झाले होते आणि त्यांची प्राणज्योत 14 ऑक्टोबर रोजी मालवली.
- ‘व्यक्ती आणि वल्ली'तील 'पुलं' साकारताना प्रत्यक्ष पु.ल. देशपांडे यांच्याकडूनच दाद मिळवणाऱ्या परचुरे यांनी 'कापूस कोंड्याची गोष्ट', 'नातीगोती', 'तरुण तुर्क म्हातारे अर्क', 'गेला माधव कुणीकडे', 'बे दुणे पाच' आदी नाटकांत केलेल्या भूमिका प्रेक्षकांना खूप भावल्या.

वसंत सराफ यांचे निधन

- महाराष्ट्र राज्य स्थापन होण्याआधी तत्कालीन द्वैभाषिक राज्याच्या पोलीस सेवेत रुजू झालेले आणि राज्याचे निवृत्त

पोलीस महासंचालक वसंत केशव सराफ यांचे वयाच्या 86 व्या वर्षी निधन झाले.

- वसंत सराफ यांचा जन्म विदर्भाच्या अमरावती जिल्ह्यातील चांदूर बाजार येथे झाला.
- 1 जानेवारी 1990 रोजी ते राज्याचे पोलीस महासंचालक झाले.
- ऑगस्ट 1992 ला ते निवृत्त झाले.
- त्यांनी पोलिस खात्यातील प्रदीर्घ अनुभवावर आधारित वृत्तपत्रीय लेखन, कादंबरी आणि कथा असे लेखन केले आहे.
- व्यवस्थापन आणि नेतृत्व या विषयांवरही त्यांची पुस्तके प्रकाशित झाली आहेत.
- भगवद्गीतेतील कर्म या विषयावर सराफ यांनी लिहिलेले 'द मिस्ट्री ऑफ कर्म' (कर्माचं गूढ) हे पुस्तक लोकप्रिय ठरले होते.
- सराफ यांना पोलिस पदक, राष्ट्रपती पदक; तसेच 'इंटरनॅशनल जायंट्स ॲवार्ड फॉर पब्लिक ॲडमिनिस्ट्रेशन' या पुरस्काराने गौरवण्यात आले होते.
- पोलिस दलातील उल्लेखनीय कामगिरीबद्दल त्यांना - उपराष्ट्रपतींच्या हस्ते 'नॅशनल सिटीझन्स - ॲवार्ड' मिळाले होते.

टी.पी. माधवन यांचे निधन

- प्रसिद्ध मल्याळम अभिनेते टी.पी. माधवन यांचे वयाच्या 88 व्या वर्षी निधन झाले .
- वयाच्या चाळिशीनंतर आपल्या चित्रपट कारकिर्दीला सुरुवात करणाऱ्या माधवन यांनी सहाशेहून अधिक मल्याळम चित्रपटांमध्ये काम केले.
- ते मल्याळम चित्रपट कलाकारांची संघटना असलेल्या मल्याळम मूवी आर्टिस्ट असोसिएशनचे पहिले सरचिटणीस होते .
- 1975 मध्ये अभिनेता मधू त्यांनी त्यांना पहिली संधी दिली तेथूनच खऱ्या अर्थाने त्यांचे चित्रपट सृष्टीत पदार्पण झाले.
- मुख्यमंत्री पिनराई विजयन यांनी माधवन यांच्या निधनावर शोक व्यक्त केला.

कथक नृत्यगुरू डॉ. सुजाता नातू यांचे निधन

- ज्येष्ठ कथक नृत्यगुरू डॉ. सुजाता सुरेश नातू यांचे अल्पशा आजाराने वयाच्या 83 व्या वर्षी निधन झाले.
- डॉ. सुजाता नातू यांचा जन्म बडोदा येथे झाला.
- महाराजा सयाजीराव विद्यापीठातून त्यांनी अर्थशास्त्र विषयात बी. ए आणि संगीत विषयात उच्च शिक्षण घेतले.
- टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठातून राज्यशास्त्रामध्ये एम. ए. पूर्ण केले.

- एसएनडीटी विद्यापीठातून पीएच. डी. संपादन केली.
- वयाच्या नवव्या वर्षापासून जयपूर घराण्याचे गुरु पंडित सुंदरलाल आणि पंडित कुंदनलाल यांच्याकडे त्यांनी कथक नृत्य शिक्षण घेतले.
- पंडित जवाहरलाल नेहरू ,डॉक्टर सर्वपल्ली राधाकृष्णन ,इंदिरा गांधी यांच्यासह विविध मान्यवरांसमोर त्यांनी एकल नृत्य सादरीकरण केले होते.
- विवाहनंतर मुंबईत त्यांनी 'पदण्यास' या नृत्यसंस्थेची स्थापना केली.
- या संस्थेच्या माध्यमातून गेल्या पन्नास वर्षात अनेक मुलींना कथक प्रशिक्षण दिले असून अनेक रंगमंचचे कार्यक्रम सादर केले .
- अनेक शाळांमध्ये नृत्य हा एक वेगळा विषय म्हणून विभाग सुरू करण्यासाठी त्यांनी पुढाकार घेतला.
- टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात कथक नृत्यासाठी पदविका, पदवी अभ्यासक्रम सुरू करण्यात तसेच सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठात ललित कला केंद्रात नृत्य विषयक अभ्यासक्रम आखण्यात त्यांचा सहभाग होता.
- विद्यापीठाकडून प्राध्यापिका म्हणून देखील त्यांची नियुक्ती झाली होती.
- त्यांचा उल्लेखनीय कार्याचा सन्मान करण्यासाठी पद्मविभूषण पंडित बिरजू महाराज यांच्या हस्ते त्यांना 'पंडिता 'ही पदवी प्रदान करण्यात आली होती .
- टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठाने त्यांना डिलीट पदवी बहाल केली.

ख्रितोफर बेनिंजर यांचे निधन

- आंतरराष्ट्रीय कीर्तीचे वास्तुविशारद व शहर नियोजनकार प्रा. ख्रिस्तोफर बेनिंजर यांचे वयाच्या 82 व्या वर्षी प्रदीर्घ आजाराने निधन झाले.
- पुण्यातील हिंजवडी-शिवाजीनगर मेट्रो मार्गिकेसाठी 23 मेट्रो स्थानकांची रचना करण्यासाठी ते योगदान देत होते.
- पुण्यात त्यांनी 'ख्रिस्तोफर चार्ल्स बेनिंजर आर्किटेक्ट्स'ची स्थापना केली होती.
- अमेरिकेत जन्मलेले बेनिंजर यांनी हार्वर्ड विद्यापीठातून वास्तुविशारद विषयाचे पदव्युत्तर आणि एमआयटी विद्यापीठातून शहर नियोजनात पदव्युत्तर शिक्षण घेतले.
- त्यांनी 1968 पासून अहमदाबाद येथील सीईपीटी (सेंटर फॉर एन्व्हायर्नमेंटल पप्लॅनिंग अँड टेक्नॉलॉजी) विद्यापीठात अध्यापनाचे कार्य केले.
- 1971 मध्ये स्कूल ऑफ प्लॅनिंगची स्थापना करण्यासाठी त्यांनी हार्वर्ड विद्यापीठातील ग्रॅज्युएट स्कूल ऑफ डिझाइनमधून प्राध्यापकपदाचा राजीनामा दिला.
- त्यानंतर 1976 मध्ये पुण्यात सेंटर फॉर डेव्हलपमेंट स्टडीज अँड ॲक्टिव्हिटीजची स्थापना केली.
- देशातील प्रतिष्ठित ग्रेट मास्टर आर्किटेक्ट पुरस्कार; तसेच सहा वेळा इंडियन

इन्स्टिट्यूट ऑफ आर्किटेक्ट्सच्या राष्ट्रीय पुरस्काराने त्यांचा गौरव झाला आहे.

- त्यांनी आयआयटी हैदराबादसह वीसहून अधिक विद्यापीठांचे कॅम्पस व इमारतींची रचना केली आहे.
- विविध गृहनिर्माण प्रकल्पांमध्ये त्यांचे योगदान जागतिक स्तरावर नावाजले गेले.
- भूतानचे सर्वोच्च न्यायालय आणि राजधानी थिंपूमधील मंत्रालयाच्या अनेक इमारतींची रचना केली.
- त्यांचे 'लेटर्स टू अ यंग आर्किटेक्ट' हे पुस्तक प्रसिद्ध आहे, याशिवाय त्यांनी विविध शोध निबंधही लिहिले होते.

8. कृषी व पर्यावरण

पशुगणना 2024 - 25 घोषणा

- केंद्रीय मत्स्यव्यवसाय, पशुसंवर्धन आणि दुग्ध व्यवसाय मंत्री राजू रंजन सिंह यांनी 21 वी पशु गणना लवकरच करण्यात येणार असल्याचे जाहीर केले .
- त्यानुसार ही गणना ऑक्टोबर 2024 ते फेब्रुवारी 2025 दरम्यान होणार आहे.

पशुगणना म्हणजे काय?

- दर पाच वर्षांनी आयोजित केली जाणाऱ्या या गणनेत देशातील पाळीव प्राणी, कुक्कुटपालन आणि भटक्या प्राण्यांच्या संख्या मोजण्यात येते.
- यामध्ये प्राण्यांच्या प्रजाती, जाती, वय, लिंग आणि मालकीची स्थिती याविषयीची माहिती विचारात घेण्यात येते.
- 1919 पासून आतापर्यंत एकूण 20 वेळा पशुधन गणना करण्यात आली आहे.
- मागील गणना 2019मध्ये करण्यात आली होती.

पशुगणनेचे उद्दिष्ट

- ग्रामीण भागातील लोकांना रोजगार उपलब्ध करून देण्यात पशुधन क्षेत्र महत्त्वाची भूमिका बजावते.
- उत्पादकतेच्या दृष्टीने, विशेषतः कृषी क्षेत्रामध्ये, कुक्कुटपालन आणि पशुपालन हे एकूण शेतीच्या एकूण उत्पन्नात 30 टक्के योगदान देतात.
- 2019 मधील पशुगणनेपेक्षा वेगळेपण म्हणजे या वेळची गणना पूर्णपणे डिजिटल स्वरूपात केली जाईल.

2019 च्या पशुगणनेची आकडेवारी

- गायी: 19 कोटी 29 लाख
- शेळ्या: 14 कोटी 88 लाख
- म्हशी: 10 कोटी 98 लाख
- मेंढ्या: 7 कोटी 42 लाख
- डुकरे : 90 लाख
- एकूण पशुधन : 53 कोटी 57 लाख

राष्ट्रीय कृषी परिषद- रब्बी अभियान 2024

- मागील पीक हंगामातील पीक कामगिरीचा आढावा आणि मूल्यांकन करण्याच्या उद्देशाने आणि रब्बी हंगामासाठी पीक-निहाय उद्दिष्ट निश्चित करण्यासाठी, केंद्रीय कृषी मंत्री शिवराज सिंह चौहान यांनी नवी दिल्लीतील एनएएससी संकुल येथे राष्ट्रीय कृषी परिषद- रब्बी अभियान 2024 चे उद्घाटन केले.

उद्दिष्ट

- अत्यावश्यक कृषी सामग्रीचा सुरळीत पुरवठा सुनिश्चित करण्यासाठी आणि अत्याधुनिक तंत्रज्ञानाचा अवलंब करून पीक उत्पादन आणि उत्पादकता वाढवण्याच्या दृष्टीने सर्व संबंधितांमध्ये अभिनव कृषी पद्धती आणि डिजिटल उपक्रमांबाबत चर्चेला प्रोत्साहन देणे, हे या परिषदेचे उद्दिष्ट आहे.

2 ते 8 ऑक्टोबर : वन्यजीव सप्ताह

- वन्यप्राणी आणि त्यांचा अधिवास सुरक्षित राहावा याकरिता जनजागृती करण्याच्या उद्देशाने मागील सात दशकांपासून भारतात दरवर्षी 2 ते 8 ऑक्टोबर दरम्यान वन्यजीव सप्ताह साजरा केला जातो.
- जंगल क्षेत्रातील वन्यजीवांचा अधिवास सुरक्षित राहून त्यांचे संरक्षण व संवर्धन व्हावे हा त्यामागचा खरा उद्देश आहे कारण पृथ्वीवर राहण्याचा जेवढा हक्क माणसांना आहे तेवढाच हक्क प्राण्यांना आहे.

वन्यजीव सप्ताहाची सुरुवात

- जैवविविधतेचा घटक असलेले वन्य प्राणी हे मानवी जीवनाचाही एक अविभाज्य घटक आहेत.
- या वन्यजीवांच्या निसर्गातील महत्त्वाविषयी त्यांच्या जनजागृती विषयी माहिती व्हावी म्हणून केंद्रीय वन्यजीव मंडळाने वन्यजीव सप्ताहासाठी पुढाकार घेतला.
- केंद्रीय वन्यजीव मंडळाच्या स्थापनेनंतर भारतातील वन्यजीवांच्या संरक्षणाच्या दीर्घकालीन उद्दिष्टांबद्दल जागरूकता निर्माण करण्यासाठी 1952 या वर्षी वन्यजीव सप्ताहाची संकल्पना मांडण्यात आली.

- सुरुवातीला 1955 साली वन्यजीव दिन साजरा करण्यात आला आणि त्यानंतर 1957 मध्ये वन्यजीव सप्ताहाची सुरुवात झाली.
- **संकल्पना:** 2024 या वर्षाची वन्यजीव सप्ताहाची संकल्पना :- **'सहजीवनाद्वारे वन्यजीव संरक्षण'**

दाना चक्रीवादळ

- बंगालच्या उपसागरात निर्माण झालेल्या कमी दाबाच्या पट्ट्याचे चक्रीवादळात रूपांतर झाले आहे.
- 'दाना' असे या चक्रीवादळाचे नाव असून ते वायव्य दिशेने सरकत असून 25 ऑक्टोबर पर्यंत ओडिशा आणि पश्चिम बंगालच्या किनारपट्टीजवळ येईल, असा हवामान खात्याचा अंदाज आहे.
- यावेळी वादळातील वाऱ्यांचा वेग 120 किमी प्रतितास इतका असेल, असा अंदाज वर्तविण्यात आला आहे.
- सध्या हे वादळ उपसागरातील सागर बेटापासून दक्षिणेला 630 किलोमीटर अंतरावर आहे.

'दाना' चा अर्थ काय?

- या चक्रीवादळाला "दाना" हे नाव कतारने दिले आहे.
- अरबी भाषेत 'दाना' म्हणजे 'उदारता' असा अर्थ होतो.
- सर्वात उत्तम आकाराचे, मौल्यवान आणि उत्कृष्ट मोतीचे ते प्रतीक आहे.
- पर्शियनमध्ये, 'दाना' चा अर्थ 'ज्ञानी' किंवा 'जाणकार' असा देखील होतो.

OFFICER
YOUR PERSONAL MENTOR

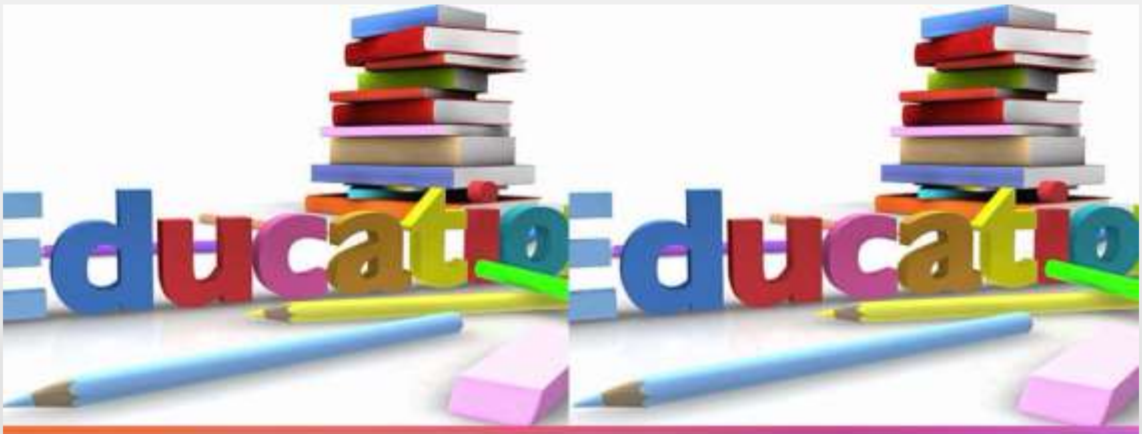

9. सामाजिक व शैक्षणिक

कर्मयोगी सप्ताह

- भारताच्या नागरी सेवांचे आधुनिकीकरण करण्याच्या महत्त्वपूर्ण उपक्रमांतर्गत, पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांनी 19 ऑक्टोबर 2024 रोजी नवी दिल्लीत डॉ. आंबेडकर आंतरराष्ट्रीय केंद्र येथे "कर्मयोगी सप्ताह" - राष्ट्रीय शिक्षण सप्ताहाचे उद्घाटन केले.
- शासकीय कर्मचाऱ्यांसाठी सतत शिकण्याच्या आणि क्षमता बांधणीच्या संस्कृतीचे जतन करत तसेच आपली राष्ट्रीय सेवा उद्दिष्टे पुन्हा साकार करण्यासाठी प्रेरित आणि उत्साही करण्याच्या उद्देशाने हा उपक्रम एक मंच म्हणून कार्यरत राहील.
- उद्दिष्ट : सुमारे 30 लाखांपेक्षा जास्त शासकीय कर्मचाऱ्यांसाठी आजीवन शिक्षण आणि स्व-सुधारणा करण्याची कटीबद्धता प्रस्थापित करून 'एक सरकार' दृष्टीकोन वाढवणे.
- 19 ते 25 ऑक्टोबर 2024 पर्यंत आठवडाभर चाललेला आणि आता 27 ऑक्टोबर 2024 पर्यंत मुदतवाढ दिला गेलेला कर्मयोगी सप्ताह शासकीय कर्मचाऱ्यांसाठी सतत शिकण्याचा वार्षिक उत्सव म्हणून आयोजित करण्यात आला आहे.

राष्ट्रीय शिक्षण सप्ताहाची मुख्य उद्दिष्टे

- शासकीय कर्मचाऱ्यांसाठी राष्ट्रीय उद्दिष्टे आणि सेवा मोहीमेत संरेखित करणे
- मंत्रालये आणि इतर क्षेत्रांमध्ये क्षमता-निर्मितीला सातत्याने प्रोत्साहन देणे
- सक्रिय सहभाग आणि प्रतिसादासह एकसंध शिक्षण परिसंस्था तयार करणे

- या उपक्रमाचा एक भाग म्हणून, कर्मयोगी सप्ताहातील प्रत्येक सहभागी कर्मचारी राष्ट्रीय शिक्षण सप्ताहात किमान 4 तासांच्या सक्षमता निगडित शिक्षणासाठी कटीबद्ध असेल.

हिमाचल प्रदेशची मुख्यमंत्री सुखशिक्षा योजना

- हिमाचल प्रदेशचे मुख्यमंत्री सुखविंदर सिंग सुक्खू यांच्या अध्यक्षतेखाली कॅबिनेटने मुख्यमंत्री सुखशिक्षा योजनेला मंजुरी देण्यात आली.

उद्देश

- या योजनेचा उद्देश सामाजिक आणि आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल महिला आणि अपंग मुलांच्या पालकांना आर्थिक सहाय्य प्रदान करणे आहे, जेणेकरून त्यांच्या मुलांचे शिक्षण आणि कल्याण सक्षम होईल.

10. विविधा

मराठी भाषेला अभिजात भाषेचा दर्जा

- पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांच्या अध्यक्षतेखाली झालेल्या केंद्रीय मंत्रिमंडळाच्या बैठकीत मराठीसह पाच भाषांना अभिजात भाषेचा दर्जा देण्याच्या निर्णयावर शिक्कामोर्तब करण्यात आले.
- माहिती व प्रसारणमंत्री अश्विनी वैष्णव यांनी पत्रकार परिषदेत मंत्रिमंडळाच्या निर्णयाची औपचारिक घोषणा केली.
- मराठी भाषेच्या प्रचार प्रसारासाठी महाराष्ट्रात तसेच अन्य राज्यांमध्येही केंद्रांची उभारणी करण्यात येईल.
- सांस्कृतिक मंत्रालयाकडून याबाबतची प्राथमिक तयारी पूर्ण झाल्यानंतर दोन वर्षांत शिक्षण मंत्रालयातर्फे या केंद्रांची उभारणी होईल. उत्तर भारतातही ही केंद्रे असतील.
- भाषेचे प्राचीनत्व सिद्ध करणारे 1500 ते 2000 वर्षांपासूनचे साहित्य, काव्य, ग्रंथसंपदा, शिलालेख आणि अन्य पारंपरिक पुराव्यांच्या आधारे अभिजात भाषेचा दर्जा देण्याचा निर्णय झाला आहे.
- मराठीसोबतच पाली, प्राकृत, आसामी आणि बंगाली या भाषांनाही अभिजात भाषेचा दर्जा देण्याचा निर्णय घेण्यात आला आहे.

अभिजात दर्जासाठीचा लढा

- मराठी भाषेला अभिजात भाषेचा दर्जा मिळण्यासंदर्भात अहवाल सादर करण्यासाठी राज्य शासनाने 10 जानेवारी 2012 रोजी ज्येष्ठ साहित्यिक प्रा. रंगनाथ

पठारे यांच्या अध्यक्षतेखाली मराठी भाषा तज्ज्ञ संशोधकांची समिती स्थापन केली होती.

- या समितीने इतिहास संशोधन करुन जुने संदर्भ, प्राचीन ग्रंथ, पुरातन काळातील ताम्रपट, कोरीव लेख, शिलालेखांचा संदर्भ इ. प्राचीन दस्ताऐवज तपासून त्याआधारे एक सर्वंकष व परिपूर्ण अहवाल शासनास सादर केला.
- या अहवालामध्ये सविस्तर विवेचनासह मराठी भाषा अभिजात भाषेचा दर्जा मिळणेसाठी विहित केलेल्या निकषांची पूर्तता करते हे पुराव्यांसह स्पष्ट केले आहे.
- समितीने तयार केलेला मराठी भाषेमधील मूळ अहवाल दि. 12 जुलै 2013 च्या पत्रान्वये केंद्र शासनाकडे पाठविला आहे.
- त्यानंतर समितीने परिशिष्टांसह सादर केलेला इंग्रजीमधील अहवाल देखील दि. 16 नोव्हेंबर 2013 रोजी केंद्र शासनाकडे पाठविला आहे. त्यानंतर या प्रस्तावाबाबत मुख्यमंत्री, मंत्री, मुख्य सचिव, प्रधान सचिव, सचिव यांच्या स्तरावर सातत्याने केंद्र शासनाकडे पाठपुरावा करण्यात आला आहे. आता केंद्र शासनाकडे पाठपुरावा करण्याकरिता समिती स्थापन करण्यात आली आहे.
- सन 2013 मध्ये तत्कालीन मुख्यमंत्री पृथ्वीराज चव्हाण यांनी प्रा. रंगनाथ पठारे यांच्या अध्यक्षतेखाली मराठी अभिजात भाषा आहे, हे दाखवून देण्यासाठी समिती नेमली. दिवंगत प्रा. हरी नरके समितीचे समन्वयक होते. या समितीने मराठीचा इतिहास दोन हजार वर्षांपूर्वीचा असल्याचे दाखवून दिले.

अभिजात भाषेचे निकष पुढीलप्रमाणे

- त्या भाषेचे वय दीड ते अडीच हजार वर्षांचे असावे
- ती भाषा स्वयंभू असावी.
- प्राचीन भाषा आणि तिचे आधुनिक रुप यांचा गाभा कायम असावा.
- प्राचीन साहित्य/ग्रंथ त्या भाषेत असावेत, जे वक्त्यांच्या अनेक पिढ्यांद्वारे भाषा-वारसा मानले जाते.
- ज्ञान ग्रंथ, विशेषतः गद्य ग्रंथ, कविता, शिलालेख आणि शिलालेख आदी पुराव्यांव्यतिरिक्त त्या भाषेतील अभिजात साहित्य त्याच्या सध्याच्या स्वरूपापेक्षा वेगळे असू शकते किंवा त्यांच्या शाखांच्या नंतरच्या स्वरूपापासून वेगळे असू शकते.
- प्रमुख चार निकष: प्राचीन, श्रेष्ठता, स्वयंभू आणि सलगता

ऑक्टोबर 2024 पर्यंत भारतातील पुढील 11 भाषांना अभिजात भाषांचा दर्जा प्राप्त झालेला आहे.

1) तमिळ (2004)
2) संस्कृत (2005)
3) कन्नड (2008)
4) तेलगू (2008)
5) मल्याळम (2013)
6) ओडिया (2014)

2024 :

7) मराठी

8) पाली

9) बंगाली

10) आसामी

11) प्राकृत

'बतुकम्मा' ला अमेरिकेत मान्यता

- तेलंगणमधील प्रमुख उत्सवांपैकी एक बतुकम्मा साजरा करण्यास अमेरिकेतील चार राज्यांनी अधिकृत मान्यता दिली.
- नवरात्रातील हा सण आता उत्तर कोरोलिना, जॉर्जिया, चार्लोट रॅले आणि व्हर्जिनिया मोठ्या प्रमाणात साजरा होणार आहे.
- अमेरिकेतील या राज्यांच्या गव्हर्नरांनी बतुकम्मा साजरा करण्यासाठी अधिकृत परवानगी दिली.
- हा सण अमेरिकेतील व्हाइट हाऊस, ऑस्ट्रेलियातील ऑपेरा हाऊस, लंडन ब्रिज आणि फ्रान्समधील आयफेल टॉवर येथे पूर्वीपासून साजरा करण्यात येत आहे.
- नवरात्रोत्सव सुरू असताना तेलंगणमध्ये वारसा सप्ताहाची घोषणा करण्यात आली आहे.
- बथुकम्मा हा तेलंगणा आणि आंध्र प्रदेशच्या काही भागांतील महिलांद्वारे साजरा केला जाणारा हिंदू फूल-उत्सव आहे .
- दरवर्षी हा सण सत्यवाहन दिनदर्शिकेनुसार पितृ अमावस्येपासून नऊ दिवस साजरा केला जातो, जो सामान्यतः ग्रेगोरियन कॅलेंडरच्या सप्टेंबर-ऑक्टोबर महिन्यांशी जुळतो.
- बतुकम्मा नऊ दिवस साजरी केली जाते आणि शरद नवरात्री आणि दुर्गा पूजा या सणांशी संबंधित आहे.
- तेलुगूमध्ये 'बथुकम्मा' म्हणजे 'माता देवी जिवंत हो'.
- बथुकम्माची व्यवस्था करण्यासाठी सहसा भाऊ त्यांच्या आई आणि बहिणींना फुले आणतात.
- ऐतिहासिकदृष्ट्या, बतुकम्माचा अर्थ **"जीवनाचा उत्सव"** असा होतो.ज्या दरम्यान तेलंगणातील स्त्रिया दागिने आणि इतर सामानांसह पारंपारिक साड्या परिधान करतात.

----

11. क्रीडा

महिला टी -20 विश्वचषकाचे न्यूझीलंडला विजेतेपद

- न्यूझीलंडच्या महिला संघाने पहिल्यांदाच टी- ट्वेंटी विश्वचषक स्पर्धा जिंकताना अंतिम फेरीत दक्षिण आफ्रिकेवर 32 धावांनी मात केली. याआधी न्यूझीलंडने 2009 आणि 2010 च्या टी -20 विश्वचषक स्पर्धेमध्ये अंतिम फेरी गाठली होती.
- दुबई अंतराष्ट्रीय क्रिकेट स्टेडियममध्ये अंतिम लढत पार पडली.
- 2024 ची स्पर्धा संयुक्त अरब अमिराती मध्ये आयोजित करण्यात आली होती.

टी-20 स्पर्धा - 2024

- स्पर्धा : 9 वी
- विजेता : न्युझीलंड
- उपविजेता: द. आफ्रिका
- अंतिम सामना : दुबई
- सहभागी संघ: 10
- सामने : 23
- प्लेअर ऑफ द सिरीज : एमिला किर(न्युझीलंड)
- सर्वाधिक धावा: लॉरा ओलव्हार्डट(223, द. आफ्रिका)
- सर्वाधिक बळी : एमिला किर (15, न्याझीलंड)
- पहिली स्पर्धा : 2009
- आगामी स्पर्धा(10 वी) : इंग्लंड
- सर्वाधिक वेळा विजेतेपद : ऑस्ट्रेलिया (6 वेळा)

भारताचा सर्वोच्च धावसंख्येचा विक्रम

- हैदराबाद येथे झालेल्या भारत आणि बांगलादेश यांच्यातील टी- ट्वेंटी सामन्यात भारतीय संघाने सर्वोच्च धावसंख्येचा विक्रम नोंदविला .
- सामन्यात भारताने 20 षटकांत 6 बाद 297 धावा फटकावल्या.
- कसोटी संघाचा दर्जा असलेल्या संघाची ही ट्वेन्टी-20 क्रिकेटमधील सर्वोच्च धावसंख्या ठरली आहे.
- भारताने अफगाणिस्तानला मागे टाकले.
- अफगाणिस्तानने 2019 मध्ये आयर्लंडविरुद्ध 3 बाद 278 धावा केल्या होत्या.
- तसेच गेल्या वर्षीच्या आशियाई क्रीडा स्पर्धेत मंगोलियाविरुद्ध नेपाळने 20 षटकांत 3 बाद 314 धावांचा डोंगर उभारला होता. मात्र, नेपाळला 'आयसीसी'कडून कसोटी संघाचा दर्जा देण्यात आलेला नाही.
- संजू सॅमसनने अवघ्या 40 चेंडूंत शतक पूर्ण केले.
- आंतरराष्ट्रीय ट्वेन्टी-20 सामन्यात भारताकडून हे दुसरे सर्वांत जलद शतक ठरले.
- सर्वांत जलद शतकाचा विक्रम रोहित शर्माच्या नावे आहे. त्याने 2017 मध्ये श्रीलंकेविरुद्ध 35 चेंडूंत शतक केले होते.
- हैदराबाद येथे झालेल्या सामन्यात भारतीय फलंदाजांनी विक्रमी धावसंख्या उभारताना 22 षटकारांची आतषबाजी केली.
- आंतरराष्ट्रीय ट्वेन्टी-20 सामन्यात भारतासाठी हे सर्वाधिक षटकार ठरले आहेत.

भारताच्या नीतू डेव्हिड यांचा 'हॉल ऑफ फेम'मध्ये समावेश

- भारतीय महिला क्रिकेट संघाच्या माजी फिरकी गोलंदाज नीतू डेव्हिड यांना दक्षिण आफ्रिकेचा महान खेळाडू ए. बी. डिव्हिलियर्स व इंग्लंड संघाचा माजी कर्णधार ॲलिस्टर कूक हे खेळाडू असलेल्या पंक्तीत स्थान मिळाले आहे.
- आयसीसीकडून 'हॉल ऑफ फेम' यादी जाहीर करण्यात आली.
- यामध्ये भारताच्या डेव्हिड यांच्यासह डिव्हिलियर्स व कूक यांचाही समावेश आहे.
- प्रतिष्ठेच्या यादीत स्थान मिळवलेल्या डेव्हिड या भारताच्या दुसऱ्या क्रमांकाच्या महिला क्रिकेटपटू आहेत.

- याआधी डायना एडुलजी यांना सन्मान मिळाला आहे.
- नीतू डेव्हिड यांनी भारतासाठी 97 एकदिवसीय सामन्यांत व 10 कसोटी सामन्यात आपल्या खेळाची चमक दाखवली आहे.
- एकदिवसीय क्रिकेट मध्ये 141 तर कसोटी क्रिकेट मध्ये 41 फलंदाज बाद करण्याची किमया नीतू डेव्हिड यांना करता आली आहे.
- एकदिवसीय क्रिकेटमध्ये 100 फलंदाज बाद करणाऱ्या डेव्हिड या भारताच्या पहिल्याच महिला खेळाडू ठरल्या आहेत.
- 2005 मधील महिलांचे एकदिवसीय विश्वचषकात सर्वाधिक फलंदाज बाद करताना डेव्हिड यांनी भारताला अंतिम फेरीत नेले होते.

दीपा कर्माकरची निवृत्ती

- भारताची ऑलिम्पिक जिम्नॅस्टिक्सपटू दीपा कर्माकरने कारकीर्दीमधील अनेक चढ-उतार - पाहिल्यानंतर अखेर निवृत्तीचा निर्णय जाहीर केला.
- ऑलिम्पिकसाठी पात्र ठरलेली दीपा भारताची पहिली जिम्नॅस्टिक्सपटू ठरली होती.
- पदार्पणाच्या 2016 ऑलिम्पिक स्पर्धेतच दीपाने अंतिम फेरी गाठण्याची कामगिरी केली होती. मात्र, आवडत्या व्हॉल्ट प्रकारात केवळ 0.15 गुणांनी तिला ऑलिम्पिक कांस्यपदकापासून वंचित राहावे लागले होते. दीपा चौथ्या स्थानावर राहिली.
- जिम्नॅस्टिक्सपटू घडण्यासाठी असलेल्या नैसर्गिक आव्हानावर मात करून नेटाने उभी राहिल्यानंतर दीपाने आंतरराष्ट्रीय स्तरावर स्वतःचे वेगळे स्थान निर्माण केले होते.
- आंतरराष्ट्रीय स्तरावर पदक मिळवणारी ती भारताची पहिली जिम्नॅस्टिक्सपटू होती.
- पायाला झालेली दुखापत, त्यावर करावी लागलेली शस्त्रक्रिया आणि उत्तेजक सेवन प्रकरणात स्वीकारावी लागलेली बंदी यामुळे दीपाच्या कामगिरीवर परिणाम झाला.

आंतरराष्ट्रीय स्पर्धांमधील कामगिरी

- जागतिक स्पर्धा - एक सुवर्ण, एक कांस्य
- राष्ट्रकुल स्पर्धा - कांस्यपदक
- आशियाई अजिंक्यपद - एक सुवर्ण, एक कांस्य

दीप कर्माकरचा गौरव

- अर्जुन पुरस्कार (2015)
- मेजर ध्यानचंद खेलरत्न (2016)
- पद्मश्री (2017)
- दीपा कर्माकर जन्म : 9 ऑगस्ट 1993 आगरतळा , त्रिपुरा

राफेल नदालची निवृत्तीची घोषणा

- 'लाल मातीचा बादशाह' अशी ख्याती मिळवलेल्या स्पेनच्या राफेल नदालने पुढील महिन्यात मायदेशात होणाऱ्या डेव्हिस चषक स्पर्धेच्या अंतिम टप्प्यानंतर टेनिसला अलविदा करण्याचा निर्णय घेतला.
- एकीकडे रॉजर फेडरर आपल्या नजाकदार खेळाने टेनिसप्रेमींना भुरळ घालत असतानाच, तडाखेबाज खेळासाठी ओळखल्या जाणाऱ्या डावखुऱ्या नदालचा उदय झाला.
- फेडररच्या उपस्थितीत आपली वेगळी ओळख निर्माण करणे तितकेसे सोपे नव्हते. मात्र, हे आव्हान नदालने खुबीने पेलले.
- पुढे जाऊन नोव्हाक जोकोविच या पंक्तीत समावेश झाला आणि या त्रिकूटाने टेनिस विश्वावर वर्चस्व गाजवण्यास सुरुवात केली.

नदालची ग्रँड स्लॅम विजेतेपद:

- फ्रेंच ओपन - 14
- अमेरिकन ओपन - 04
- ऑस्ट्रेलियन ओपन - 02
- विम्बल्डन - 02
- एकूण विजेतेपद - 22

हॉकी, कुस्ती, बॅडमिंटन सारखे खेळ राष्ट्रकुल स्पर्धेतून बाद

- दोन वर्षांनंतर होणाऱ्या राष्ट्रकुल स्पर्धा पार पाडण्यासाठी खर्चात कपात करण्याच्या उद्देशाने राष्ट्रकुल 2026 ग्लासगो संयोजन समितीने हॉकी, बॅडमिंटन, कुस्ती, क्रिकेट आणि नेमबाजी या महत्त्वाच्या खेळांना वगळण्याचा निर्णय घेतला आहे.
- या निर्णयामुळे सर्वाधिक फटका भारताला बसण्याची शक्यता आहे कारण भारताने याच खेळात सर्वाधिक पदके जिंकली आहेत
- या स्पर्धा रद्द होण्याच्या वाटेवर असतानाच ग्लासगो शहराने अगदी ऐनवेळेस या स्पर्धा घेण्याची तयारी दर्शवली.
- कमी खर्चात या स्पर्धेचे आयोजन करण्यासाठी संयोजन समितीने स्पर्धेतील नेहमीच्या 19 क्रीडा प्रकारांऐवजी स्पर्धा 10 क्रीडा प्रकारात घेण्याचा निर्णय घेतला.
- संयोजन समितीच्या झालेल्या बैठकीत वगळण्यात आलेल्या खेळांची नावे जाहीर करण्यात आली. यामध्ये हॉकी, बॅडमिंटन, कुस्ती ,क्रिकेट आणि नेमबाजी या खेळांसह टेबल टेनिस, स्क्वाश आणि ट्रायथालोन या

खेळांवर संयोजन समितीने फुली मारली आहे.

- राष्ट्रकुल स्पर्धेची ही 23 वी आवृत्ती राहणार असून स्पर्धा 23 जुलै ते 2 ऑगस्ट या कालावधीत पार पडणार आहे.
- ग्लासगो येथे 12 वर्षांनी स्पर्धा पार पडणार आहे.

या खेळांचा असणार समावेश

- ॲथलेटिक्स आणि पॅराॲथलेटिक्स, जलतरण, पॅराजलतरण, आर्टिस्टिक जिमनॅस्टिक, ट्रॅक सायकलिंग, पॅराट्रॅक सायकलिंग, नेटबॉल, वेटलिफ्टिंग, पॅरापॉवरलिफ्टिंग, बॉक्सिंग, ज्युदो, बॉल्स, पॅराबॉल्स, 3×3 बास्केटबॉल, 3×3 व्हिलचेअर बास्केटबॉल
- स्पर्धेचा कालावधी : 23 जुलै ते 2 ऑगस्ट 2026
- ठिकाण : ग्लासगो(स्कॉटलंड)
- स्पर्धेची ठिकाणे :स्टॉट्सटाउन स्टेडियम, टोलक्रॉस आंतरराष्ट्रीय जलतरण केंद्र, अमिराती संकुल

झिम्बाब्वे चा 344 धावांचा विक्रम

- झिम्बाब्वेने टी-20 आंतरराष्ट्रीय क्रिकेट सामन्यात 344 धावा फटकावण्याचा विक्रम केला.
- झिम्बाब्वेने टी-20 क्रिकेट वर्ल्ड कप पात्रतेच्या आफ्रिका विभागीय स्पर्धेत गाम्बियाविरुद्ध ही कामगिरी केली.
- त्यात सिकंदर रझाने अवघ्या 33 चेंडूंत शतक केले.
- झिम्बाब्वेने ही लढत 290 धावांनी जिंकताना गाम्बियाला 14.4 षटकांत 54 धावांतच रोखले.
- ही लढत झिम्बाब्वेने 290धावांनी जिंकली. धावांच्या तुलनेत मिळवलेला हा आंतरराष्ट्रीय टी-20तील सर्वांत मोठा विजय ठरला. यापूर्वीचा विक्रम नेपाळच्या (273 वि. मंगोलिया) नावावर होता.
- झिम्बाब्वेने या लढतीत 4 बाद 344 धावा केल्या. ही आंतरराष्ट्रीय टी-20 मधील सर्वोच्च धावसंख्या ठरली.
- यापूर्वीचा विक्रम नेपाळच्या (3 बाद 314 वि. मंगोलिया) नावावर होता.
- गाम्बियाच्या मुसा जोबार्तेहने 4 षटकांत 93 धावा बहाल केल्या.
- तो आंतरराष्ट्रीय टी-20मधील सर्वांत महागडा गोलंदाज ठरला.
- यापूर्वी श्रीलंकेच्या कसून रजिताने 4 षटकांत 75 धावा दिल्या होत्या.

गाम्बियाचा क्रिकेट इतिहास

- आफ्रिका खंडाच्या पश्चिमेस असलेला देश
- पात्रता स्पर्धेत एकही विजय नाही
- यापूर्वीच्या रवांडा आणि सिसेल्स या प्रतिस्पध्र्थ्यांना पुढे चाल
- एकूण 11आंतरराष्ट्रीय सामने, त्यात एकमेव विजय कॅमेरूनविरुद्ध

जागतिक कुस्ती स्पर्धेत चिरागला सुवर्णपदक

- भारताच्या चिराग चिकाराने 23 वर्षांखालील जागतिक कुस्ती स्पर्धेत फ्री-स्टाइल प्रकारात 57 किलो वजनी गटात सुवर्णपदक पटकावले.
- जागतिक स्पर्धेत विजेतेपद मिळवणारा चिकारा भारताचा तिसराच मल्ल ठरला.
- स्पर्धेच्या अंतिम फेरीत चिकाराने संघर्षपूर्ण लढतीत किर्गिझस्तानच्या अब्दिमलिक काराचोव्हचे आव्हान अगदी अखेरच्या सेकंदाला 4-4 असे परतवून लावत विजेतेपदावर शिक्कामोर्तब केले.
- पॅरिस ऑलिम्पिक स्पर्धेत कांस्यपदक विजेत्या अमन सेहरावतनंतर 23 वर्षांखालील जागतिक गटात विजेतेपद मिळवणारा चिराग दुसराच पुरुष मल्ल ठरला.
- अमनने 2022 मध्ये याच स्पर्धेत सुवर्ण कामगिरी केली होती.
- मागील वर्षी (2023) रितिका हुडाने 76 किलो वजनी गटात अशीच सुवर्ण कामगिरी करून दाखवली होती. अशी कामगिरी करणारी रितिका पहिलीच भारतीय महिला ठरली होती.
- ऑलिम्पिक रौप्यपदक विजेता रवि कुमार दहिया 2018 मध्ये याच स्पर्धेत रौप्यपदकाचा मानकरी ठरला होता.
- चिराग हा हरियाणामधील सोनपत याठिकाणचे प्रतिनिधित्व करतो.
- या स्पर्धेत एक सुवर्णपदकासाहित एकूण 9 पदके मिळाली आहेत
- 2024 मधील ही 23 वर्षाखालील जागतिक कुस्ती स्पर्धा अलबेनियातील तिराणा या ठिकाणी आयोजित करण्यात आली होती.

रॉड्री ठरला बॅलन डी' ओर पुरस्काराचा मानकरी

- स्पेन आणि मँचेस्टर सिटीचा तारांकित मध्यरक्षक रॉड्री फुटबॉलविश्वात अत्यंत प्रतिष्ठेच्या मानल्या जाणाऱ्या बॅलन डी' ओर पुरस्काराचा मानकरी ठरला आहे.
- त्याने व्हिनिशियस ज्युनियर, ज्युड बेलिंगहॅम आणि डॅनी कार्वाहाल या रेयाल माद्रिदच्या नामांकित खेळाडूंना मागे टाकत या पुरस्कारावर मोहोर उमटवली.
- रॉड्री गेल्या काही वर्षांपासून सर्वोत्तम बचावात्मक मध्यरक्षक (डिफेंसिव्ह मिडफिल्डर) मानला जातो.
- रॉड्री हा बॅलन डी'ओर पुरस्कार जिंकणारा स्पेनचा तिसरा फुटबॉलपटू ठरला आहे.

यापूर्वी अल्फ्रेडो डी स्टेफानो (1957 आणि 1959) आणि लुईस सुआरेझ (1960) यांनी स्पेनसाठी हा पुरस्कार जिंकला होता.

एताना बोनमाटी पुरस्काराची मानकरी

- स्पेन आणि बार्सिलोनाची मध्यरक्षक एताना बोनमाटी सलग दुसऱ्यांदा महिलांमध्ये बॅलन डी' ओर पुरस्काराची मानकरी ठरली.
- 2023 मध्येही तिने हा पुरस्कार पटकावला होता.
- बार्सिलोना महिला संघाने गतहंगामात स्पॅनिश लीग, स्पॅनिश चषक आणि चॅम्पियन्स लीग जिंकून तिहेरी यश मिळवले. यात बोनमाटीची भूमिका महत्त्वाची ठरली.
- फ्रान्स फुटबॉल मासिकातर्फे 1956 सालापासून पुरुष गटात, तर 2018 सालापासून महिला गटात बॅलन डी' ओर पुरस्कार दिला जात आहे.
- लिओनेल मेस्सी हा आठ विजेतेपदांसह बॅलोन डी'ओर सर्वाधिक वेळा जिंकला आहे
- क्रिस्टियानो रोनाल्डो त्याच्या मागे दुसऱ्या क्रमांकावर आहे, त्याने पाच वेळा तो जिंकला आहे, तर मिशेल प्लॅटिनी, जोहान क्रुफ आणि मार्को व्हॅन बास्टेन यांनी प्रत्येकी तीन वेळा जिंकला आहे.

12. पुरस्कार

ॲम्ब्रॉस आणि रूव्हकुन यांना वैद्यकशास्त्रातील नोबेल

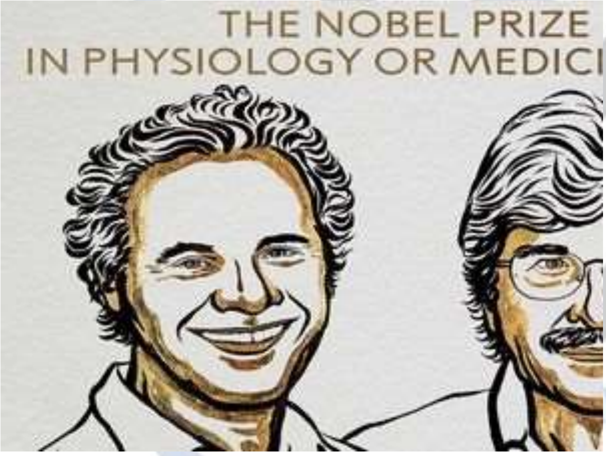

- अमेरिकेच्या व्हिक्टर ॲम्ब्रॉस आणि गॅरी रूव्हकुन यांना वैद्यकशास्त्रातील नोबेल सन्मान जाहीर झाला.
- 'मायक्रो- आरएनए'च्या शोधासाठी त्यांना हा सन्मान जाहीर झाला आहे. 'मायक्रो-आरएनए' हे जनुकांच्या क्रियाशीलतेच्या नियमनासंबंधीचे मूलभूत तत्त्व मांडते.
- विविध अवयवांचा विकास कसा होतो आणि ते कार्य कशा पद्धतीने करतात ते याद्वारे कळते.
- अम्ब्रॉस यांनी हार्वर्ड विद्यापीठात संशोधन केले. सध्या ते 'मॅसॅच्युसेट्स मेडिकल स्कूल' विद्यापीठात 'नॅचरल सायन्स'चे प्राध्यापक आहेत.
- रूव्हकून यांनी मॅसॅच्युसेट्स सरकारी रुग्णालय आणि 'हार्वर्ड मेडिकल स्कुल मध्ये संशोधन केले.'हार्वर्ड मेडिकल स्कूल'मध्ये ते सध्या जनुकशास्त्राचे प्राध्यापक आहेत.
- पुरस्कारार्थींना 11 लाख स्वीडिश क्रोनोर (10 लाख अमेरिकी डॉलर) प्राप्त होतील. स्वीडनच्या आल्फ्रेड नोबेल यांच्या नावे 1901 पासून हा पुरस्कार दिला जातो.
- 2023 मध्ये वैद्यकशास्त्रातील नोबेल पुरस्कार हंगेरी-अमेरिकी कॅटॅलिन कारिको

आणि अमेरिकी ड्रयू वेसमन यांना जाहीर झाले होते. कोव्हिड-19 विरोधात 'एम-आरएनए' लस तयार करण्यास चालना देणारे संशोधन केल्याबद्दल त्यांचा सन्मान झाला होता.

- वैद्यक शास्त्रातील संशोधनासाठी आतापर्यंत 114 वेळा नोबेल जाहीर झाले असून एकूण 227 जणांना प्रदान करण्यात आले आहे. यामध्ये 13 महिलांचा समावेश आहे.

नेमके संशोधन काय?

- बहुपेशीय सजीवांच्या पेशींमध्ये डीएनए असतो.
- या डीएनएमध्ये असलेल्या जनुकांमध्ये शरीराच्या विविध प्रक्रियांसाठी आवश्यक माहिती साठवलेली असते.
- डीएनएकडून ही माहिती मेसेंजर आरएनएकडे (एमआरएनए) पाठवली जाते. एमआरएनएकडून मिळालेल्या माहितीनुसार पेशी ठरावीक प्रथिने तयार करतात.
- मायक्रो आरएनए हे सूक्ष्म रेणू व एमआरएनएच्या काही भागांना जोडले जाऊन त्यांचे कार्य रोखतात. त्यामुळे ठरावीक जनुकांची माहिती संक्रमित होऊन पेशींमध्ये ठराविक प्रथिनेच तयार होतात.
- मानवी शरीराचा विचार करायचा झाल्यास प्रकाशाची संवेदना ओळखणाऱ्या डोळ्यातील पेशी, त्वचेच्या पेशी, जठर किंवा किडनीच्या पेशी यांची रचना आणि कार्य निराळे असते. ठरावीक प्रथिनांच्या साह्यानेच या पेशी किंवा उती तयार होऊ शकतात.
- अवयवांच्या पेशींचे वेगळेपण राहण्यात मायक्रो आरएनए महत्त्वाची भूमिका बजावतात.
- मायक्रो आरएनएने आपले काम व्यवस्थित पार पाडले नाही, तर पेशींमध्ये असामान्य स्थिती तयार होऊन कॅन्सर होऊ शकतो. केस गळती, हाडांच्या व्याधी, त्वचारोगही मायक्रो आरएनएतील बिघाडामुळे होऊ शकतात.

जोन हॉपफील्ड आणि जिओफ्री हिंटन यांना भौतिकशास्त्राचा नोबेल

- भौतिकशास्त्रातील संकल्पनांचा वापर करून 'मशीन लर्निंग' क्षेत्राचा पाया रचल्याच्या कार्याची दखल घेत जोन हॉपफील्ड आणि जिओफ्री हिंटन यांना भौतिकशास्त्राचा नोबेल पुरस्कार जाहीर झाला आहे.
- त्यांच्या याच संशोधनामुळे कृत्रिम बुद्धिमत्तेचे (एआय) क्षेत्र विकसित होण्यास चालना मिळाली.
- हिंटन हे कृत्रिम बुद्धिमत्ता क्षेत्रातील पितामह म्हणून ओळखले जातात.

- दोन्ही संशोधकांना 10 लाख डॉलर इतकी पुरस्कार रक्कम जाहीर झाली. पुरस्कारांचे वितरण 10 डिसेंबरला होणार आहे.

प्रा. जॉन हॉपफिल्ड

- शिकागो येथे जन्मलेले जॉन यांचे वडील जॉन जोसेफ हॉपफिल्ड हेदेखील भौतिकशास्त्रज्ञ होते.
- सन 1958मध्ये त्यांनी अल्बर्ट ओव्हरहाऊजर यांच्या मार्गदर्शनाखाली पीएचडी पूर्ण केली.
- बेल लॅबोरेटरीमध्ये काही काळ संशोधन केल्यानंतर त्यांनी कॅलिफोर्निया विद्यापीठ, कॅलटेक आणि प्रिन्स्टन विद्यापीठात अध्यापन केले.
- भौतिकशास्त्रासोबत त्यांनी जैव भौतिकशास्त्रातही संशोधन केले.
- सन 1982 मध्ये त्यांनी विकसित केलेल्या हॉपफिल्ड नेटवर्कची मेमरी मर्यादित होती.
- सन 2016मध्ये त्यांनी ती अद्ययावत करून मॉडर्न हॉपफिल्ड नेटवर्क विकसित केले.

प्रा. जेफ्री हिंटन

- ब्रिटिश- नडियन संगणक शास्त्रज्ञ असलेले हिंटन यांचा जन्म लंडन येथे झाला.
- नैसर्गिक विज्ञान, कलेचा इतिहास, तत्त्वज्ञान अशा विषयांचा अभ्यास करीत त्यांनी 1970 मध्ये प्रायोगिक मानसशास्त्रात पदवी मिळवली.
- सन 1978मध्ये त्यांनी एडिंबरा विद्यापीठातून आर्टिफिशिअल इंटेलिजन्स या विषयात पीएचडी पूर्ण केली.
- अपुऱ्या निधीमुळे पुढील संशोधनासाठी हिंटन अमेरिकेत गेले.
- 1985मध्ये त्यांनी मशिन लर्निंगचे बोल्ट्झमन मशीन विकसित केले.
- सध्या ते टोरोंटो विद्यापीठात प्राध्यापक आहेत.

प्रथिनांवरील संशोधन, तंत्र निर्मितीला रसायनशास्त्राची नोबेल

- प्रथिनांची (प्रोटिन) त्रिमितीय रचना उलगडणाऱ्या; तसेच नव्या प्रकारची प्रथिने विकसित करणाऱ्या संशोधनाला 2024 या वर्षातील रसायनशास्त्राचे नोबेल पारितोषिक जाहीर झाले आहे.
- अमेरिकेच्या वॉशिंग्टन विद्यापीठातील प्रा. डेव्हिड बेकर; तसेच लंडनमधील 'गुगल डीपमाइंड'चे डेमिस हॅसाबीस व जॉन जंपर यांना हे पारितोषिक विभागून देण्यात येणार आहे.
- 'रॉयल स्वीडिश अकॅडमी ऑफ सायन्सेस'ने या पुरस्कारांची घोषणा केली.
- आर्टिफिशिअल इंटेलिजन्सच्या उद्गात्यांना यंदाचे भौतिकशास्त्राचे नोबेल पारितोषिक जाहीर झाले होते. पाठोपाठ रसायनशास्त्राचे पारितोषिकही यंदा 'एआय

तंत्रज्ञाना'च्या वापराने केलेल्या संशोधनाला जाहीर झाले.

- लंडनमधील गुगल डीपमाइंड या कंपनीच्या हॅसाबिस आणि जंपर या दोघा शास्त्रज्ञांनी विकसित केलेल्या अल्फा फोल्ड या यंत्रणेच्या साह्याने 2020 मध्ये सर्वप्रथम 80% च्या अचूकतेने प्रथिनांच्या रचनेचा अंदाज बांधण्यात शास्त्रज्ञांना यश आले.
- सध्या जगभरात ज्ञात असलेल्या सुमारे 20 कोटी प्रथिनांची त्रिमितीय रचना या यंत्रणेच्या साह्याने शास्त्रज्ञाने उलगडली असून त्यांच्या साह्याने विविध प्रथिनांची नेमकी भूमिका समजावून घेणे शास्त्रज्ञांना शक्य झाले आहे. याबाबत संशोधन करण्यात आले.

प्रा. डेव्हिड बेकर

- वॉशिंग्टन येथे ज्यू कुटुंबात जन्मलेले डेव्हिड यांनी हार्वर्ड विद्यापीठातून पदवीचे शिक्षण घेतले.
- 1989मध्ये त्यांनी बायोकेमिस्ट्रीमध्ये कॅलिफोर्निया विद्यापीठातून पीएचडी पूर्ण केली.
- 1993 मध्ये त्यांनी वॉशिंग्टन विद्यापीठात संशोधन आणि अध्यापनाला सुरुवात केली.
- प्रथिनांची रचना आणि कार्य समजून घेण्यासाठी; तसेच नवी प्रथिने तयार करण्यासाठी त्यांनी गणितीय प्रक्रिया विकसित केल्या.
- बेकर आणि त्यांच्या सहकाऱ्यांनी टॉप 7 हे पहिले कृत्रिम प्रथिन तयार केले.
- त्यांनी बायोकेमिस्ट्रीमधील अनेक कंपन्याही स्थापन केल्या.

जॉन जंपर

- 1985 मध्ये अमेरिकेत जन्मलेल्या जॉन यांचे शिक्षण शिकागो विद्यापीठात झाले.
- 2017 मध्ये त्यांनी तेथूनच पीएचडी मिळवली.
- त्यांच्या पीएचडीचा विषयही प्रथिनांची रचना अभ्यासण्यासाठी मशीन लर्निंगचा वापर करणे हा होता.
- जॉन डीपमाइंड कंपनीचे अमेरिकेतील संचालक आहेत.

डेमिस हॅसाबीस

- लंडन येथे जन्मलेल्या डेमिस यांनी वयाच्या चौथ्या वर्षी बुद्धिबळ खेळायला सुरुवात केली.
- शालेय वयात त्यांनी बुद्धिबळाच्या बहुतेक सर्व स्पर्धा जिंकल्या होत्या.
- केम्ब्रिज विद्यापीठात प्रवेशासाठी वयाची अट पूर्ण होत नसल्याने एक वर्ष त्यांनी बुलफ्रॉग प्रॉडक्शनसोबत 1994 मध्ये वयाच्या 17 व्या वर्षी पहिला व्हिडीओ गेम तयार केला.
- 1998मध्ये त्यांनी स्वतःच्या एलिक्सिर स्टुडिओची सुरुवात केली.
- 2010 मध्ये डीपमाईंड या एआय कंपनीची स्थापना केली, जी पुढे गुगलने विकत घेतली.
- याच कंपनीच्या अल्फाफोल्ड यंत्रणेने प्रथिनांच्या रचनेचा अचूक अंदाज बांधला.

दक्षिण कोरियाच्या हान कांग यांना साहित्याचे नोबेल

- दक्षिण कोरियाच्या लेखिका हान कांग (वय 53) यांना साहित्याचे नोबेल जाहीर झाले.
- स्वीडिश ॲकॅडमीच्या नोबेल समितीचे कायमस्वरूपी सचिव मॅट्स माम यांनी पुरस्काराची घोषणा केली.
- स्त्रियांची असुरक्षितता, स्त्रियांचे जीवन यांच्याबद्दल कायमच हान सक्रिय असतात.
- नोबेल पुरस्कार मिळवणाऱ्या हान या पहिल्या आशियाती महिला आणि दक्षिण कोरियातील पहिल्या महिला लेखिका ठरल्या आहेत.
- दक्षिण कोरियामध्ये नोबेल जिंकणाऱ्या त्या दुसऱ्या आहेत.
- दक्षिण कोरियाचे माजी अध्यक्ष किम दाइ जंग यांना सन 2000 मध्ये शांततेचा पुरस्कार मिळाला होता. दक्षिण कोरियामध्ये लोकशाही प्रस्थापित करण्यासाठी त्यांनी प्रयत्न केले होते.
- कांग यांना त्यांच्या 'द व्हेजिटेरियन' या कादंबरीला आंतरराष्ट्रीय बुकर सन्मान 2016 मध्ये जाहीर झाला होता.
- एका महिलेच्या मांसाहार खाणे थांबविण्याच्या निर्णयाचे विचित्र परिणाम उलगडून सांगणारी ही कांदबरी आहे.

कांग 1993 पासून साहित्यक्षेत्रात

- दक्षिण कोरियातील ग्वांग्जू शहरात 1970 मध्ये कांग यांचा जन्म झाला.
- लेखनाचे बाळकडू त्यांना घरातूनच मिळाले. त्यांचे वडील कादंबरीकार होते. त्यांनी सुरुवातीला कविता केल्या.
- नंतर कथेच्या माध्यमातून लिहायला सुरुवात केली.
- हान या 1993 मध्ये कवयित्री म्हणून सर्वांसमोर आल्या.
- त्यांचा पहिला लघुकथासंग्रह 1994मध्ये प्रसिद्ध झाला.
- 1998 मध्ये त्यांनी 'ब्लॅक डिअर' ही पहिली कादंबरी लिहिली.
- 'द व्हेजिटेरियन', 'ग्रीक लेसन्स', 'ह्युमन ॲक्ट्स' आणि 'द व्हाइट बुक' यांचे त्यांनी इंग्रजीत भाषांतर केले आहे.
- 'वुई डू नॉट पार्ट' हे त्यांची आगामी कादंबरी आहे.

निहोन हिदानक्यो संस्थेला शांततेचे नोबेल

- अमेरिकेने जपानवर 1945 मध्ये हिरोशिमा आणि नागासाकी शहरांवर केलेल्या

अणुबॉम्बच्या हल्ल्यातून वाचलेल्यांसाठी काम करणाऱ्या जपानच्या 'निहोन हिदानक्यो' या संस्थेला 2024 या वर्षाचा शांततेसाठी नोबेल पुरस्कार जाहीर झाला आहे.

- अण्वस्त्रांविरोधातही ही संस्था सक्रियपणे काम करीत आहे.

संस्थेची पार्श्वभूमी

- अणवस्त्रांच्या नरसंहारानंतर त्याचे दुष्परिणाम जगासमोर आणण्यासाठी आणि त्याचा फटका बसलेल्या कुटुंबीयांना पुन्हा मदतीचा हात देण्यासाठी काम करणाऱ्या महत्त्वाच्या संघटनांमध्ये निहोन हिदानक्यो ही संस्था ओळखली जाते.
- 10 ऑगस्ट 1956 रोजी संस्थेची स्थापना झाली असून, टोकियोमध्ये संस्थेचे मुख्यालय आहे.
- जागतिक आण्विक नि:शस्त्रीकरणाची बाजू मांडण्यासाठी संयुक्त राष्ट्रांसह विविध आंतरराष्ट्रीय संघटनांकडे वार्षिक शिष्टमंडळ पाठविणे, अणवस्त्रांच्या दुष्परिणामांबाबत जनजागृती करणे आदींचा त्यामध्ये समावेश आहे.
- 'निहोन क हिदानक्यो'चे अध्यक्ष : तोमोयुकी मिमाकी
- 2023 चा शांततेसाठी पुरस्कार इराणच्या मानवतावादी कार्यकर्त्या नर्गिस महम्मदी यांना देण्यात आला होता.

ॲसमोगलू, जॉन्सन आणि रॉबिन्सन यांना अर्थशास्त्राचे नोबेल जाहीर

- देशांच्या समृद्धीमध्ये विविध संस्थांचे महत्त्व विषद करणारे आणि देशांच्या यशापयशाची मांडणी करणाऱ्या अमेरिकी वंशाचे ब्रिटीश अभ्यासक डॅरेन ॲसमोगलू, सायमन जॉन्सन आणि तुर्क वंशाचे अमेरिकी अभ्यासक जेम्स ए. रॉबिन्सन यांना अर्थशास्त्राचे नोबेल जाहीर झाले.
- अर्थशास्त्राचे नोबेल समितीचे अध्यक्ष जेकब स्वेन्सन यांनी पुरस्कार जाहीर केले.
- देशादेशांमधील उत्पन्नातील तफावत कमी करणे हे आताच्या काळातील सर्वांत मोठे असे आव्हान आहे.
- नोबेल पुरस्कार ज्यांना जाहीर झाला आहे, त्यांनी समाजामधील संस्थांचे महत्त्व अधोरेखित केले आहे. एखादा देश यशस्वी किंवा यशस्वी का होतो याचे मूळ कारणे त्यांच्या संशोधनातून मिळतात.
- ॲसमोगलू आणि जॉन्सन मॅसॅच्युसेट्स इन्स्टिट्यूट ऑफ टेक्नॉलॉजी येथे कार्यरत आहेत आणि रॉबिन्सन यांनी शिकागो विद्यापीठातून संशोधन केले आहे.
- अर्थशास्त्र या क्षेत्रात 1969 या वर्षापासून नोबेल पुरस्कार देण्यात येतो

THE OFFICER
YOUR PERSONAL MENTOR

मिथुन चक्रवर्ती यांना दादासाहेब फाळके पुरस्कार जाहीर

- हिंदी चित्रपट सृष्टीतील प्रसिद्ध अभिनेते मिथुन चक्रवर्ती यांना प्रतिष्ठेचा दादासाहेब फाळके पुरस्कार जाहीर झाला आहे.
- केंद्रीय मंत्री अश्विनी वैष्णवी यांनी या पुरस्काराची घोषणा केली .
- 8 ऑक्टोबर रोजी 70 वा राष्ट्रीय चित्रपट पुरस्कार सोहळ्यात मिथुन चक्रवर्ती यांना पुरस्कार प्रदान करण्यात येईल.

मिथुन यांची कारकीर्द

- मिथुन यांनी 1976 मध्ये प्रदर्शित झालेल्या 'मृगया' या चित्रपटातून अभिनय कारकीर्दीला सुरुवात केली.
- त्यांच्या या पहिल्याच सिनेमासाठी त्यांना राष्ट्रीय पुरस्काराने गौरवण्यात आले होते.
- त्यांनी आपल्या कारकीर्दीत बंगाली, हिंदी, तेलुगू, कन्नड, ओडिया आणि भोजपुरी अशा विविध भाषांमध्ये काम केले.
- 'डिस्को डान्सर', 'प्यार झुकता नहीं', 'स्वर्ग से सुंदर', 'हम पाँच', 'साहस', 'वारदात', 'बॉक्सर', 'प्यारी बहना', 'प्रेम प्रतिज्ञा', 'मुजरिम' आणि 'अग्निपथ' यांसारख्या 350 हून अधिक चित्रपटांमध्ये त्यांनी काम केले आहे.
- त्यांनी 2009 ते 18 या काळात 'डान्स इंडिया डान्स' या लोकप्रिय डान्स रिॲलिटी सीरिजमध्ये मुख्य परीक्षक किंवा 'ग्रँडमास्टर' म्हणूनही काम केले.
- राज्यसभेचे माजी सदस्य चक्रवर्ती यांनी 2021च्या पश्चिम बंगाल विधानसभा निवडणुकीपूर्वी भारतीय जनता पक्षात प्रवेश केला.
- अलीकडील काळात 'गोलमाल-3', 'सी कंपनी', 'द काश्मीर फाईल्स' चित्रपटांत ते दिसले होते.

दादासाहेब फाळके पुरस्कार

- दादासाहेब फाळके पुरस्कार हा भारत सरकारतर्फे दरवर्षी भारतीय सिनेमामध्ये असामान्य कामगिरी करणाऱ्या कलावंत व तंत्रज्ञांना दिला जाणारा सर्वोच्च पुरस्कार आहे.
- इ.स. 1969 मध्ये दादासाहेब फाळके ह्यांच्या जन्मशताब्दीवर्षापासून हा पुरस्कार दिला जात आहे.
- हा पुरस्कार माहिती व प्रसारण मंत्रालय, भारत सरकार तर्फे दिला जातो.
- दरवर्षी भरवल्या जाणाऱ्या राष्ट्रीय चित्रपट पुरस्कार सोहळयादरम्यान ह्या पुरस्काराचे वितरण केले जाते.
- या पुरस्कारामध्ये सुवर्ण कमळ पदक, एक शाल आणि रोख बक्षीस ₹10,00,000 यांचा समावेश आहे.
- दादासाहेब फाळके ज्यांना "भारतीय चित्रपटाचे जनक" म्हणून ओळखले जाते, ते भारतीय चित्रपट निर्माते होते ज्यांनी

भारतातील पहिला पूर्ण-लांबीचा चित्रपट, राजा हरिश्चंद्र (1913) दिग्दर्शित केला होता.

- पहिल्या दादासाहेब फाळके पुरस्काराने देविका राणी यांना सन्मानित करण्यात आले होते

आंध्र प्रदेशला पोर्तुगालचा गुलबेनकियान पुरस्कार जाहीर

- आंध्र प्रदेशच्या कम्युनिटी मॅनेज्ड नॅचरल फार्मिंग उपक्रमाला '2024 या वर्षाचा मानवतेसाठीचा प्रतिष्ठित गुलबेनकियान पुरस्कार' प्रदान करण्यात आला.
- हा पुरस्कार पर्यावरणपूरक शेतीतील केलेल्या महत्वपूर्ण प्रयत्नांसाठी आंध्र प्रदेश राज्याला जागतिक पटलावर महत्व प्राप्त करून देतो.
- गुलबेनकियान पुरस्कार पोर्तुगालमधील कॅलोस्ट गुलबेनकियान फाऊंडेशनच्या वतीने प्रतिवर्षी हा प्रदान करण्यात येतो.
- नवनवीन पद्धतींचा अवलंब करीत कृषी क्षेत्रातील कार्याचा आढावा घेत प्रत्येकासाठी मुबलक प्रमाणात अन्न उपलब्ध करून देणे आणि जगाला हवामान बदलास अधिक प्रतिरोधक बनविण्यासाठी केलेल्या प्रयत्नांची दखल घेऊन गुलबेनकियान पुरस्कार प्रदान केला जातो.

सुहासिनी जोशी यांना विष्णुदास भावे गौरवपदक

- अभिनय क्षेत्रात उल्लेखनीय कार्य केल्याबद्दल ज्येष्ठ अभिनेत्री सुहासिनी उर्फ सुहास जोशी यांना 2024 चा विष्णुदास भावे गौरव पदक जाहीर करण्यात आले आहे .
- अखिल महाराष्ट्र नाट्य विद्या मंदिर समितीचे अध्यक्ष डॉक्टर शरद कराळे यांनी ही घोषणा केली.
- मराठी नाट्य क्षेत्रातील विष्णुदास गौरव पदक हा सर्वोच्च मानाचा पुरस्कार समजला जातो.
- गौरव पदक आणि रोख रक्कम पंचवीस हजार असे या पुरस्काराचे स्वरूप आहे.
- 5 नोव्हेंबर रोजी या रंगभूमी दिनी या पुरस्काराची वितरण केले जाणार आहे .
- ज्येष्ठ अभिनेत्री सुहास जोशी यांनी गेली अनेक वर्ष रंगभूमी आणि चित्रपट क्षेत्रात चतुरस्त्र अभिनयाचे दर्शन घडवले आहे .
- अनेक मराठी नाटके, मराठी -हिंदी चित्रपट तसेच मराठी आणि हिंदी मालिका त्यांच्या अभिनयाने लक्षवेधी ठरलेले आहेत .
- अभिनय कलेतील त्यांच्या या योगदानाबद्दल त्यांना झी गौरव ,अखिल भारतीय मराठी नाट्य परिषद, फिल्म फेयर

,नाट्य दर्पण आणि मराठी ग्रंथ संग्रहालय व्हिडिओकॉन स्क्रीन पुरस्कार, सह्याद्री नवरत्न पुरस्कार, संगीत नाटक अकादमी पुरस्काराने गौरविण्यात आले आहे.

- याशिवाय विविध संस्थांतर्फे त्यांना जीवनगौरव पुरस्काराने सन्मानित करण्यात आले आहे.
- आनंदी गोपाल, नटसम्राट, डॉक्टर तुम्हीसुद्धा, प्रेमा तुझा रंग कसा, स्मृती चित्रे ,अग्निपंख ही त्यांची काही गाजलेली नाटके आहेत .
- तर, तू तिथे मी, आनंदी आनंद, मुंबई पुणे मुंबई असे अनेक चित्रपट त्यांच्या अभिनयाने प्रेक्षकांच्या मनावर राज केले आहेत .
- अनेक मराठी- हिंदी दूरदर्शन मालिकांमध्ये काम केलेला आहे.
- तसेच अनेक वर्ष ते लहान मुलांसाठी नाट्य प्रशिक्षण वर्गाचे संचालन करीत आहेत

उद्योगरत्न पुरस्काराला रतन टाटांचे नाव

- राज्य शासनाकडून देण्यात येणाऱ्या उद्योगरत्न पुरस्काराचे नामकरण आता 'रतन टाटा उद्योगरत्न पुरस्कार' असे करण्यात आले आहे.
- या पुरस्काराची सुरुवात गेल्या वर्षी झाली होती आणि पहिला पुरस्कार टाटा यांनाच देण्यात आला होता.
- ज्येष्ठ उद्योगपती रतन टाटा यांच्या निधनानंतर त्यांना आदरांजली म्हणून राज्य सरकारने हा निर्णय घेतला.
- टाटा यांचा आर्थिक, औद्योगिक व सामाजिक समृद्ध वारसा देशातील व राज्यातील संपूर्ण उद्योग जगताला प्रेरणादायी ठरणार आहे.
- त्यांचा हा वारसा पुढे चिरंतन राहावा ,त्यांच्या अतुलनीय कार्याची निरंतर स्मृती रहावी यासाठी राज्य सरकारने उद्योग रत्न पुरस्काराचे नामकरण 'रतन टाटा उद्योग रत्न पुरस्कार' असे करण्याचा निर्णय घेतला.

ज्ञानेश्वर मुळे यांना चिंतामणराव देशमुख पुरस्कार

- दिल्लीत होणाऱ्या 98 व्या साहित्य संमेलनाच्या निमित्ताने माजी केंद्रीय अर्थमंत्री चिंतामणराव देशमुख यांच्या नावाने सुरू करण्यात आलेल्या राष्ट्रीय पुरस्काराचे पहिले मानकरी पासपोर्टमन

अशी ओळख असलेले लेखक ज्ञानेश्वर मुळे ठरले.

- नवीन महाराष्ट्र सदन येथे 16 ऑक्टोबर रोजी आयोजित कार्यक्रमात केंद्रीय रस्ते व वाहतूक मंत्री नितीन गडकरी यांच्या हस्ते तर माजी राज्यपाल यांनी होरा यांच्या अध्यक्षतेखाली मुळे यांना पुरस्कार प्रदान करण्यात येईल.
- मुळे यांनी जपान, रशिया, सीरिया ,मालदीव, अमेरिका येथे राजदूत म्हणून सेवा बजावली.
- मराठी अस्मितेसाठी त्यांनी केलेल्या अन्यन्यसाधारण कामगिरीची गौरव म्हणून हा पुरस्कार देण्यात येणार आहे.
- मानचिन्ह ,गौरवपत्र तसेच 51 हजार रुपये असे पुरस्काराचे स्वरूप आहे.

निकिता पोरवालने 'फेमिना मिस इंडिया 2024'चा किताब पटकावला

- मध्यप्रदेशमधील उज्जैन इथल्या निकिता पोरवालने 'फेमिना मिस इंडिया 2024'चा किताब पटकावला आहे. तीस स्पर्धकांना मात देत तिने स्वत:ला सिद्ध केलं आहे.
- मुंबईत या प्रतिष्ठित सौंदर्यस्पर्धेचा ग्रँड फिनाले पार पडला.
- मध्यप्रदेशमधल्या उज्जैन इथल्या निकिताने टीव्ही अँकर म्हणून करिअरची सुरुवात केली. त्यानंतर ती अभिनय आणि रंगभूमीकडे वळली.
- आतापर्यंत निकिताने 60 हून अधिक नाटकांमध्ये काम केलंय. इतकंच नव्हे तर तिने 'कृष्ण लीला' हे 250 पानी नाटकसुद्धा लिहिलं आहे.
- तिने एका चित्रपटातही काम केलं असून तो चित्रपट आंतरराष्ट्रीय महोत्सवांमध्ये दाखवला गेला आहे. निकिताचा चित्रपट लवकरच भारतात प्रदर्शित होणार आहे.
- ग्रँड फिनालेमध्ये गतवर्षीची विजेती नंदिनी गुप्ताकडून निकिताला 'फेमिना मिस इंडिया'चा मुकूट घालण्यात आला. तर अभिनेत्री नेहा धुपियाने तिला 'मिस इंडिया'चा सॅश घातला.
- या सौंदर्यस्पर्धेत दादरा नगर हवेली ची रेखा पांडे दुसऱ्या क्रमांकावर राहिली आणि गुजरातच्या आयुषी ढोलकियाने तिसरे स्थान पटकावले.
- फेमिना मिस इंडिया 2024 ही फेमिना मिस इंडिया स्पर्धेची 60 वी आवृत्ती होती , ज्याचा हीरक महोत्सव 16 ऑक्टोबर 2024 रोजी मुंबई येथे आयोजित करण्यात आला होता, ज्यामध्ये केंद्रशासित प्रदेशांच्या एकत्रित प्रतिनिधीसह दिल्लीसह सर्व 29 राज्यांचे प्रतिनिधित्व करणारे 30 स्पर्धक होते.

स्टेट बँकेला सर्वोत्तम बँकेचा पुरस्कार

- ग्लोबल फायनान्स या जागतिक नियतकालिकातर्फे देण्यात येणाऱ्या पुरस्कारांमध्ये भारतातील सर्वोत्तम बँक म्हणून स्टेट बँके ऑफ इंडियाचा नुकताच गौरव करण्यात आला.
- नियतकालिकाच्या 31 व्या वार्षिक सर्वोत्तम बँक पुरस्कार सोहळ्यात स्टेट बँकेचा सन्मान करण्यात आला.
- पुरस्कार वितरण सोहळा आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधी (आयएमएफ) आणि जागतिक बँक यांच्या चालू वर्षातील वार्षिक बैठकांच्या पूर्वसंध्येला अमेरिकेत वॉशिंग्टन येथे झाला.
- स्टेट बँकेचा हा सन्मान अध्यक्ष सी. - एस. शेट्टी यांनी स्वीकारला.
- आर्थिक सर्वसमावेशनाला बँकेने दिलेले - उत्तेजन, विविध सेवा यांमुळे ग्राहकांचा जिंकलेला विश्वास यांचे अवलोकन करून ग्लोबल फायनान्सने बँकेचा हा सन्मान केला.
- आफ्रिका, आशिया-प्रशांत, कॅरिबिअन, मध्य अमेरिका आणि पूर्व युरोप, लॅटिन अमेरिका, आखाती प्रदेश, उत्तर अमेरिका, पश्चिम युरोप आदी प्रदेशांतील सुमारे 150 देशांतील बँकांचा आढावा या पुरस्कारासाठी ग्लोबल फायनान्स नियतकालिक दरवर्षी घेते.

स्टेट बँक ऑफ इंडिया

- स्थापना : 1 जुलै 1955
- अध्यक्ष:सी. एस.शेट्टी
- मुख्यालय: मुंबई

ग्लोबल फायनान्स

- ग्लोबल फायनान्स हे इंग्रजी भाषेतील मासिक आर्थिक मासिक आहे. या मासिकाची स्थापना 1987 मध्ये व्हेंचरचे संस्थापक आणि माजी प्रकाशक जोसेफ डी. गियाराापुटो , कार्ल जी. बर्गन, स्टीफन स्पॅन, एच. ॲलन फर्नाल्ड आणि पाओलो पनेराईयांचा समावेश असलेल्या संघाने केली होती .
- मासिकामध्ये आर्थिक जागतिकीकरणाचा विषय समाविष्ट आहे आणि अध्यक्ष, सीईओ, सीएफओ, खजिनदार आणि इतर वित्तीय अधिकारी यांना लक्ष्य करते.
- मासिक 158 देशांमध्ये प्रसारित केले जाते आणि जगभरात 50,050 सदस्य आणि प्राप्तकर्ते आहेत.
- स्थापना : 1987
- संपादक :ॲंड्रिया फियानो
- मुख्यालय : मॅनहॅटन , न्यूयॉर्क शहर , युनायटेड स्टेट्स

‘शासन आपल्या दरी’ उपक्रमाला 'स्कॉच' पुरस्कार जाहीर

- मुख्यमंत्री एकनाथ शिंदे यांच्या संकल्पनेतील 'शासन आपल्या दारी' या उपक्रमाला प्रतिष्ठित 'स्कॉच' पुरस्कार जाहीर झाला आहे.
- देशभरातील विविध श्रेणींमधील 280 प्रकल्पांमध्ये 'शासन आपल्या दारी' वर परीक्षकांनी शिक्कामोर्तब केले.
- यामुळे नागरिकांना सेवा पुरवणाऱ्या महाराष्ट्राच्या प्रारूपाची देशात प्रशंसा झाली आहे.
- शासनाच्या विविध योजनांचा लाभ समाजातील शेवटच्या माणसापर्यंत नेऊन त्याचे जीवन सुखकर करण्यासाठी हा उपक्रम मुख्यमंत्री जनकल्याण कक्षाने वर्षभर यशस्वीरीत्या चालवला.
- त्याद्वारे नागरिकांना पाच कोटीहून अधिक लाभ देण्यात आले आहेत .
- गेल्या वर्षी 15 मे रोजी सातारा जिल्ह्यातील पाटण तालुक्यातील या उपक्रमाचा शुभारंभ करण्यात आला होता.
- महाराष्ट्राच्या या उपक्रमाचे स्कॉच पुरस्काराच्या नागरिक केंद्रित प्रशासन या श्रेणीत 80 हून अधिक उपक्रमांना मागे टाकत अंतिम फेरी गाठत पुरस्कार पटकाविला.
- मुख्यमंत्री एकनाथ शिंदे यांनी प्रत्येक 'शासन आपल्या दारी' उपक्रमाला व्यक्तिशः हजेरी लावली आहे.
- उपक्रमाचे महत्व लक्षात घेऊन मुख्यमंत्र्यांचे खासगी सचिव डॉ अमोल शिंदे यांच्या नेतृत्वाखाली मुख्यमंत्री जनकल्याण कक्ष स्थापन करून राज्यभर एक समर्पित टीम तयार करून तो राबविण्यात आला.
- 'शासन आपल्या दारी'ने सार्वजनिक सेवा वितरणातील एक उदाहरण देशासमोर निर्माण केले आहे अशी प्रतिक्रिया मुख्यमंत्री एकनाथ शिंदे यांनी 'स्कॉच' पुरस्कार मिळाल्यावर व्यक्त केली.
- स्कॉच पुरस्कार वितरणाचा कार्यक्रम 30 नोव्हेंबर रोजी नवी दिल्ली येथे होणार आहे.
- स्कॉच पुरस्कार अनुकरणीय नेतृत्व क्षमता प्रदर्शित करून समाजात आणि प्रशासनात वंदनीय परिवर्तनासाठी अतुलनीय योगदान देणाऱ्या व्यक्तींची ओळख करून सकारात्मक सामाजिक-आर्थिक बदल घडवून आणण्याच्या तत्त्वज्ञानावर आधारित आहेत.

काझिंद सराव - 2024

- भारत आणि कझाकस्तान या देशांच्या सेनांच्या काझिंद-2024 या आठव्या संयुक्त लष्करी सरावाला उत्तराखंडमधील औली येथील सूर्य परदेशी प्रशिक्षण केंद्रात सुरुवात झाली.
- दिनांक 30 सप्टेंबर ते 13 ऑक्टोबर 2024 या कालावधीत हा सराव होणार आहे.
- वर्ष 2016 पासून दर वर्षी दोन्ही देशांच्या लष्करांच्या सहकार्याने काझिंद नामक संयुक्त लष्करी सराव आयोजित करण्यात येतो.
- गेल्या वर्षी 30 ऑक्टोबर ते 11 नोव्हेंबर 2023 या कालावधीत कझाकस्तान येथील ओटार येथे हा संयुक्त सराव पार पडला होता.
- लष्कराच्या कुमाऊ रेजिमेंटतर्फे इतर शस्त्रास्त्रे आणि सेवा यांसह भारताचे प्रतिनिधित्व करणाऱ्या या तुकडीत भारतीय सशस्त्र दलांतील 120 जवानांसोबत भारतीय हवाई दलातील जवानांचा देखील समावेश आहे.
- कझाकस्तानच्या पथकाचे प्रतिनिधित्व मुख्यतः पायदळ आणि वायुदलाची पथके करतील.
- संयुक्त राष्ट्रांच्या चार्टर मधील भाग सात अंतर्गत उपपारंपरिक परीदृश्यात दहशतवाद प्रतिबंधक मोहिमा हाती घेण्यासाठी दोन्ही देशांच्या संयुक्त लष्करी क्षमतांमध्ये वाढ करणे हा या संयुक्त लष्करी सरावाचा उद्देश आहे.

- या सरावादरम्यान निम-शहरी आणि डोंगराळ प्रदेशांतील मोहिमांवर अधिक लक्ष केंद्रित करण्यात येणार आहे.

भारत - ओमान यांच्यात नसीम - अल - बहर संयुक्त सराव

- आयएनएस त्रिकंद आणि सागरी क्षेत्रातील हवाई गस्तीच्या डॉर्निअर विमाने आणि ओमानच्या नौदलाचे (Royal Navy) अल सीब हे जहाज यांच्यात नसीम - अल - बहर हा द्विपक्षीय संयुक्त सराव नुकताच पार पडला.
- 13 ते 18 ऑक्टोबर 2024 या कालावधीत गोवा इथे या सरावाचे आयोजन करण्यात आले होते.
- हा द्विपक्षीय संयुक्त सराव दोन टप्प्यामध्ये पार पडला.
- याअंतर्गत 13 ते 15 ऑक्टोबर 2024 या कालावधी दरम्यान झालेल्या पहिल्या टप्प्यात बंदराच्या ठिकाणी सरावाअंतर्गतचे उपक्रम राबवले गेले, तर हार्बर टप्पा आणि त्यानंतर सागरी क्षेत्रातील सरावाअंतर्गतचे उपक्रम राबवले गेले.
- या सरावा अंतर्गच्या उपक्रमांचा एक भाग म्हणून, दोन्ही देशांच्या नौदलांच्या अधिकारी आणि कर्मचाऱ्यांमध्ये त्यांच्या कामाविषयक संवादांचेही आयोजन करण्यात आले होते.
- यात विविध विषयांमधल्या तज्ञतेची देवाण घेवाणि, तसेच नियोजन विषयक परिषदांचा समावेश होता.
- या सोबतच या संयुक्त द्विपक्षीय सरावाच्या निमित्ताने विविध क्रीडा स्पर्धा आणि सामाजिक कार्यक्रमांचेही आयोजित करण्यात आले होते.
- सरावाच्या टप्प्यादरम्यान, दोन्ही देशांच्या जहाजांनी भूपृष्ठावरील लक्ष्य भेदणे, कमी पल्ल्याच्या अंतरातील विमान प्रतिरोधक गोळीबार, युद्ध सराव आणि समुद्रातील जहाजांमध्ये इंधनाचा पुनर्भरणा करण्यासारख्या (Replenishment at Sea Approaches - RASAPS) असंख्य अभिनव उपक्रमांमध्ये सहभाग घेतला.
- भारताच्या आएएनस त्रिकंदवर तैनात हेलिकॉप्टर आणि ओमान नौदलाच्या अल सीब या जहाजाने क्रॉस - डेक लँडिंग तसेच हवेतून इंधनाचा पुनर्भरणा करण्यासारख्या (Vertical replenishment - VERTREP) सराव उपक्रमांमध्ये सहभाग घेतला.

भारतीय हवाई दल आणि सिंगापूरचे हवाई दल यांच्यातील सरावाला प्रारंभ

- भारतीय हवाई दल आणि सिंगापूरचे हवाई दल यांच्यातील 12 व्या संयुक्त लष्करी प्रशिक्षण सरावाला 21ऑक्टोबर 2024 रोजी, पश्चिम बंगालच्या कलाईकुंडा येथील हवाई दलाच्या तळावर सुरुवात झाली.
- हा द्विपक्षीय सरावाचा दुसरा टप्पा 13 ते 21 नोव्हेंबर 2024 या कालावधीत आयोजित केला जाईल.
- या अंतर्गत दोन्ही दलांमध्ये प्रगत हवाई लढाऊ तंत्र, संयुक्त मोहिमांचे नियोजन आणि माहितीपूर्ण सत्रांमध्ये घनिष्ट सहकार्य वृद्धिंगत होऊन घनिष्ठ सहकार्य वाढीला लागण्याची अपेक्षा आहे.
- आंतरकार्यक्षमता वाढवणे, युद्ध सज्जतेत वाढ आणि दोन हवाई दलांमधील सर्वोत्तम पद्धतींसंदर्भातील ज्ञानाच्या देवाणघेवाणीला प्रोत्साहन देणे हे या द्विपक्षीय टप्प्याचे उद्दिष्ट आहे.
- सिंगापूरचे हवाई दल आजपर्यंतच्या सर्वात मोठ्या तुकडीसह या लष्करी सरावात भाग घेत असून त्यामध्ये F-16, F-15 स्क्वॉड्रन मधील विमान क्रू आणि सहाय्यक कर्मचारी आणि G-550 एअरबोर्न अर्ली वॉर्निंग अँड कंट्रोल (AEW&C) आणि C-130 विमानांचा समावेश आहे. तर भारतीय हवाई दलाच्या ताफ्यात राफेल, मिराज 2000 ITI, Su-30 MKI, तेजस, मिग-29 आणि जग्वार विमानांचा समावेश आहे.
- संयुक्त लष्करी सराव त्याच्या आरंभापासूनच दोन्ही देशांमधील द्विपक्षीय करारांच्या कक्षेत घेतला जातो.
- भारतीय हवाई दलाने आयोजित केलेल्या तरंग शक्ती या सर्वात मोठ्या बहुराष्ट्रीय हवाई कवायतींमध्ये सिंगापूरच्या हवाई दलाने सहभाग घेतला होता आणि आता त्यापाठोपाठ संयुक्त लष्करी सराव देखील आयोजित करण्यात आला आहे.
- तरंग शक्ती हे दोन हवाई दलांमधील वाढत्या व्यावसायिक संबंधाचे प्रतिबिंब आहे.
- हवाई संचालना व्यतिरिक्त, दोन्ही हवाई दलांचे कर्मचारी सर्वोत्तम सराव पद्धतींची देवाणघेवाण करतील, आणि पुढील सात आठवड्यांच्या कालावधीत अनेक क्रीडा आणि सांस्कृतिक उपक्रमांच्या माध्यमातून परस्परांशी संवाद साधतील.
- संयुक्त लष्करी प्रशिक्षण -2024 मध्ये भारत आणि सिंगापूर यांच्यातील अनेक वर्षांचे सहकार्य, संयुक्त सराव, तसेच परस्परांप्रती असलेल्या आदरभावातून निर्माण झालेल्या मजबूत द्विपक्षीय संरक्षण संबंध अधोरेखित करण्यात आले आहेत.

‘अभय’ या जहाजाचे जलावतरण

- भारतीय नौदलासाठी मेसर्स जीआरएसई कडून बांधण्यात येणाऱ्या पाणबुडीविरोधी वॉरफेअर शॅलो वॉटर क्राफ्ट (एएसडब्ल्यू एसडब्ल्यूसी) प्रकल्पातील सातव्या ‘अभय’ जहाजाचे 25 ऑक्टोबर 2024 रोजी मेसर्स एल अँड टी, कट्टुपल्ली येथे जलावतरण करण्यात आले.
- आठ एएसडब्ल्यू एसडब्ल्यूसी जहाजे बांधण्याच्या करारावर संरक्षण मंत्रालय आणि कोलकात्याच्या गार्डन रीच शिपबिल्डर्स अँड इंजिनीअर्स (जीआरएसई) यांच्यात एप्रिल 19 मध्ये स्वाक्षरी करण्यात आली.
- अर्नाळा श्रेणीची जहाजे भारतीय नौदलाच्या सेवेत असलेल्या अभय श्रेणीच्या एएसडब्ल्यू कॉर्वेट्सची जागा घेतील आणि ती किनारपट्टी लगतच्या भागात पाणबुडीविरोधी अभियान, कमी तीव्रतेच्या सागरी मोहीम (एलआयएमओ) आणि माईन लेईन्ग कार्य करण्यासाठी याची संरचना करण्यात आली आहे.
- एएसडब्ल्यू एसडब्ल्यूसी जहाजे सुमारे 77 मीटर लांब आहेत, आणि ती 1800 टन भारासह 25 नॉटिकल माईल चा कमाल वेग मिळवू शकतात.

दोन नव्या वेगवान गस्ती नौकांचे जलावतरण

- भारतीय तट रक्षक दलाने ‘अदम्य’ आणि ‘अक्षर’ या दोन नव्या द्रुतगती गस्ती नौकांचे (एफपीव्ही) 28 ऑक्टोबर 2024 ला जलावतरण केले.
- या नौका गोवा शिपयार्ड लि. (जीएसएल) कंपनीने बांधल्या असून त्यामध्ये 60% पेक्षा अधिक भाग देशी बनावटीचे आहेत.
- आठ एफपीव्ही बांधण्यासाठी जीएसएलला 473 कोटी रुपयांचे कंत्राट मिळाले असून या नौका त्यातील पहिल्या दोन आहेत.
- सागरी क्षेत्र आणि बेटांचे संरक्षण, नियमन, नियंत्रण आणि गस्तीसाठी ही अत्याधुनिक एफपीव्ही तट रक्षक दलास उपयुक्त ठरतील.
- प्रत्येक एफपीव्हीची लांबी 52 मी, रुंदी 8 मी असून 27 क्नॉट (सागरी मैल अंतर कापण्याच्या गतीचे एकक) इतकी सर्वोच्च गती गाठण्याची क्षमता या वाहनात आहे.
- भारतीय नौवहन नोंदणी आणि अमेरिकी नौवहन ब्युरोच्या दुहेरी श्रेणी प्रमाणीकरण निकषांची पूर्तता करतानाच भारतीय तट

रक्षक दलाच्या विशिष्ट आवश्यकता लक्षात घेऊन या नौकांची आखणी आणि बांधणी करण्यात आली आहे.

- अत्याधुनिक शिप लिफ्ट यंत्रणा वापरून प्रथमच दोन एफपीव्हीचे एकाच वेळी जलावतरण करण्यात आले.
- भारतीय तट रक्षक दलाचे महासंचालक परमेश शिवमणी यांच्या उपस्थितीत प्रिया परमेश यांनी समारंभपूर्वक या एफपीव्हीचे उद्घाटन आणि नामकरण केले.
- भारतीय तट रक्षक दलासाठी जहाज बांधणी करताना देशी बनावटीचे साहित्य वापरल्याबद्दल जीएसएलसह इतर संबंधित कंपन्यांच्या प्रयत्नांची महासंचालकांनी प्रशंसा केली.

आयएनएस तलवार फ्रान्समधील ला रियुनियन येथे दाखल

- भारतीय नौदलातील आघाडीची स्टेल्थ फ्रिगेट 'आयएनएस तलवार' हिंद महासागर क्षेत्रात तिच्या सध्याच्या तैनातीचा एक भाग म्हणून 27 ऑक्टोबर 2024 रोजी फ्रान्समधील ला रियुनियन येथे पोहोचली.
- प्रादेशिक सागरी सुरक्षा आव्हानांचा सामना करण्यासाठी भारत-फ्रान्स भागीदारी मजबूत करणे हे ला रियुनियन भेटीचे उद्दिष्ट आहे.
- या बंदर भेटीदरम्यान, या जहाजावरील अधिकारी क्रॉस-डेक भेटी देतील आणि फ्रेंच नौदलाशी संवादही साधतील. यापूर्वी, 27 ऑक्टोबर 2024 रोजी हे जहाज भारतीय समुदायाकरिता भेटीसाठी खुले ठेवण्यात आले होते.
- भारत आणि फ्रान्समध्ये पारंपरिकरित्या मैत्रीपूर्ण संबंध आहेत आणि दोन्ही देशात सखोल, चिरस्थायी धोरणात्मक भागीदारी आहे.
- आयएनएस तलवार 18 जून 2003 रोजी भारतीय नौदलात सामील झाले आणि ते भारतीय नौदलाच्या पश्चिम नौदल कमांडच्या अंतर्गत असलेल्या पश्चिमी ताफ्याचा एक भाग आहे.
- या जहाजाचे नेतृत्व सध्या कॅप्टन जिथू जॉर्ज करत आहेत.
- या जहाजाने अलीकडेच दक्षिण आफ्रिकेत झालेल्या आयबीएसएएमएआर VIII बहुपक्षीय युद्ध सरावात भाग घेतला होता.

Current Affairs
Daily News
THE OFFICER
Your Personal Mentor
We have been Recognised By...
25 Sept 2024
@theofficermentor
@mpscanswerwritingpractice
9665666195 \ 9665288834
THE OFFICER
YOUR PERSONAL MENTOR
Download Our Free App
अधिकच्या चालू घडामोडींचा अभ्यास करण्यासाठी Weekly Current Affairs चे Session आवर्जून पहा.
4/4
DOWNLOAD OUR FREE APP
www.THEOFFICER.in
9665666195 / 9665288834